

Univerzita Palackého v Olomouci

Filozofická fakulta

Katedra psychologie

**Kybersex jako součást života:
Systematické review 10 let výzkumu kybersexu**

Cybersex as a Part of Life:
Systematic Review of 10 Years of Research

Magisterská diplomová práce

Autor: Bc. Kristýna Vrabcová

Vedoucí práce: PhDr. Jan Šmahaj, Ph.D.

Olomouc

2020

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala vedoucímu své diplomové práce PhDr. Janu Šmahajovi, Ph.D. za odborné vedení a podporu, dále svému partnerovi RNDr. Adamu Huječkovi za korekturu, diskuzi a trpělivost, kterou se mnou měl, za niž děkuji také své rodině i přátelům. Tato práce by bez nich nevznikla.

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem magisterskou diplomovou práci na téma: „Kybersex jako součást života: Systematické review 10 let výzkumu kybersexu“ vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího diplomové práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis.....

Obsah

Obsah.....	3
Úvod.....	5
1 Vymezení kybersexu jako typ OSA.....	7
1.1 Pornografie na internetu.....	7
1.2 Sex shopy na internetu.....	11
1.3 Sexuální práce na internetu.....	14
1.4 Vzdělávání v oblasti sexu na internetu	18
1.5 Sexuální kontakt na internetu	24
1.6 Sexuální subkultury na internetu	26
1.7 Modely a teorie využívané ve výzkumu OSA.....	28
2 Systematické review	32
2.1 Cíle a výzkumné otázky	32
2.2 Postup a kritéria, metodologie	33
3 Kybersex	37
3.1 Gender, věk, sexuální orientace a národnost	38
3.2 Metodologie, doporučení pro výzkumníky kybersexu	40
3.3 Závěr kapitoly a doporučené postupy pro praxi	41
4 Závislost na kybersexu	42
4.1 Modely a přístupy k závislosti na kybersexu.....	43
4.2 Průzkumné výzkumy	52
4.3 Jiné modely a léčba.....	54
4.4 Testové metody.....	60
4.5 Závěr kapitoly a zamyšlení nad poznatky	63
5 Vliv kybersexu na partnerský, primární vztah.....	68
5.1 Online nevěra a postupy pro praxi.....	69
5.2 Závěr kapitoly.....	71

6	Sexting	72
6.1	Sexting, vliv na vztah a negativní fenomény	74
6.2	Závěr a doporučení pro praxi	77
7	Prožívání vlastní sexuality ve virtuálních světech	79
7.1	Sexualita ve virtuálních světech a vliv na jedincův reálný život.....	79
7.2	Morálně problematické OSA ve virtuálních světech.....	82
7.3	Závěr kapitoly	86
	Diskuze	87
	K výzkumným otázkám a cílům	87
	K limitům a nedostatkům práce	93
	Na závěr diskuze	94
	Závěry	95
	Souhrn.....	97
	Seznam použitých zdrojů a literatury	99
	Seznam příloh	121

Úvod

Rozhodování o tématu a metodě diplomové práce vycházelo ze dvou hlavních pozorování. Zaprvé při psaní seminární práce do předmětu Kyberpsychologie jsme objevili nedostatek kvalitních zdrojů publikovaných v českém jazyce pracujících s tématem online sexuálních aktivit či kybersexu. Zadruhé jsme také zjistili, že v této oblasti výzkumu panuje řada konceptuálních nejasností a změř metodologicky slabých stránek. Z těchto a dalších důvodů jsme si vytyčili cíle popsání současného vědeckého poznání v oblasti kybersexu, vytvoření jednotného teoretického rámce pro další výzkumy, odhalení méně popsaných či neprobádaných oblastí výzkumu, navrhnout další oblasti, na něž by se měl výzkum zaměřit, a zejména pak poskytnout informace psychologům a jiným profesionálům, již se své praxi setkávají s tématem kybersexu.

Jako velmi důležité se nám pak jevilo zvolit vhodnou metodu a také čtenáři tuto problematiku přehledně a srozumitelně představit. Zvolenou metodou pro splnění našich výzkumných cílů je systematické review pracující se studiiemi v rozmezí let 2009 až 2019, k jejímuž výběru nám dopomohla práce Döringa (2009), která nám poskytla inspiraci nejen při výběru vhodné metody, ale také volně tvoří spodní hranici časového rozpětí data vydání zkoumaných studií.

Tato práce se zabývá kybersexem, jedná se o aktivitu, která se provozuje na internetu a jako taková pak zasahuje i do dalších oblastí psychologického výzkumu a vědních odvětví. Můžeme si jmenovat například oblast výzkumu lidské sexuality, vlivu internetu nebo her na člověka, vztahů a také vývojové psychologie, z vědních odvětví pak můžeme zmínit informatiku, filosofii, sexuologii či sociologii. Také média se často zabývají kybersexem. V době vydání této práce bylo aktuální téma kybergroomingu a predátorství, jež rozvířil filmový dokument V síti („V síti: Osvětová kampaň V SÍTI“). Nicméně naše práce vznikala relativně dlouhou dobu a kvůli tomu se k těmto aktuálním tématům nevyjadřuje, přičemž si to ale ani nekladla za cíl, jelikož se soustředila na běžný život dospělých jedinců, a ne na nelegální aktivity či dětskou populaci.

Kybersex, můžeme definovat v širším nebo užším pojetí. V případě širšího pojetí se za kybersex považuje online chování zprostředkované informačními technologiemi a týkající se sexu, kdežto v rámci užšího pojetí se jedná jen o typ online

sexuálního chování, které se vyznačuje zejména interaktivností a sexuálním uspokojením. My pak kybersex vnímáme právě z tohoto užšího pohledu.

Naše práce se člení na sedm kapitol. První přehledně vymezuje kybersex jako typ online sexuálních aktivit (OSA), lze se v ní dočíst o celé škále sexuálního chování na internetu a pomůže čtenáři se lépe orientovat v dalších kapitolách. Metodologií se zabývá druhá kapitola, ve které jsou také stanoveny výzkumné cíle a otázky. Následující kapitoly respektují hlavní témata výzkumů, jež jsme zařadili do našeho systematického review, představují jednotlivé články, dále je analyzují, srovnávají a diskutují, a to vše takovým způsobem, abychom dokázali odpovědět na naše výzkumné otázky. Po těchto kapitolách následují Diskuze, Závěry a Souhrn, kde se dotýkáme výzkumných cílů, představujeme hlavní závěry naší práce a shrnujeme ji.

Doufáme, že tato magisterská diplomová práce přinese čtenáři cenné a zajímavé informace, které ho inspirují a budou mu k užitku i v jeho profesním či osobním životě.

1 Vymezení kybersexu jako typ OSA

Kybersex je pojem, který jak už bylo zmíněno v úvodu, lze chápat ze dvou různých pohledů: úzce, nebo široce. V širším významu označuje pojem kybersex chování primárně zprostředkované počítačem a týkající se sexu (Edwards et al., 2011), a naopak v užším pojetí se jedná o jeden z typů sexuálních aktivit online (Döring, 2009). V tomto textu se pracuje s termínem kybersex v rámci druhého pojetí. Je nicméně důležité čtenáře seznámit s celkovým obrazem online sexuálních aktivit, jelikož se jedná o propojený systém a tím pádem je potřeba, aby se čtenář orientoval alespoň přibližně v dané problematice, než se budeme zabývat konkrétně kybersexem a současným výzkumem na dané téma.

OSA, neboli online sexuální chování (*online sexual activities*), či „internetová sexualita“ (*internet sexuality*), je jakýkoliv projev sexuality na internetu (Cooper, 2002). Jedná se o velmi široké spektrum chování a obsahů, které můžeme rozdělit do několika typů podle toho, jak se tradičně zkoumají:

1. Pornografie na internetu,
2. Sexshopy na internetu,
3. Sexuální práce na internetu,
4. Vzdělávání v oblasti sexu na internetu,
5. Sexuální kontakt na internetu,
6. Sexuální subkultury na internetu (Döring, 2009).

Následující podkapitoly se postupně zabývají jednotlivými typy online sexuálních aktivit, přičemž poslední z nich se věnuje různým teoriím a modelům, jež se ve výzkumu OSA uplatňují.

1.1 Pornografie na internetu

Z faktu, že dle Českého statistického úřadu mělo v roce 2018 více jak 76 % domácností v České republice přístup k vysokorychlostnímu internetovému připojení a dle jednoho z největších webových portálů s pornografickými materiály Pornhub (s průměrnou celosvětovou sledovaností 12,5 videa na osobu a rok, dle statistik uváděných na pornhub.com/press (nedat.)) držela ČR v roce 2015 41. místo v žebříčku návštěvnosti (“Pornhub & The Czech Republic”, 2015), jasně vidíme, že nejen v České republice je pornografie hojně užívána a rozšířená. Nemůžeme se tedy

divit, že pornografie patří celosvětově mezi často diskutovaná témata a je předmětem rozsáhlého výzkumu i debat v rozmanitém okruhu disciplín, od neurologie, přes sociologii po sexuologii (Voon et al., 2014; Irvine, 2018; Gouvernet et al., 2017).

Za pornografií můžeme označit explicitní vyobrazení sexuálního chování vytvořené za účelem sexuálně vzrušit konzumenta daného obsahu, ať už se jedná o materiál ve formě fotografie, textu, audia, videa, komiksu či jakoukoliv jejich kombinaci (Jenkins, 2017) a díky současnému technologickému vývoji přichází v úvahu i další jiná média přenosu, jako například virtuální realita spojená s haptickými vjemy (Karner, 2017).

Pornografii lze rozdělit na několik kategorií, nejenom podle typu média, ale například i podle toho, zda se jedná o profesionální, nebo amatérskou pornografii, dále podle jejího obsahu či cílové skupiny (Döring, 2009).

Speciální skupinu tvoří tzv. „*revenge porn*“, i když neexistuje jednotně přijímaná a využívaná definice, autoři se většinou shodují na tom, že se jedná o sexuálně explicitní fotografie nebo videa sdílené z důvodu msty bez souhlasu zaznamenaného, často právě bývalými partnery (Bloom, 2014). Na druhou stranu, šířeji pojímané studie se zabývají také skupinou sexuálně explicitních obsahů, v některých případech i textových zpráv (Drouin, Vogel, Surbey, & Stills, 2013), jež byly šířeny bez souhlasu, nikoliv z důvodu msty, ale s jinými či nejasnými motivy (Walker, & Sleath, 2017).

Sledování pornografie působí na uživatele velmi komplexně, má svoji negativní i pozitivní stránku, od sexuálního vykořisťování dětí, přes vliv na partnerské vztahy, po závislost a jiné další problémy, ke vzdělávání, užití v medicíně, či dalším jiným kladným výsledkům. Pozitivní či negativní vliv pornografie na konzumenta záleží na jeho charakteristikách, frekvenci užívání i typu pornografie (Watson, & Smith, 2012).

S pornografií souvisí protizákonná činnost, jejímiž oběťmi jsou děti. Dle Lucemburských pokynů (Interagency Working Group, 2016) by se místo pojmu „dětská pornografie“ měly, pokud se dá tomu vyhnout, používat buď širší pojem „materiál sexuálního vykořisťování dětí“ (sexualizovaný materiál zobrazující děti), nebo pojem užší „materiál sexuálního zneužívání“ (zobrazení sexuálního zneužívání dětí, nebo soustředící se na jejich genitálie). Mezi hlavní argumenty patří, že pojem „dětská pornografie“ dostatečně nezdůrazňuje ilegalitu materiálu, jímž sexuální zneužívání dětí je. Jelikož za pornografií se označuje sexuální akt, který vykonávají souhlasící dospělí,

který se většinou legálně distribuuje široké veřejnosti a který se těší stále širšímu společenskému přijetí. Sexuální vykořisťování dětí tvoří rozsáhlý problém, kvůli charakteru internetu ani nemůžeme přesně říct jak veliký. Pachatelé i oběti se špatně hledají pomocí tradičních prostředků, pachatele lze objevit de facto až po prohledání jeho osobního počítače. Nicméně existuje několik způsobů, jak se s daným problémem bojuje. Například *Internet Watch Foundation* (nedat.) prověřují webové stránky a při odhalení škodlivého materiálu se snaží o jeho odstranění. Také existuje databáze obětí, kterou spustil Interpol v roce 2001 a díky níž se podařilo k červnu 2018 celosvětově identifikovat více jak 14 000 obětí a zatknout skoro 6 300 pachatelů (Interpol, 2018).

Výzkum zabývající se danou problematikou je rozsáhlý, od studia pachatelů (Houteven, Sijtsema, & Bogaerts, 2014; Webb, Craissati, & Keen, 2007; Tomak, Weschler, Ghahramanlou-Holloway, Virden, & Nademin, 2009; Seto, Reeves, & Jung, 2010), obětí (Boillat et al., 2017; Gewirtz-Meydan, Walsh, Wolak, & Finkelhor, 2018; Prat, & Jonas, 2013) po studium legislativy a regulí (Samenow, 2012; Weaver, Fairgrieve, & Lichere, 2013; Gambale, 2014) či prevence a efektivního rozlišování k co nejdřívějšímu možnému řešení a vymáhání práva (Dalins, Tyshetskiy, Wilson, Carman, & Boudry, 2018; Vitorino, Avila, Perez, & Rocha, 2018; Beier et al., 2009; Lasher, & Stinson, 2017).

Gewirtz-Meydan a kolektiv v roce 2018 provedli online studii se 120 participanty (dospělé oběti sexuálního vykořisťování dětí), v níž přišli k několika zjištěním. Jejich vzorek se skládal převážně z ženských obětí. Pro většinu participantů platilo, že první snímek natáčené pornografie vznikl kolem jejich 12. roku života a jednalo se převážně o dlouhodobé vykořisťování, tedy trvající déle než 6 měsíců. Pachateli byli častěji příbuzní obětí v případě žen a u mužů se jednalo spíše o známé. Jen u 23 obětí byl trestný čin nahlášen policii. Při vytváření dětské pornografie se většina dětí styděla, cítila vinu nebo ponížení, bály se, kdo viděl dané snímky a zda by si ostatní nemysleli, že se účastnily dobrovolně. O dalším šíření snímků vědělo přibližně stejné množství obětí, jako o něm nevědělo. Kromě pocitu viny a studu si veliké procento obětí neustále uvědomuje, že videa dosud existují, „někde“ jsou a mohou se kdykoliv objevit. Tento všudypřítomný strach z odhalení videa vede ke stále trvající viktimizaci a u několika obětí k popírání. I z této jedné studie je zřejmé, jak rozsáhlý a hluboký problém představuje „dětská pornografie“.

Další kontroverzní témata související s touto oblastí se týkají otázky vlivu pornografie na partnerské vztahy, stejně jako negativních a pozitivních stránek pornografie. Můžeme s určitostí říct, že užívání pornografie nějaké vlivy má, ale tak jako se vším i zde existují dvě strany mince. Julie M. Albright (2008) sděluje, že muži vyhledávali online pornografii častěji než ženy, přičemž ženy ale uváděly více negativních důsledků mužova sledování pornografie. Konkrétně ženy více než muži udávaly méně sexu, více tlaku k sexu napodobujícímu video či obraz a pocit, že jejich partner je kritičtější k jejich tělu. Sunčič (2013) popisuje tzv. „*porn drift*“, mezeru, která existuje mezi zážitkem sexuálního aktu tak, jak se prezentuje v pornografii, a tím, který se provozuje ve fyzickém světě s jinou lidskou bytostí. Sunčič vidí *porn drift* jako výsledek toho, že pornografie je silně determinována existujícími technologiemi, která brání tomu, aby pozorovatel zažíval taktilní vjemy. Můžeme tedy říci, že i když se ženy cítily být tlačeny do sexuálního aktu tak, jak se prezentuje v pornografii, tak pornografie nemohla nahradit fyzický zážitek sexu s jinou osobou. Nicméně píše se rok 2020 a moderní technologie umožňují virtuální ponoření do pornografického snímku a využívají se i zařízení vyvolávající taktilní vjemy. Vystává tedy otázka, do jaké míry ovlivní tento vývoj partnerské vztahy a jestli to nepovede k větší míře závislosti na pornografii a kybersexu. Na druhou stranu tato technologie umožňuje spojení partnerů, kteří se fyzicky nacházejí na druhé straně světadílu, a může být také prospěšná při terapii sexuálních dysfunkcí (Hertlein, Nakamura, Arguello, & Langin, 2017), nebo vést k diskuzi při sexuální nespokojenosti ve vztahu, většímu experimentování a komfortu (Kohut, Fisher, & Campbell, 2017).

Vnímáme potřebu ještě jednou připomenout, že pornografie není jednoznačně negativní fenomén, a i přes své problémy má také své pozitivní stránky, jakou je například výše zmíněná terapie sexuálních dysfunkcí, a také podotknout, že se tato podkapitola zdaleka nedotkla všech témat spojených s pornografií, sloužila jen jako ukázka rozsahu problematiky, dvou stran tématu a zejména ukotvení v rámci OSA. Komplexní problematika pornografie zasahuje i do výzkumu kybersexu v dalších částech této práce, zejména v kapitole 4 Závislost na kybersexu, kde se projevuje nedostatečná konceptualizace potencionálních diagnóz, jako například závislost na pornografii, závislost na internetu a závislost na kybersexu apod., a kde se ukazují i metodologické problémy.

1.2 Sex shopy na internetu

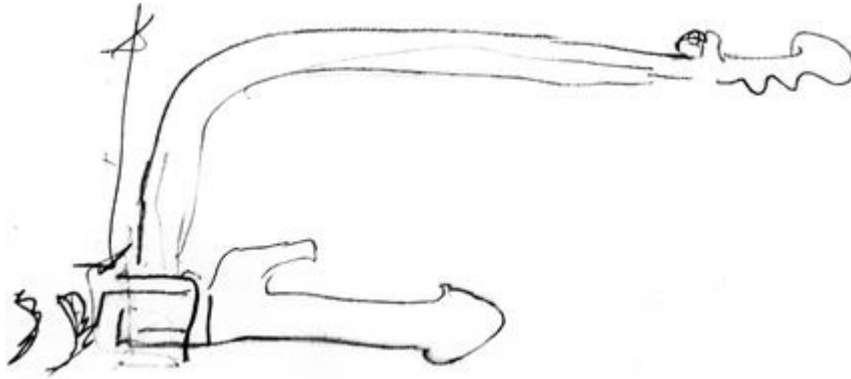
Jako druhý typ online sexuálních aktivit si představíme sex shopy na internetu. Jedná se o online obchody prodávající erotické zboží, od různých pomůcek a hraček po oblečení a kondomy. Klasické obchody s erotickým zbožím se začaly objevovat v 60. a 70. letech minulého století, přičemž náhlého rozmachu se dočkaly v 80. letech. S nástupem internetu se veliké množství obchodů rozšířilo také na webové platformy a další čistě internetové obchody vznikaly a vznikají dodnes (Morales et al., 2018, Daneback, Mansson, & Ross, 2011). Nicméně množství výzkumu na dané téma lze považovat za velmi omezené (Döring, 2009). Když chceme zjistit informace o tom, kdo, co a proč nakupuje na online erotických obchodech, můžeme se podívat jen na několik studií.

V roce 2011 provedli Daneback, Mansson a Ross studii zaměřenou na nakupující v online erotických obchodech. Jaké jsou jejich charakteristiky, co nakupují a proč k nákupu používají právě internet. Prostřednictvím webového dotazníku získali vzorek 1614 respondentů, kteří používali internet k online sexuálním aktivitám, z nichž přibližně 30 % koupilo erotické zboží online. Výsledky naznačují, že lidé, kteří využívají online erotické obchody k nákupu, spadají pravděpodobněji do věkové skupiny 25 – 36 let než do mladší, dané služby využijí spíše homosexuálové a bisexuálové než heterosexuálové a také ti, kteří jsou ve vztahu a mají častý sexuální styk (týdně, měsíčně), či masturbují (denně, týdně). Nejčastěji kupované zboží byly vibrátory či dilda, přičemž se mezi sebou lišili ženy a muži, kdy ženy nejčastěji kupovaly lubrikanty, masážní oleje a následně vibrátory či dilda, kdežto muži nejčastěji kupovali „filmy pro dospělé“, lubrikanty a následně vibrátory či dilda. Nejčastěji uváděný důvod pro nákup v online erotickém obchodě byla praktičnost (*convenience*).

Zajímavým fenoménem spojeným se sex shopy na internetu je sexuální osvěta a vedení ke zdravému sexuálnímu chování na některých z těchto obchodů. Například Jessica A. Nodulman (2016) se ve své studii zaměřila na obchod Good Vibrations, na jejichž webovém portálu lze dokonce kontaktovat i certifikovanou sexuoložku. Na rozdíl od běžného sexuálního vzdělávání se tato stránka zaměřuje na dospělou populaci, jelikož nejen dospívající, ale i dospělí mají otázky týkající se sexu a sexuálního zdraví. Good Vibrations je sexuálně pozitivní obchod s erotickým zbožím působící v USA. Společnost založila Joani Blank v roce 1977 v San Francisku s vizí obchodu, který se

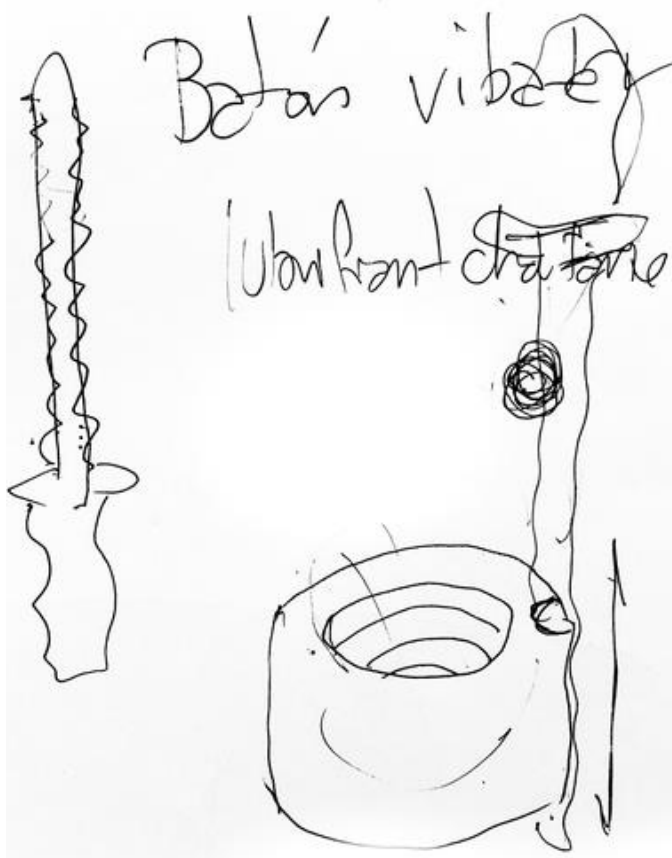
zaměří nejen na prodej, ale také na sexuální vzdělávání a ženské potěšení („About Good Vibrations“).

Sex shopy na internetu přináší i velmi prospěšnou možnost jednoduchého nákupu pro osoby s postižením motoriky, které často používají různé sexuální pomůcky k masturbaci, jelikož jim zprostředkovávají zjednodušený přístup ke genitálu. Většina pomůcek však není uzpůsobená jejich potřebám, a proto vznikají nové pomůcky se zaměřením na lidi s motorickým postižením (Morales et al., 2018). Morales a kolektiv (2018) se soustředili právě na vývoj pomůcek, které by byly vhodné pro danou cílovou skupinu. Lidé s fyzickým postižením mají často problémy dosáhnout na erotogenní místa z důvodu svého postižení nebo odvozených potíží, zároveň jim jejich prostředí klade značné zábrany. Mezi překážky k jejich sexuálnímu zdraví a pohodě patří například i to, že jedinci nežijí sami, ale v prostředí zdravotnické péče či s pečovatelskou službou. Masturbace, erotická literatura a stejně tak online videa a fantazie spadají do prostředků, kterými mohou dosáhnout spokojenosti ve svém sexuálním životě (Browne, & Russell, 2005). Nejenom pacienti po nehodách, jejichž důsledkem se stali paraplegiky, mají potřebu začlenit se zpátky do sociálního života a navázat znovu zdravý sexuální vztah se svým partnerem. S jejich sníženým nebo neexistujícím citem v oblasti genitálu či neschopnosti erekce, potřebují objevovat nové způsoby uspokojení, ať už s partnerem nebo o samotě. V rámci zdravotnické péče tak mohou doktoři doporučit nějaké erotické pomůcky nebo například vakuovou pumpu. Pro pacienty jsou podobné rady a různé pomůcky velmi důležité, někteří chtějí mít děti a bojí se, že po nehodě se jim toto přání již nevyplní (Giami, 1987). Na některých e-shopech lze najít širokou nabídku erotických pomůcek, které se mohou použít i přes určitá omezení, například pomůcky s dálkovým ovládáním, nebo ty, které se připevní na zeď či jiný povrch, nebo přístroje se silnějšími vibracemi. Nicméně pomůcky speciálně vyráběné s ohledem na lidi s fyzickými postiženími se běžně nevyskytují, spíše naopak. Je důležité myslet na přístup, citlivost, snadnost úchopu a udržení apod. Ženy mají potíže při masturbaci pomůcky zasunout a využívají vibrátory a klitorální stimulatory také proto, že pak na danou oblast mohou lépe dosáhnout. Muži nemají takové problémy s dosahem do oblasti genitálu, ale stále stejně jako ženy mají potíže se správným pohybem (Morales et al., 2018). Ve studii Moralese a kolektivu ženy s fyzickým postižením chtěly pomůcku, která by jim umožnila současnou stimulaci klitoris, bodu G a vnitřku vagíny, nejlépe s úchytem, vizte Obrázek č. 1.

Obrázek 1: Ukázka návrhu úchytu, aby se pomůcka lépe používala (Morales et al., 2018)

Dále by některé z respondentek uvítaly nástroj na dráždění prsou a zařízení s vyměnitelnou hlavou pro použití na celé tělo. Muži by nejradyji viděli adaptaci tzv. masturbátorů (tub, které připomínají svítilny, pod jejichž krytem se nachází umělá vagína s otvorem ústícím do měkkého tunelu) tak, aby se jim lépe držely a používaly, vizte Obrázek č. 2. Jiní zmínili pomůcky na dráždění prostaty, varlat a žaludu penisu.

Obrázek 2: Návrh úchytu k mužskému masturbátoru (Morales et al., 2018).

Jasně vidíme, že online obchody s erotickým zbožím mohou být velmi užitečné. Od pohodlného, anonymního nákupu doma, přes možnost velmi široké nabídky, která umožní nákup specifického zboží pro osoby s fyzickým postižením, po možnost si

nákup dlouze promýšlet a snadno porovnávat zboží. Jedná se však stále o elektronický obchod a jako takový má také svá omezení. Zákazník si musí najít si obchod, kterému důvěřuje, aby zboží, jež kupuje, bylo opravdu to, co chce, a aby se skládalo z bezpečných materiálů. Nemožnost si zboží prohlédnout a ohmatat „na živo“ lze jistě pokládat za jednu z hlavních nevýhod, ale čtrnáctidenní lhůta pro vrácení zboží z e-shopů bez udání důvodu toto částečně vyrovnává. Nicméně i všem těmto komplikacím se dá předcházet. Jmenované klady i zápory slouží jen jako ukázka, čtenáře jistě napadnou jiné další. Vidíme, že i když online erotických obchodů je mnoho a mnoho lidí je také využívá (Daneback et al., 2011), výzkumů už takové množství není. Jistě by také stálo za to daný výzkum provést u nás v České republice.

1.3 Sexuální práce na internetu

V rámci sexuální práce na internetu můžeme rozlišovat dvě linie – offline a online. V případě offline sexuální práce se jedná o využívání internetu společně se sexuální prací ve fyzickém světě (Döring, 2009). Internet mohou pracovníci využívat k marketingu své činnosti, networkingu, možnosti pracovat „sám/a na sebe“, účastnit se politického aktivismu, nebo k ověření identity klienta (Ray, 2007). Mužští sexuální pracovníci například uvádějí, že díky internetu mají větší výdělky (Uy, Parsons, Bimbi, Koken, & Halkitis, 2004). Na internetu mohou pracovníci a pracovnice získávat drahocenné informace, debatovat s dalšími profesionály a také si sdělovat své zkušenosti, například studie od Davies a Evans (2007) se zmiňuje o webovém portálu pod přezdívkou „Guardian Angel“. Tato britská stránka je veřejná, každý si může přečíst obsah, ale příspěvky mohou posílat jen registrovaní uživatelé a stránka je moderovaná, jelikož bohužel se jedná o pseudonym, tak se stránka těžko dohledává a není jisté, zda stále existuje. Na stránce www.uknationalescortsassociation.co.uk můžeme vidět podobný princip. Nenachází se zde sice diskuze jako „Guardian Angel“, ale také zpřístupňuje důležité rady a informace pro ženy a muže, kteří provozují eskortní službu (“UKNEA: Offering Guidance to Escorts and Escort Agencies in the UK”).

Davies a Evans (2007) zkoumaly techniky a strategie, které používají společnice k tomu, aby se vyhnuly, respektive minimalizovaly, násilné setkání s klienty. Daly si za cíl poskytnout vhled do kyberagrese, kterou společnice zažívají z důvodu svého marketingu sexuálních služeb na internetu. Pro ženy v eskortních

službách existují v online prostředí převážně dva okruhy problémů, a to násilí a obsese, oboje ze strany klienta či někoho jiného. Kromě nahlášení určitého uživatele zprostředkovateli služby, například emailové schránky, a jeho zablokování, existuje málo postupů, jak se této agresi vyhnout, nebo jí zabránit. Nicméně se nejedná o nic menší problém než o agresi ve fyzickém světě, všudypřítomný strach a obavy zažívají spoléčnice i zde. Míra verbálního násilí, kterého se dopouštějí návštěvníci jejich osobních stránek, se často vystupňuje do nesnesitelných výšin i s výhružkami přesahujícími do offline prostředí. Jiný, ale neméně nebezpečný druh kyberagrese je stalking, jenž se například projevuje zprávami typu „*Máš kocovinu?*“, „*Viděl jsem tě včera večer.*“, které naznačují, že autor zpráv sleduje spoléčnici v jejím životě (Davies, & Evans, 2007, 543-545). Stalking je od roku 2010 v ČR trestným činem (Papežová, nedat.), obětím jsou k dispozici určitá doporučení, kterými se mohou v podobných případech řídit, ale lidé, již poskytují sexuální služby, se často na Policii ČR neobrací (z různých důvodů), a ostatní je nevnímají jako oběti, mohou například zastávat názor, že prostitutky nelze znásilnit, nebo zpochybňovat jejich kredibilitu (Kurtz, Surratt, Inciardi, & Kiley, 2004; Miller, & Schwartz, 1995; Sleath, & Bull, 2017).

Praha nabízí veliký sexuální trh, patří mezi jednu z nejčastějších destinací západoevropských sexuálních turistů, v roce 2014 provedli Bar-Johnson a Weiss kvantitativní studii porovnávající mužské sexuální pracovníky, „muže působící v barech a klubech“ a „spoléčníky na internetu“. Výzkumníci nepotvrdili obecný předpoklad, že pražská scéna se zaměřuje především na mladší muže, a že s narůstajícím věkem jim ubývá zákazníků. Na druhou stranu s obecným názorem koresponduje to, že mnoho sexuálních pracovníků se neidentifikuje jako homosexuálové (méně jak polovina spoléčníků na internetu a celý vzorek pracovníků v barech a klubech), a je pravděpodobné, že hlavním motivem ke kariéře v poskytování sexuálních služeb jsou pro muže peníze bez ohledu na jejich sexuální orientaci. Nejvýznamnější demografický faktor v obou výzkumných vzorcích byl raný začátek sexuálního života, o dva až čtyři roky dříve, než představuje národní průměr 18 let. Vzorek tvořili převážně muži české národnosti a 10 % participantů pocházelo ze Slovenské republiky. Pracovníci působící v barech a klubech spíše byli v dětství znevýhodněni a měli horší vztahy s rodiči než spoléčníci z internetu, také jim chyběly jasné cíle, které by jim umožnily najít jiné metody přežití. Dále pro ně větším problémem byly drogy, alkohol a gambling než u druhé skupiny. Tento způsob obživy

vnímali spíše jako poslední možnost, než že by si ji sami zvolili. Naproti tomu druhý výzkumný vzorek tvořili muži z daleko větší populace společníků na internetu. Zde se muži vyznačovali dobrým vzděláním, byli relativně šťastnými a i jinak typickými mladými muži. Pravděpodobně protože si klienty na internetu mohou sehnat velmi snadno, tato populace se v době studie velmi rychle rozšiřovala, rychlostí až jeden nový profil denně. Skoro polovina mužů ze vzorku se stala obětí násilného činu, ale žádný z nich nenahlásil skutek policii. Také přiznali užívání lehkých drog a alkoholu, ale ne v tak velké míře jako eskort v barech a klubech, a také pravidelně neužívali tvrdší drogy (v Praze se jednalo nejčastěji o metamfetamin). Autoři na závěr studie doporučují zřízení informačních služeb v češtině pro muže, kteří dělají eskort, jelikož má tato profese svá nebezpečí, a to nejenom v podobě pohlavně přenosných chorob a násilí. V případě eskortu přes internet muži často pracují sami a nemají podporu jinde než prostřednictvím informací na internetu, kde se ale nachází málo stránek v českém jazyce zaměřených na mužské sexuální pracovníky (Bar-Johnson, & Weiss, 2014).

Online sexuální práce jsou aktivity zprostředkované anebo uskutečňované v online nebo virtuálním prostředí (například využívání web kamer, internetového či mobilního chatu). Kromě soukromých stránek jednotlivých modelek/modelů (označení žen/mužů, kteří využívají web kamery k sexuální práci, dále se z důvodu zjednodušení používá pro označení obou jen ženský rod) můžeme na internetu najít web kamerové portály, na kterých buď modelky pracují za stálý plat, nebo dostávají zapláceno od zákazníků ve formě vstupu do místnosti či ve formě tokenů, které zákazník nakoupí od stránky a následně dává modelce jako „dýško“. Zákazníci si mohou zaplatit různá privilegia a navázat konverzace s modelkami, či dokonce mít vlastní soukromou show (Sanders, Scoular, Campbell, Pitcher, & Cunningham, 2018). Jedná se o velmi výnosný obchod, konzultant jedné z nejvíce navštěvovaných web kamerových stránek v roce 2013 Douglas Richter odhadl, že tento průmysl má roční obrát 1 miliardu dolarů. Po sedmi letech můžeme předpokládat rapidní nárůst.

Další zdroj příjmů modelek představuje tvorba produktů ke koupi, jako například fotografií, videí a jiného reklamního zboží, jež si zákazníci mohou objednat přímo na jejich profilu nebo stránkách. Jednotliví sexuální pracovníci nebo pracovnice hojně využívají své osobní webové stránky, především k marketingu své činnosti, a ne pouze k online kontaktu, i když ten tvoří nedílnou součástí jejich činnosti. Sociální sítě, ku příkladu Twitter nebo Snapchat, využívají pracovníci s obezřetností ohledně soukromí.

Slouží jim převážně ke sdělování informací klientům ohledně toho, kdy bude probíhat online vysílání přes web kameru, dále aby vzbuzovaly důvěru v klientech, budily zdání, že se modelky mezi sebou znají a jsou kamarádkami, což navyšuje prodej, a také k networkingu a komunikaci s ostatními profesionály. Sexuální pracovníci využívají internet k začlenění se do komunity a k podpoře od ostatních profesionálů, či jiných pracovníků, již jim mohou pomoci, získávají zde nejenom informace, ale i doporučení, rady a vyměňují si zkušenosti. Je dobré, že si modelky a jiní profesionálové tvoří takovéto podpůrné sítě, protože nebezpečí spojená s jejich aktivitou na internetu a povoláním existují (Sanders et al., 2018).

Mezi zločiny a nebezpečí, které hrozí online sexuálním pracovníkům, patří vyhrožující nebo obtěžující textové zprávy, telefonní hovory a emaily, slovní napadání, neodbytný či opakující se nechtěný kontakt nebo pokusy o kontakt pomocí emailu, textové zprávy či sociální sítě, nechtěný opakující se pokus o kontakt tváří tvář, neodbytné sledování nebo pozorování v offline světě, fyzické napadení, sexuální napadení (včetně znásilnění a sundání kondomu bez souhlasu), výhrůžky násilím, krádež, nezaplacení za poskytnuté služby nebo zaplacení menší než dříve dojednané sumy, vloupání, zneužití osobních údajů, nebo údajů o účtu za účelem získání peněz nebo koupi produktů/služeb bez souhlasu dané osoby, a další (Sander, et al., 2018, 87-89). Vidíme, že tito pracovníci čelí celé řadě nebezpečí, a to i když jejich práce probíhá jen v online prostředí.

Pod online sexuální prací si nepředstavujeme jen webkamery a různé druhy zpráv, zmiňme například *Second Life* (SL), nyní již převážně opuštěný třírozměrný interaktivní virtuální svět vyvíjený firmou Linden Lab od roku 2003, jenž je přístupný přes internet. V tomto světě spolu „obyvatelé“ (označení hráčů SL) mohou mezi sebou vzájemně interagovat prostřednictvím svých postav neboli avatarů (*Second Life*, nedat.), a dokonce zde mohou vydělávat peníze, například realitní makléř v SL může vydělat na koupi pozemků a následném prodeji, když se lokalita stane žádanou, v SL můžete de facto dělat prostřednictvím svého avatara všechno, co lze provozovat v reálném světě, a tím si třeba splnit sen být starostou svého vlastního města (Hrušová, 2008). Není tedy divu, že v SL je nebo spíše byla hojně rozšířená sexuální práce, obyvatelé si mohou mezi sebou vyměňovat místní měnu za různé služby, různé předměty a jiné věci. V SL si sexuální pracovníci vytváří online osobnost (u které se však nejde vyhnout tomu, že se moc neliší od jejich osobnosti ve fyzickém světě)

a prostřednictvím svého avatara pak poskytují placené sexuální služby. U těchto pracovníků se pak cení převážně jejich schopnost využít sexuální scénáře, úspěšné dovést erotické scény do konce, kreativně využívat komunikaci a přesvědčivě ztělesnit osobnost svého avatara (Martin, 2014).

Vidíme, že sexuální práce na internetu je rozsáhlá problematika, od hledání klientů přes streamování web kamerových videí, která mohou být i interaktivní, po zcela v online světě probíhající kybersex mezi avatary. Nemusí se jednat o čistě negativní jev, ale může sloužit také jako prostředek obohacení vlastní sexuality, například tím, že si jedinec splní v bezpečném online prostředí SL fantazii o využití služeb sexuálního pracovníka, ať už v reálném světě deviantních či nikoliv.

1.4 Vzdělávání v oblasti sexu na internetu

Na internetu se nachází obrovské množství informací, když pomineme problematiku ověřování jejich pravdivosti a spolehlivosti, může de facto každý člověk s přístupem na internet a základními znalostmi o IT technologiích najít odpověď na téměř jakoukoli otázku spojenou se sexualitou a sexem. Nejen jedinci, ale i skupiny, firmy a společnosti využívají internet k šíření informací o sexu a jejich vyhledávání. Řekněme, že někoho zajímá, jak probíhá operace změny pohlaví, na koho se obrátí? Půjde za svým urologem/gynekologem/sexuologem? Nebo si raději vyhledá na Youtube video nějakého člověka, který danou operací prošel a mluví o svých zkušenostech? Před internetem se stydět nemusí, nemusí mu ani vysvětlovat své pohnutky, a když vymaže historii svého prohlížení, kdo se dozví, že nad tím přemýšlí, i když zrovna se necítí připraven o tom mluvit? Nebo se jedná jen o čistou zvědavost nad tím, co prožil jeho kamarád či kamarádka? Samozřejmě nemalujeme všechno na růžovo, ale informační výhody internetu nikdo nemůže popřít. Stejně tak nelze popřít potřebu profesionálního lékařství, nicméně to neznamena, že bychom se měli omezovat na jedno, nebo druhé. Oboje považujeme za důležité a potřebujeme vyvážit zdroje a typ informací.

V případě vzdělávání v oblasti sexu na internetu se můžeme zabývat tím, kdo, jak a proč tento online obsah k tomuto účelu využívá nebo poskytuje, kvalitou a pravdivostí informací.

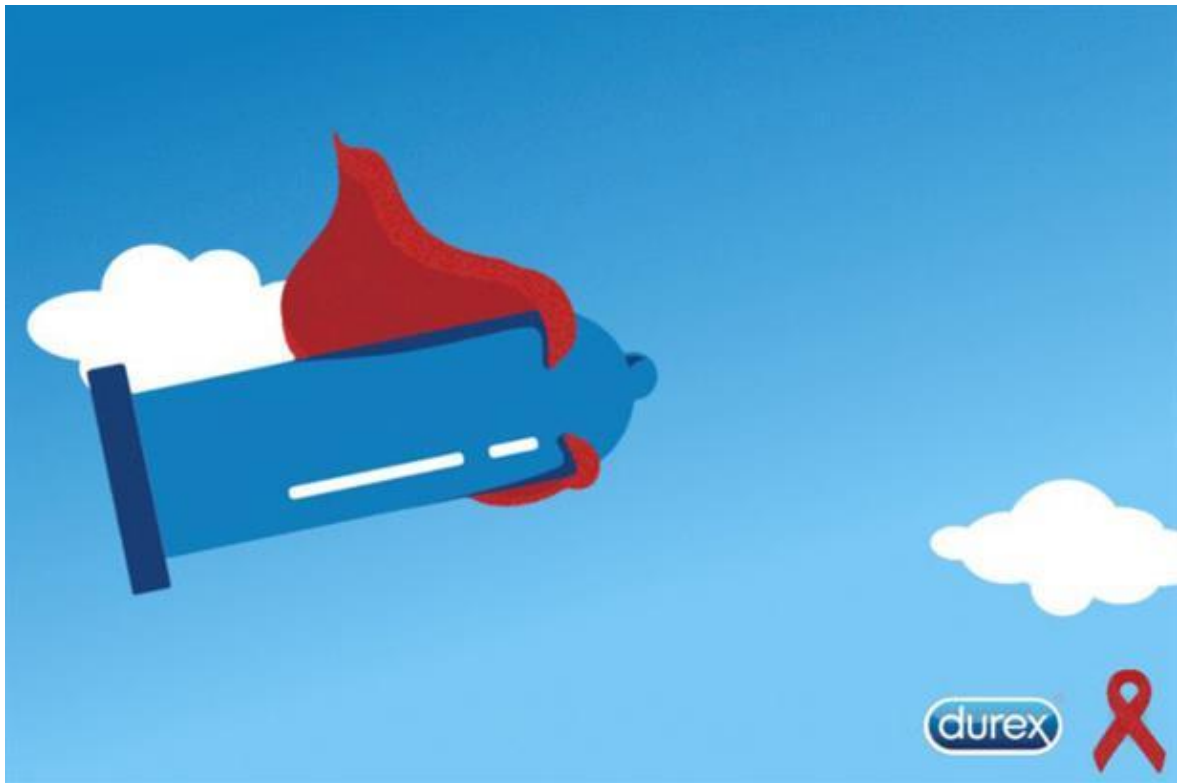
Využívání internetu k získání informací o sexu je hojně rozšířené mezi širokou škálou lidí. Döring a kolektiv (2017) zjistili, že 72 % studentů v jejich vzorku z Kanady,

Německa, Švédsko a USA využilo internet pro informativní účely v oblasti sexu, přičemž v tomto typu OSA nenalezli signifikantní rozdíl mezi muži a ženami. Nejenom studenti využívají internet k vyhledávání odpovědí na své otázky, ale také dospělí a jiné věkové skupiny, včetně lidí staršího věku (Daneback, Månsson, Ross, & Markham, 2012; Fileborn et al., 2017), lidí trpících různými druhy postižení (Frawley, & Wilson, 2016) či osob patřících do sexuálních menšin (Fox, & Ralston, 2016).

Na internetu se nabízí nepřeberné množství způsobů jak se k informacím ohledně lidské sexuality a sexuálního chování dostat a stejně tak je i šířit. Od hledání konkrétních témat a odpovědí konkrétním jedincem, po mimovolné vystavení kampani o zdravém sexuálním chování při klasickém „brouzdání“ po internetu.

Již v roce 1998 byli studenti ve výzkumu provedeném na University of Michigan schopni vyhledat přesné informace ohledně použití kondomu a symptomy pohlavně přenosných chorob během 4 minut, při 2 hledáních a využití méně jak 6 kliknutí (Smith, Gertz, Alvarez, & Lurie, 2000). Nyní (22. 8. 2018) při zadání hesla „jak nasadit kondom“ do vyhledávacího řádku na www.google.cz se zobrazí přibližně 96 000 výsledků během několika sekund a hned druhý výsledek přehledně popíše nejen jak kondom nasadit, ale ještě k tomu přidá rady jak ho používat tak, aby „muže ještě víc vzrušil“, jedná se o článek na webovém magazínu PROŽENY od Lucie Maixnerové z roku 2015.

Kromě cíleného vyhledávání informací se na internetu můžeme setkat s různými kampaněmi, od státních po reklamní, které společně s marketingem svého výrobku, například kondomu, sdělují i informace o zdravém sexuálním chování a způsobu použití, nebo naopak sponzorují různé osvětové kampaně a tím šíří povědomí o své značce. Například v roce 2017 ku příležitosti světového dne AIDS Durex spustil kampaň *#CondomHero* (kondomový hrdina, vizte Obrázek č. 3), v níž reagoval na negativní vnímání bezpečného sexu mladými lidmi (cílovou skupinou byli lidé ve věku 18-24 let) (Smith, 2017).

Obrázek 3: Obrázek ke kampani #CondomHero (Smith, 2017)

Informace o sexu můžeme najít na různých osobních stránkách nebo účtech, přičemž autoři mohou být z laické veřejnosti či profesionálové. V českém prostředí může sloužit za příklad webová stránka www.transsexualita.cz, kterou provozuje občanské sdružení Transforum, jež zastupuje zájmy transsexuálních lidí v ČR. Návštěvníci zde mohou najít detailní a přesné informace, rady a odkazy o problematice transsexuality a blízkých tématech.

Fenoménem, kterého se bojí mnoho lidí, je to, že děti získávají informace o sexu nejenom od vrstevníků a dospělých, ale také ze sledování pornografie. V britské národní studii proběhnuvší mezi roky 2010 a 2012 jeden ze čtyř mužů uváděl, že když vyrůstal, tak mu jako zdroj informací sloužila také pornografie (Tanton et al., 2015). Pornografii je vyčítáno, že podporuje negativní, diskriminující genderové a rasové stereotypy, mluví se o „pornografikaci“ (Smith, 2010). Přičítá se jí zvýšený zájem mladých dívek o labioplastiku (chirurgický zákrok prováděný za účelem zmenšení malých stydkých pysků („Labiaplasty: (vulval surgery)“)), kterou studie autorů Jones a Nurka neprokázala (2015), a obecně zvýšené rizikové sexuální chování mezi muži, kteří mají pohlavní styk s muži (Jonas, Hawk, Vastenburger, & de Groot, 2014; Eaton, Cain, Pope, Garcia, & Cherry, 2012). Nicméně Philpott, Singh a Gamlin (2017) argumentují, že pornografie se dá využívat i ke kvalitní sexuální edukaci a že by se

měla zaměřit na pozitivní vzdělávání v oblasti sexu, a ne jenom upozorňovat na rizika a choroby. Chtějí, aby se v rámci sexuální edukace mluvilo o právu na zdravý, uspokojivý sexuální život. Věří, že kombinace světa veřejného zdraví a sexuálního průmyslu přináší obrovské možnosti. Podobně existuje zvětšující se množství alternativní pornografie, například nezávislá gay pornografie nebo snímky, jež vyrábějí ženy, tzv. feministická pornografie. Ve studii Schrimshaw, Antebi-Gruszka, Downing a Prestage (2016) se zjistilo, že samotné sledování pornografie nezvyšuje riziko nebezpečného sexuálního chování, nicméně sledování pornografie, kde herci používají kondomy, má souvislost s jejich častějším používáním v reálném životě a obdobně sledování pornografie, kde se nepoužívají kondomy, je rizikový faktor nechráněného análního styku. Musíme však upozornit čtenáře na to, že nemluví o kauzalitě.

Existují další způsoby, jak se na internetu lidé vzdělávají v oblasti sexu, nicméně pro účely této práce se pojdme podívat na další neméně důležitou otázku, proč internet k tomuto účelu lidé používají. Kromě obecného modelu Trojitého A, tedy přístupu, dostupnosti a anonymity internetu jako hlavních motivátorech OSA (Cooper, 1998), který bude blíže vysvětlen v podkapitole 1.7, můžeme hledat další důvody.

Barak a Fisher (2001) volají po vývoji sexuální edukace na internetu, která bude vycházet z vědeckých teorií a bude se vyznačovat inovativním přístupem, jelikož ten klasický přístup pasivního vzdělávání ve školství nese zřídkaždy žádoucí změny v chování. Tento nový přístup by měl těžit ze sil internetu jako bohatého, interaktivního, individualizovaného pedagogického nástroje postaveného na validních behaviorálních teoriích tak, aby poskytl sexuální edukaci širokému spektru lidí s využitím nízkých nákladů. Ukazuje se potřeba změny ve způsobu vzdělávání v oblasti sexu, jelikož současné metody ve školství nejsou dostatečné (Tanton et al., 2015). Zdá se však, že nejenom nedostatečnost sexuálního vzdělávání ve školách je důvodem pro vyhledávání informací o sexu na internetu (Simon, & Daneback, 2013). Adolescenti vnímají diskutování sexu s učiteli nebo rodiči, ale v některých případech i s kamarády, jako uvádějící do rozpaků (van Teijlingen et al., 2017). Internet naproti tomu vnímají jako soukromý a anonymní prostor, kde mohou sledovat pornografii a jiný erotický materiál, vyzkoušet nové identity a také coming out (Cooper, 1998; Peter, & Valkenburg, 2016; Valkenburg, & Peter, 2008; Bond, Hefner, & Drogos, 2009).

Přesuňme se k dalšímu tématu, kvalitě a pravdivosti informací na internetu. S jistou mírou naděje můžeme říct, že minimálně adolescenti dokáží rozlišit kvalitní zdroj informací, a tedy nevěří všemu, co si na internetu o sexu přečtou (Simon, & Daneback, 2013). Přes toto pozitivní zjištění nesmíme zapomenout ani na další fakta a výsledky jiných studií. Hartley (2016) například napsala článek o tom, jak farmaceutické firmy vytvořily poptávku po léčbě ženských sexuálních dysfunkcí léky, jelikož si po úspěchu Viagry uvědomily, o jak veliký potencionální zisk se jedná, a následně vyvinuly úsilí o institucionalizaci ženských sexuálních dysfunkcí jako fyziologického problému pod jednotnou diagnózu ženská sexuální dysfunkce (*female sexual dysfunction*, neboli FSD). Šířily statistiky o prevalenci tohoto problému, stejně tak sponzorovaly různé studie, například často citovanou od Laumann, Paik, a Rosen z roku 1999, která uvádí, že více jak 4 z 10 žen mají sexuální problémy (in Hartley, 2016). Mediální kampaně, které farmaceutické firmy spustily, měly dosah nejenom v masových médiích, ale i na internetu. V této problematice se neshodnou ani všichni lékaři (Hartley, 2016), jak pak má laická veřejnost rozlišit, která informace je správná, jaká webová stránka podává pravdivé informace a kterou platí nebo zprostředkovávají farmaceutické firmy?

Několik studií se na problematiku kvality a pravdivosti informací na internetu přímo zaměřilo. Například Weiss a Moore (2003) se zaměřily na informace o nitroděložním tělísku (IUD) dostupné online a zjistily, že i když je nitroděložní tělísko hojně zastoupené v diskuzích o metodách antikoncepce, jsou tyto informace často chybné. Více jak 40 % stránek ve studii mělo informace zastaralé a neinformovaly o nových metodách nebo nových zjištěních o bezpečnosti a terapeutickém potencionálu IUD a více jak 20 % stránek uvádělo jednoznačně chybné informace.

Keller, Labelle, Karimi a Gupta (2004) zkoumali stránky zaměřené na sexuální edukaci pro teenagery a ochranu před sexuálně přenosnými chorobami. Zjistili, že je obtížné najít takové, které by splňovaly jejich podmínky. Z 1378 stránek tvořících prvních 100 výsledků vyhledávání několika souborů klíčových slov na třech webových portálech bylo sexuálně edukačních stránek zaměřených na teenagery pouhých 36. Následně těchto 36 stránek analyzovali z hlediska dodržování stanovených pokynů pro sexuální zdraví, jejich přístupnosti, použitelnosti, a zda odkazy na jiné stránky fungují a odkazují na existující domény. Kromě hodnocení stránek se zajímali, jaké osobní dovednosti, jako například vyjednávání bezpečného sexu, komunikační

dovednosti a rozhodování, se na těchto stránkách diskutovaly a jaké ne. Pouze dvě stránky se zabývaly vyjednáváním bezpečného sexu (6 %), sedm zmiňovalo základní komunikační dovednosti (19 %) a více jak polovina obsahovala příspěvek zabývající se rozhodováním v oblasti sexu a sdělováním tohoto rozhodnutí (53 %).

Li, Lu, Yong-Xin a Zhang (2006) se na základě své pětileté zkušenosti z HIV/AIDS kliniky, kdy převážná většina pacientů a rizikových jedinců přicházela na jejich kliniku po vlastním výzkumu HIV/AIDS problematiky na internetu a kdy se někteří přišli poradit právě o nesrovnalostech, jež na internetu zjistili, rozhodli, že provedou výzkum hodnotící kvalitu a obsah informací o HIV/AIDS problematice na stránkách, jež čínští pacienti navštěvují nejvíce. Výzkumníci identifikovali deset témat, na která se pacienti ptají, a hodnotili stránky z hlediska toho, jak přesně a hluboce se danými tématy zabývaly. Zjistili, že žádná stránka se nezabývala všemi tématy, celkově našli sice pravdivé informace, ale nedostatečně obsáhlé a nepostihující všechna témata, za zvláště alarmující považovali nedostatek informací o HIV/AIDS a těhotenství.

U posledních tří článků, tak jako u jiných, které jsou spíše staršího data, se musíme ale zamyslet nad aktuálností, případně přenositelností výsledků a poznatků do současné doby či výzkumu. Měli bychom je brát spíše jako doplnění, nebo jako možnost porovnání minulosti se současnými trendy a používáním internetu. V případě Li a kolektivu (2006) bychom také neměli zapomenout, že Čína je zejména v oblasti výzkumu s internetem souvisejících trendů velmi specifická, a to kvůli tzv. „*Great Firewall of China*“, což můžeme vysvětlit jako státem kontrolovaný internet, oddělený od okolního světa (Chandel, Jingji, Yunnan, Jingyao, & Zhipeng, 2019). Nicméně se nám jeví jako prospěšné zde tyto studie zmínit.

Vidíme, že na internetu můžeme najít spousty informací, ale vcelku obtížně se identifikují ty webové stránky, které předají dostatečně široké a kvalitní informace. Je potřeba konzultovat více zdrojů a následně se poradit s odborníkem, ať už urologem/gynekologem, praktickým lékařem, nebo s pracovníky klinik zabývajících se sexuálně přenosnými chorobami. V roce 2016 sice Millner a Kiser vytvořili seznam webových stránek, které obsahují faktické informace, nicméně se jedná o stránky v anglickém jazyce, z jiného sociálního a politického prostředí a z dynamické povahy internetu vyplývá, že už některé nemusí být aktuální a že nové, ještě lepší mohly vzniknout. Celkově můžeme říci, že internet se stal neocenitelným zdrojem informací nejenom o sexuálním zdraví, ale musíme kriticky uvažovat a nepřijímat automaticky

informace ani ze stránek, které se tváří jako profesionální, a vždy se poradit s lékařem, pokud jde o naše zdraví a bezpečí.

1.5 Sexuální kontakt na internetu

Sexuální kontakt na internetu můžeme rozdělit na dvě části, ten, který lidé navázali za účelem čistě online kontaktu, tedy online sex, neboli pro účely této práce kybersex, a kontakt, který jedinci navázali k tomu, aby se sešli v reálném světě a provozovali offline sex. Následující kapitoly této práce se zaměřují právě na kybersex, ale už nyní se s ním z důvodu přehlednosti seznámíme.

Pod pojmem kybersex si můžeme představit interaktivní komunikaci mezi dvěma a více lidmi ve stejném čase („*real time*“ tzn. komunikující jedinci jsou online a nedochází k dlouhým prodlevám v odpovědích), při níž dochází ke sdílení explicitních, erotických zpráv, fotografií, videí nebo jiných médií, přičemž často při tomto dochází také k masturbaci (Daneback, Cooper, & Månsson, 2005; Shaughnessy, Byers, & Thornton, 2011). Lidé nemají jednotné vnímání pojmu kybersex a často se jejich definice liší, i když ti, kteří přiznávají kybersexuální aktivity, se převážně shodují na jeho interaktivnosti (Shaughnessy et al., 2011). Kybersex mohou provozovat lidé vzájemně v různých vztazích, mohou být partnery, lidmi, kteří se znají, či lidmi čistě anonymními, neznámými (Courtice, & Shaughnessy, 2018). Z této definice by mohlo vyplývat, že se může jednat i o placenou službu, pokud placený sexuální pracovník interaguje se zákazníkem a naopak, nicméně tento případ bychom spíše zařadili do kategorie sexuální práce na internetu (vizte podkapitolu 1.3). Jedinci mohou kybersex provozovat v různých chat roomech, online komunitách, online hrách, virtuálních světech nebo pomocí sociálních sítí a nově vyvíjených technologií (Döring, 2009; Wardle, 2018; “Our long distance sex toys are the best way to stay intimate!”, 2009).

Kybersex považujeme za relativně bezpečný způsob projevu jedincovy sexuality a neměli bychom ho brát jako nedostatečnou náhradu sexu ve fyzickém světě. Výzkumníci zjistili, že emoce, které lidé zažívají při komunikaci zprostředkované počítači, nejsou o nic méně reálné, nebo silné než v komunikaci tváří v tvář (Derks, Fischer, & Bos, 2008). Také vliv na vztahy aktérů kybersexu, již ho provádějí s jinými lidmi, než jsou jejich partneři nebo partnerky, může být devastující stejně jako nevěra ve fyzickém světě (Schneider, Weiss, & Samenow, 2012). Celkově online vztahy a sex

Ize využít jako cenný edukativní prostředek, jenž umožní lidem v relativně bezpečném prostředí zkoumat svoji sexualitu a učit se, jak fungují romantické vztahy (Whitty, 2008).

Mluvíme o relativním bezpečí, jelikož nehrozí klasická rizika sexuálního kontaktu, což jsou sexuálně přenosné nemoci, znásilnění nebo jiné násilné činy, ale pojí se převážně se třemi formami rizik: závislostí na kybersexu, nevěrou a nechtěným kontaktem spojeným s obtěžováním (Döring, 2009).

Druhou širokou škálou chování je využívání internetu k nalezení partnera nebo partnerů k offline sexu. Existuje mnoho způsobů, jak lidé nacházejí sexuální partnery online, výzkumníci se například zabývají seznamovacími aplikacemi a webovými stránkami (Tong, Hancock, & Slatcher, 2016; Sharabi, & Caughlin, 2017). Existují různé modely seznamovacích aplikací a webových stránek (dále jen stránky), se zjednodušením by se daly rozdělit na *see-and-screen* („vidět a prosít“, uživatelé vidí potenciální partnery a sami se rozhodnou, který pro ně je, nebo není vhodný), využívající algoritmy (potenciální partnery pak vybírá algoritmus, který by podle daných stránek měl zajistit tu nejlepší možnou shodu) a třetím typem jsou stránky, které využívají kombinaci obou přechozích způsobů. Přičemž výzkumníci zjistili, že právě uživatele stránek se smíšeným systémem mají pocit větší kontroly nad výběrem potenciálního partnera než na stránkách typu *see-and-screen*, ale zároveň začleňují výsledky z algoritmů do svého rozhodnutí. Vnímaný pocit kontroly pozitivně koreluje se spokojeností s volbou partnera. Výsledky naznačují, že i když na stránkách typu *see-and-screen* mají uživatelé větší pocit kontroly, tak stránky využívající algoritmu na druhou stranu poskytují externí validizaci potenciálního vztahu, a tím zvyšují uživatelskou spokojenost s volbou a označují ji jako validní. Třetí typ stránek a aplikací se při tom jeví jako nejvýhodnější, jelikož začleňuje obé principy (Tong et al., 2016).

Někteří výzkumníci zabývající se vlivem internetu na partnerské vztahy zkoumají například rozvodovost z důvodu nevěry. Julie M. Albright (2008) polemizuje, že partneři zůstanou ve vztahu, pokud nejsou jiní atraktivní lidé jednoduše k dosažení (dle teorie sociální směny (Rusbult, 1993, in Albright 2008)), nicméně v souvislosti se seznamovacími aplikacemi a stránkami na internetu se nabízí obrovské množství potenciálních snadno dosažitelných atraktivních partnerů, a proto je možné, že internet může podporovat rozvodovost u lidí, již jsou v manželství nespokojení, jelikož jim umožňuje navázat kontakt s celou řadou potenciálních atraktivních partnerů

a po kontaktu s nějakým z nich pak daný nový protějšek nespokojenému partnerovi umožní odejít z manželství.

Na druhou stranu online svět poskytuje tolik možností potkat partnera, kolik offline svět nemůže poskytnout, a to zejména pro homosexuální a jinak orientované jedince a starší heterosexuální jedince. Tvoří v jejich životě velmi důležitý prostředek pro nacházení partnerů, které by potkat „klasicky“ bylo těžké a v některých případech až nemožné (Rosenfeld, & Thomas, 2012).

V případě hledání dlouhodobého romantického partnerství online se zjistilo, že první setkání v tváři tvář představuje velmi důležitý milník vztahu. Většinou při první schůzce můžeme pozorovat sníženou atraktivitu partnera. Nicméně to je běžný jev a jako takový neovlivňuje zcela přání ve vztahu pokračovat. Už dynamika vztahu online dává pozitivní základy pro offline vztah. Online dojmy a komunikace, skládající se mimo jiné z vnímané podobnosti s partnerem a jejím vyjádřením, z míry nejistoty a vyhledávání informací, mohou předpovědět úspěšnost prvního setkání tváří v tvář až o osm týdnů později (Sharabi, & Caughlin, 2017).

Daneback, Månsson a Ross (2007) se zabývali lidmi, kteří využili internet k tomu, aby se setkali tváří v tvář s jiným člověkem, a posléze s ním měli sex. Zjistili, že velká většina lidí má podobný zážitek jednou až dvakrát. Internet k těmto účelům využívají především nezadaní, rozvedení nebo ovdovělí, starší ženy, homosexuálové a bisexuálové. Jejich výsledky mohou také značit, že online nevěra není takovým problémem, jak ho někteří prezentují, nebo se omezuje jen na online styk a lidé se nesečkají offline.

Velmi široký pojem sexuální kontakt na internetu obsahuje celou škálu různých chování, kterou jsme rozdělili na dva hlavní proudy. Hledání partnerů pro offline sex nepatří do našeho výzkumu, ale v některých případech se nedá oddělit od kybersexu v užším smyslu, který zkoumáme v této práci, jelikož jedinci, již se například setkají v online světě a tam provozují kybersex, se mohou po nějaké době rozhodnout i pro seznámení ve světě offline.

1.6 Sexuální subkultury na internetu

Už v předešlé podkapitole jsme zmiňovali, že internet je velmi cenné médium k hledání partnera pro členy sexuálních subkultur, ale neslouží jenom k tomu. Pro jedince ze sexuálních subkultur, jež ve fyzickém světě zažívají různé míry

nesnášenlivosti, nemají blízko sebe komunitu stejně nebo podobně orientovaných lidí, či nemohou volně projevovat svoji identitu, se jedná o neocenitelný nástroj. Internet například poskytuje mladým lidem s homosexuální orientací prostor, kde mohou zažívat aspekty svého sexuálního života, jako například identita, kamarádství, coming out, intimní vztahy, sex a začlenění se do komunity. Obecně můžeme říci, že mladí homosexuální lidé využívají internet produktivními způsoby k přípravě na svůj život ve fyzickém světě, objevují zde svoji identitu, zkoušejí poprvé, jaké je to žít jako gay/lesba/bisexuál, a stávají se členy komunity. I přes různá rizika mladí lidé nejsou naivní uživatelé a internet pro ně vytváří velmi důležitý, relativně bezpečný prostor (Hillier, & Harrison, 2007).

Homosexuálové netvoří jedinou sexuální menšinu, která využívá internet. Výzkum se například zabýval transgender a transexuálními lidmi (Benotsch et al., 2016), asexuály (Robbins, Low, & Query, 2016), transvestity (Webster, 2018), lidmi ze spektra BDSM (bondage a disciplína, dominance a submisivita, sadismus a masochismus (BDSM, nedat.; Graham, Butler, McGraw, Cannes, & Smith, 2015)), lidmi praktikující různé formy fetišismu (Tripodi et al., 2015) a lidmi v polyamorních vztazích (Barker, 2005).

I přes to, že je internet vnímán jako převážně prospěšný prostředek pro sexuální subkultury, existuje několik menšin a chování na internetu, kterých se výzkumníci i laická veřejnost obávají. Myšlenka, že patologické komunity, dříve silně potlačované prostorem, časem a společenskými omezeními, se nyní mohou potkat a vytvářet komunity online (Durkin, Forsyth, & Quinn, 2006), je v některých případech velmi pobuřující. Dvě velmi známé deviantní subkultury jsou lidé praktikující bestialitu (Kavanaugh, & Maratea, 2016) a pedofilové (Durkin et al., 2006). Na internetu jsou dobře zdokumentované případy činností pedofilních komunit od sdílení pornografie, přes vyhledávání obětí po sdílení manifestu obhajujícího jejich zaměření (Durkin, 1997; Durkin et al., 2006).

Nicméně existence snadno dohledatelných online komunit také zjednodušuje práci odborníků, již mohou na těchto stránkách a fórech nabízet psychologickou a jinou pomoc. Jelikož je norma sexuálního chování velmi široká, mohou někteří jedinci vstupovat do online komunit za účelem vytvoření zdravé normy svého sexuálního chování, které by v běžném životě mohlo být nevhodné. Na internetu se nevyskytují

jen ti, kteří představují nebezpečí sobě nebo ostatním, ale i ti, kteří se této hrozbě snaží zabránit (Döring, 2009).

Kromě výše zmíněných problematik se také zkoumá obousměrný vliv sexuálních subkultur na masová média a většinovou společnost (Ayoub, & Garretson, 2016) i komercializmus (vznik specializovaných obchodů s erotickými pomůckami, seznamovacích aplikací a webů apod.), jemuž jsou tyto skupiny do jisté míry na internetu vystaveny (Cambel, 2015).

Na jednu stranu díky vlastní propagaci a politické práci se mohou dočkat sexuální skupiny větších práv, kupříkladu registrované partnerství patří mezi taková práva. V České republice ho mohou uzavírat osoby stejného pohlaví od roku 2006 (Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů). Nadále však různé skupiny vyvíjí tlak a přejí si větší práva, rovnocenná s právy heterosexuálních párů, například právo na uzavření manželství („Jsme fér: manželství pro všechny“, 2017). Na druhou stranu mohou existence a projevy sexuálních subkultur vést k většímu strachu a diskriminaci (Potter, & Potter, 2001).

Vidíme, že problematika sexuálních subkultur na internetu je velmi rozsáhlá a také má tendenci na základě její zvětšující se míry medializace rozdělovat lidi dle jejich názoru na ty, již převážně vnímají jejich pozitiva, a ty, kteří vnímají zejména jejich negativa. Neměli bychom ale zapomínat ani na jednu stranu mince a nechat se ovládnout strachem z těchto online komunit. Bylo by prospěšné vytvořit obsáhlou studii toho, jak české sexuální subkultury využívají internet. Nicméně pro stručné představení problematiky nám tato podkapitola postačí.

1.7 Modely a teorie využívané ve výzkumu OSA

V rámci OSA se jednotlivé kategorie hluboce prolínají, uživatel si může vyměňovat pornografický materiál typický pro jeho menšinu a zároveň hledat partnera na offline sex. Existuje několik teorií, jež se snaží vysvětlit lidské sexuální chování na internetu, některé přímo vytvořené pro tyto účely, jiné pouze na internet aplikované.

Triple A model neboli model Trojitého A zkonstruoval Al Cooper (1998), jenž popisuje tři aspekty internetu, které tvoří jeho atraktivitu a sílu pro online sexuální chování jedinců. Jedná se o přístup, dostupnost a anonymitu (z anglických slov *access*, *affordability* a *anonymity*). Pojem přístup se týká snadnosti, s jakou se lidé

mohou dostat na internet téměř kdykoli a kdekoli, tak jako jednoduchosti najít a dosáhnout toho, co na internetu hledám. Dostupnost představuje ekonomickou stránku věci, spojenou v tomto modelu převážně se sexualitou, ale dá se aplikovat i šířeji. Online můžeme snadno najít zcela zdarma stejný materiál, nebo podobné uspokojení, za jaké bychom offline zaplatili. Přičemž, když už se někde poplatky vyskytují, tak je nízká reží serverového prostoru skombinovaná s reklamou pomáhá udržovat na relativně nízkých hodnotách. Třetí aspekt se týká lidského přesvědčení, ať už reálného, nebo jenom smyšleného, že v prostředí internetu vystupují anonymně, jež má velmi silný efekt na online sexuální chování. Dle Branwyna (1993, in Cooper, 1998) má vnímaná anonymita vliv na pocit svobody, větší otevřenost k experimentování i schopnost otevřeně mluvit o své sexualitě, otázkách, fantaziích a obavách. Cooper (1998) se zabýval tím, jak sexualita na internetu může mít negativní i pozitivní důsledky, a také komerčními aspekty. K modelu Trojitého A pak můžeme přidat, že internet je legální, dostupný i v soukromí vlastního domova, neexistuje na něm přímé ohrožení pohlavně přenosnými nemocemi a je ideální pro skrývání vlastních sexuálních aktivit před partnery a bližními (Schneider, 2000). Tento model, ani po přidání dalších aspektů, nevystihuje celek atraktivity internetu pro sexuální chování a jiné projevy sexuality. Můžeme například uvažovat o pocitu kontroly nad situací apod.

Variantou modelu Cooperova Trojité A je model ACE vytvořený k tomu, aby vysvětlil závislost na kybersexu a také popsal, jak kyberprostor vytváří kulturní klima, jež podporuje a schvaluje sexuální nevěru a online promiskuitní jednání. Anglická zkratka ACE pochází ze slov *anonymity*, *convenience* a *escape*, do češtiny přeložíme jako anonymitu, pohodlí a únik (Young, Griffin-shelley, Cooper, O'mara, & Buchanan, 2000). Anonymitu považují autoři modelu za jedno z nejsilnějších lákadel online sexu, umožňuje uživatelům svobodněji projevovat svoji sexualitu, cítí se sebevědomější a mohou objevovat své skryté a potlačené touhy, přičemž si podle některých výzkumníků mohou vytvořit zcela novou personu, odlišující se od jejich osobnosti ve fyzickém světě (Young, 2008). Mohou cítit větší kontrolu nad situací, jejím tónem, obsahem i celkovou povahou online zážitku. Pohodlí referuje k snadné dostupnosti a jednoduchosti využívání různých chatovacích aplikací, místností, RPG her, webových stránek pro speciální skupiny lidí i jiných online her apod., což mohou lidé využívat z pohodlí svého domova a jiných známých prostředí, jež zvyšují pocit

bezpečí. Internet umožňuje lidem utéct ze svého života, od stresu, nudy či problematického vztahu, přičemž si pak mohou vypěstovat závislost na online kybersexu či vybudovat vztah online s jiným člověkem, než je jejich primární partner (online nevěra) až do té míry, že se začnou setkávat offline anebo pro něj dokonce svého partnera opustí (Young, et al., 2000).

Výzkumníci zabývající se online sexualitou a jejími projevy také často pracují v rámci široce přijímané teorie sexuálních scénářů (Lalumiere, & Shaughnessy, 2016), která vychází z teorie sociálních scénářů, již v roce 1973 poprvé aplikovali na sexuální chování Gagnon a Simon (in Wiederman, 2016). Scénáře fungují jako ukazatele toho, co se považuje v kultuře za normální, a zároveň také jako intrapsychické mapy, jež nám říkají, jak se cítit, myslet a chovat v určitých situacích. Tyto sociální scénáře jsou nám sdělovány a učíme se je prostřednictvím příkladů, jež udávají členové naší společnosti, masová média a stejně tak vlastní struktura společnosti s jejími zákony a zvyky, jako například manželství (Wiederman, 2016). Rozlišujeme tři úrovně, na kterých se scénáře objevují: kulturní, interpersonální a intrapsychické scénáře (Simon, & Gagnon, 1986). V rámci naší sexuality nám sociální scénáře specifikují, kdo představuje vhodný objekt naší touhy, za jakými cíli je sexuální chování vhodné praktikovat, i jak poznáme dobrý sexuální kontakt (v čem spočívají jeho kvality). Říkají nám vhodná místa, časy i postupy sexuálního kontaktu. Na úrovni individuální pomáhají scénáře snižovat nejistotu v různých situacích a tím snižují jedincovu úzkost, poskytují jednotlivci vzory chování a tím zvyšují předvídatelnost toho, jak se asi bude v určité situaci cítit, jak by se měl chovat a také jaké chování od partnera očekávat. Když spolu jednotlivé intrapsychické scénáře partnerů ladí a všechny strany podle nich jednají, tak by měly zažívat relativně malou úzkost, ale když má jeden z partnerů odlišný scénář či se nechová konvenčně, úzkost se zvýší společně s pocitem, že se ten druhý nechová tak, jak by měl, a mírou neznáma, co bude následovat a jak se druhý asi cítí. V této situaci poté vyvstává zvýšená potřeba komunikace a vyjasnění si vzájemně svých očekávání, mají-li všechny strany považovat kontakt za příjemný. Na začátku sexuálního vztahu dvou jedinců se setkávají dvě sady individuálních scénářů společně s obecným kulturním scénářem, jenž se dá očekávat v dané situaci. Jak spolu pár interaguje, tak se začne pomalu vytvářet jejich společný scénář sexuálních aktivit, který stojí na těchto základech, ale měl by nést uspokojení obou dvou (Wiederman, 2016). Tyto sociální scénáře, ať už na jakékoli úrovni, nejsou

všepohlující a absolutní, jen výjimečně zcela předpovídají výsledné chování, kulturní scénáře totiž musejí být dostatečně široké a nekonkrétní, aby postihly co nejvíce situací, a individuálně se přizpůsobují a podléhají také improvizaci (Bourdieu, 1977).

Předešlá teorie se zařazuje do teorií sociálních, v některých výzkumech se i nadále můžeme setkat s psychoanalytickým (Estellon, & Mouras, 2012) či evolučním pojetím (Piazza, & Bering, 2009) a s modely z různých dalších pojetí, například se sekvenčním modelem sexuálního chování (Wilkerson et al., 2012).

Tímto uzavíráme první kapitolu, jež si kladla za cíl krátce a přehledně představit online sexuální aktivity a v jejich rámci ustanovit kybersex jako jednu z těchto aktivit. Následuje druhá část, která čtenáře seznamuje s metodologií systematického review, a jak jsme postupovali, a dále se člení do kapitol podle témat, která jsme objevili v rámci systematického review, což jsou: Kybersex, Závislost na kybersexu, Vliv kybersexu na partnerský, primární vztah, Sexting, Prožívání vlastní sexuality ve virtuálních světech. Doufáme, že máte z první kapitoly jasnou představu o pojmech kybersex a online sexuální chování, jelikož nyní následuje pro laika na porozumění složitější část práce, ale přesto věříme, že i jemu bude přínosem.

2 Systematické review

Ten, kdo by si chtěl přečíst kvalitní literaturu na téma kybersex v českém jazyce, brzy zjistí, že jeho pátrání bude velmi obtížné. Pokud je autorce známo, v češtině na toto téma existuje jediná kniha, a to velmi stručná z roku 2005 od Radany Divínové s názvem *Cybersex*, forma internetové komunikace. I proto se autorka rozhodla napsat tuto teoretickou práci, v jejímž rámci využívá metodu systematického review, aby co nejlépe dle svých schopností a možností přinesla ucelené a přehledné informace, jež budou hodnotné pro čtenáře praktiky i teoretiky, či pro zájemce z laické veřejnosti.

2.1 Cíle a výzkumné otázky

Autorka si v této práci klade čtyři cíle:

- I. Popsat současné vědecké poznání v oblasti kybersexu tak, jak je vymezen v první části práce (dále jen kybersex).
 - a. Jaké jsou oblasti výzkumu kybersexu?
 - b. Ohledně čeho panuje obecná shoda mezi výzkumníky?
 - c. Ohledně čeho panují rozpory mezi výzkumníky?
- II. Vytvořit jednotný teoretický rámec pro další výzkumy.
 - a. Jaké jsou používané definice?
 - b. Jsou jednotné?
 - c. Jak by se měly definice aktualizovat, aby se zlepšily?
- III. Odhalit méně popsané či zcela neprobádané oblasti ve výzkumu kybersexu a navrhnout nové oblasti výzkumu.
 - a. Na která témata se výzkum nesoustředí?
 - b. Na jaká témata a oblasti by se měl výzkum zaměřit v budoucnu?
- IV. Poskytnout informace psychologům a jiným profesionálům, již se ve své praxi setkávají s tématem kybersexu.
 - a. Jaké postupy doporučují výzkumníci v oblastech kybersexu pro praktiky?

Na cíle a otázky reagujeme prostřednictvím samotného systematického review a ke všem se pak vracíme v Diskuzi.

2.2 Postup a kritéria, metodologie

Systematické review je uznávanou metodou vědeckého výzkumu, zejména vhodnou k interpretaci již známých poznatků a k poukázání na jejich odlišnosti. Může se rozdělit na šest kroků: definování výzkumné otázky, naplánování výzkumu, vyhledání literatury, aplikování kritérií pro vyloučení a pro zařazení literatury do výzkumu, provedení zhodnocení kvality a syntéza (Jesson, Matheson, & Lacey, 2011).

První dva kroky již proběhly v rámci přípravy této diplomové práce. Dalším krokem bylo vyhledávání literatury. Rozhodli jsme se pro primárně psychologické databáze vědeckých publikací, konkrétně ProQuest Psychology, PsycARTICLES a PsycINFO. Literatura je vymezena následujícími kritérii pro vyhledávání: vědecké články publikované v peer review časopisech, vydané od 1. 1. 2009 do 1. 1. 2019 včetně (toto časové rozhraní přibližně odpovídá spodní hranici práci Döringa (2009) a horní hranici datu, kdy proběhlo vyhledávání jednotlivých článků v rámci systematického review), v anglickém jazyce, zaměřující se na dospělou populaci, a musí se jednat o výzkum ze zemí Evropy nebo Severní Ameriky.

Vyhledávání odborných článků v daných databázích proběhlo pomocí klíčových slov a frází: *cybersex*, *online sexual contact* a *online sex* s použitím booleovského operátoru OR. Poté následoval první screening článků pomocí četby abstraktu (pokud to nestačilo, tak také celé studie) a využití kritérií pro začlenění a vyčlenění, která jsou vyjmenována dále.

Kritéria pro začlenění: původní výzkum, ze zemí Evropy, USA a Kanady, zabývající se kybersexem, nebo závislostí na kybersexu, v angličtině, výzkumný vzorek tvoří osoby starší 18 let (nebo je skupina mladší 18 let přehledně oddělená od starších a výsledky jsou prezentovány pro jednotlivé skupiny zvlášť), zařazujeme také články přinášející doporučení k léčbě a postupy, nepřicházející s kvantitativním výzkumem, ale vycházející z poznatků z praxe a teoretická zamyšlení.

Kritéria pro vyčlenění: článek duplikuje již zařazenou studii, jedná se o review, zkoumaná populace je mladší 18 let, výzkum proběhl v Rusku, Turecku, nebo v zemích mimo Evropu a Severní Ameriku, téma sexuálního zneužívání dětí také vyřazujeme.

Hledání proběhlo ve třech vlnách, první využívala databázi ProQuest Psychology, druhá rozhraní EBSCO a v něm specifikované databáze PsycARTICLES

a PsycINFO a následně jsme se po zvážení rozsahu již identifikovaných studií rozhodli pro další hledání, a to v rozhraní EBSCO.

V databázi ProQuest Psychology se klíčová slova a fráze vyhledávaly jako „*anywhere*“, jelikož za použití „*all subject & indexing*“ byl výsledek hledání pouze jeden článek. Také jednotlivé věkové skupiny byly rozloženy tak, že se musela zaškrtnout i skupina, do které patří adolescenti. Další kritéria byla *peer reviewed*, časové rozmezí publikování (vizte výše), všechny zdroje materiálu a jako typ dokumentu byly vybrány: článek a případová studie. Výsledek hledání tvořilo 195 článků (10. 1. 2019). Z těchto výsledků jsme vyloučili v první fázi vyřazování článků dle titulů, abstraktů a informací o studiích celkem 127 článků. Toto veliké číslo odmítnutých studií souvisí se způsobem vyhledávání, které z důvodu charakteristik databáze muselo být rozšířeno, a proto se také objevilo značné množství článků, jež jsme museli vyřadit.

Obdobné vyhledávání v databázi PsycARTICLES přineslo po odebrání duplikátních studií, které jsme identifikovali v rámci práce s ProQuest Psychology, celkem 23 odborných článků a obdobně PsycINFO přineslo do první fáze 113 studií. V rozhraní EBSCO jsme identifikovali 809 potencionálních výsledků a po automatickém odebrání duplicit postoupilo do první fáze práce s literaturou 651 článků.

Během první fáze práce s literaturou v rámci systematického review se objevovala často témata pornografie, sexuálního zneužívání dětí, vlivu online sexuálních aktivit na adolescenty a teenagery, hledání partnerů k offline sexu, problematika HIV, jiných pohlavně přenosných nemocí, sexuálního zdraví i spokojeného života, hypersexuality, různých závislostí a spousty dalších, jež ale nebyla sycena jako již zmíněná. Pro účely tohoto review prošly do dalších zpracování ty články, jež splňovaly výše popsaná kritéria.

Studie, které postoupily do dalšího kola zpracování, jsme vytisknuli a následně přistoupili k druhé fázi práce s literaturou. Nyní se již pracovalo s celými články a hodnotila se také jejich kvalita, snažili jsme se o striktnost ale zároveň benevolentnost z hlediska druhu výzkumu tak, abychom nepřišli o odlišně pojaté výzkumy či teze, které by se v metaanalýzách vyřadily z důvodu nemožnosti statistického testování. Zároveň se v této části výzkumu jednotlivé studie kódovaly podle tematických okruhů, které se vyskytovaly nejčastěji, popřípadě daly nejlépe oddělit.

Během druhé fáze práce s literaturou v rámci systematického review jsme vyhodnotili a kódovali pět tematických kategorií, které také tvoří strukturu další části této práce. Jedná se o články, jež se zabývají kybersexem z obecného, popřípadě explorativního pohledu (kapitola 3 Kybersex), dále ty, které zkoumají závislost na kybersexu či jeho problematické užívání (4 Závislost na kybersexu), poté studie, jež zajímá vliv kybersexu na vztah (5 Vliv kybersexu na partnerský, primární vztah) a nakonec ty, jež zkoumají sexting (6 Sexting) nebo kybersex ve virtuálních světech (7 Prožívání vlastní sexuality ve virtuálních světech).

Dalším tematickým okruhem byl kybersex jako placená služba, ale ten jsme vyřadili, protože bychom ho spíše začlenili do online sexuální práce, která do tohoto review nepatří.

Analogicky online sexuální zneužívání dětí a mladistvých se také vyskytovalo jako jedno z častých témat, nicméně tato problematika si zaslouží samostatné review a byla vyřazena, jelikož v okruhu sexuálního zneužívání dětí a mladistvých existují výzkumy prováděné nejenom na dospělé, ale i dětské populaci a vnímáme důležitost zahrnout oba pohledy. Zároveň platí, že naše práce se zaměřuje jen na dospělou populaci a cílí na běžný život, ne na protizákonné aktivity.

Během druhé a třetí fáze jsme vyřadili další studie převážně pomocí aplikování již dříve zmíněných kritérií a požadavků na kvalitu. Celkový vzorek jednotlivých článků tedy dosáhl čísla 57 (Příloha č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review) lze vidět rozdělený dle témat v následující Tabulce č. 1.

Tabulka 1: Počet výzkumů zařazených do jednotlivých kapitol

Název kapitoly	Počet výzkumů
Kybersex	9
Závislost na kybersexu	25
Vliv kybersexu na partnerský, primární vztah	6
Sexting	11
Prožívání vlastní sexuality ve virtuálních světech	6

Výše popsaný postup naší práce také zachycuje Příloha č. 3: Diagram procesu vyhledání literatury a aplikování kritérií pro začlenění a vyčlenění do systematického review.

V následujících kapitolách najdete přehledně popsané jednotlivé tematické okruhy vyplynuvší z analýzy nalezených studií, porovnání začleněných článků, upozornění na shody a neshody mezi jednotlivými studiemi i tipy pro praxi. Jednotlivé kapitoly se liší rozsahem podle počtu i obsáhlosti do nich zahrnutých výzkumů a jsou psány jako samostatné celky pro případ, že by čtenáře zajímala pouze jedna z námi představovaných oblastí.

3 Kybersex

Tato kapitola se zabývá především články, jež jsme označili jako obecné, s menším přihlédnutím sem patří ty články, které nezapadají do dalších kapitol, a to zejména proto, že jejich téma je obsáhlejší. Zabývají se spíše obecně online sexuálními aktivitami a kybersex se v nich bere jako oddělený podtyp OSA. Dále sem také zařadíme výzkumy a články, jež popisují a zkoumají kybersex, respektive interaktivní online sexuální aktivity, z hlediska obecného, tedy převážně explorativního, dále studie, které zkoumají rozdíly mezi uživateli dle jejich genderu, sexuální orientace nebo národnosti. Začleňujeme sem také články, jež přinášejí podklady a poznatky týkající se metodologie zkoumání kybersexu.

Připomeňme si, že my považujeme kybersex za typ online sexuálního chování, pod nímž si představíme interaktivní online komunikaci mezi dvěma a více lidmi, bez zbytečných prodlev, při níž dochází ke sdílení explicitních, erotických zpráv, fotografií, videí nebo jiných médií, přičemž často může docházet k masturbaci, respektive sexuálnímu uspokojení.

Do této kapitoly jsme zařadili větší množství článků, mezi jejichž autory patří jméno Krystelle Shaughnessy, jež je odbornice z Kanady, a společně s dalšími osobami, jako jsou E. S. Byers, K. Daneback, N. Döring a Německou skupinou, kterou pojmenováváme v kapitole o závislosti na kybersexu, tvoří jádro výzkumů, jež jsme začlenili do systematického review, které právě čtete. První článek, na který se podíváme, patří právě do tohoto jádra.

Autory Shaughnessy, Byers, Clowater a Kalinowski (2014) zajímalo, jak hodnotí uživatelé vliv sexuálně uspokojivých OSA z pohledu pozitivních a negativních důsledků. Ukázalo se, že participant, pokud vnímali nějaký vliv na svůj život, tak pouze malý, přičemž pozitivní převyšoval negativní. Toto zjištění nám klade několik otázek: lišil se jejich vzorek nějak od populace? Dále pokud by pracovali s častějšími uživateli OSA, byl by výsledek jiný? A nakonec jak do toho tedy zapadá široce diskutovaná problematika závislosti na kybersexu a problematického užívání OSA? Bylo by zajímavé podobnou studii replikovat a vylepšit i na větších a jiných vzorcích.

Nyní se můžeme přesunout ke studiím, které se zabývají vztahem kybersexu a genderu, věku, sexuální orientace a národnosti.

3.1 Gender, věk, sexuální orientace a národnost

Začneme s článkem od autorů Baams, Jonas, Utz, Bos, & van der Vuurst, (2011), který představuje dvě na sebe navazující studie z nizozemského prostředí, jež zkoumaly rozdíly v používání internetu a online sociální podpory dle věkových kategorií mezi lidmi, kteří jsou přitahováni lidmi stejného pohlaví. Jak autoři sami tvrdí, jedná se o první důkaz vztahu mezi sexuální orientací, věkem a používáním internetu, přijali totiž svou hypotézu o tom, že mladší participanti v porovnání se staršími přijímají více online sociální podpory, zatímco starší participanti používají internet spíše pro sexuální účely.

Pokud by nás zajímalo, s jakou frekvencí se ženy účastní různých sexuálních aktivit, mezi něž zařadíme i kybersex, a jaká je jejich spokojenost se sexuálním životem, pak se můžeme přesunout na další článek z nizozemského prostředí. Dijkstra a Barelds (2011) nám na vzorku 4470 heterosexuálních Nizozemek prezentují zajímavé údaje ohledně kybersexu. 92 % jejich respondentek uvedlo, že nikdy nehledali na internetu někoho, s kým by mohli vést erotický chat, 7 % občas a 1 % často. Ukázalo se, že obdobně jako v předešlé studii koreloval věk participantek s odpověďmi na tuto otázku (s malým ukazatelem míry účinku v rámci korelační analýzy). Přičemž starší ženy měly kybersex méně často. Participantky, jež uvedly, že provozují nebo provozovaly kybersex, to pak dělaly spíše bez vědomí partnera.

Shaughnessy, Byers, a Walsh (2011) nám pak překládají studii zabývající se rozdíly v online sexuálních aktivitách heterosexuálních studentů z hlediska genderu. Muži a ženy se lišili jen v některých typech online sexuálních aktivit, zejména samostatně provozovaných sexuálně vzrušivých OSA, jež referovali muži dvakrát častěji než ženy. Naproti tomu nevzrušivé OSA byly obdobně časté a měly dokonce i podobnou frekvenci pro obě pohlaví. Kybersex, jež můžeme najít v této studii jako sexuálně vzrušivé OSA provozované s partnerem (*partnered-arousal* OSA), hlásili muži přibližně dvakrát častěji než ženy, nicméně frekvence zážitků byla u žen a mužů podobná. Což může znamenat, že jakmile jsou tyto aktivity zahájeny, pak zapadají do ženské sexuality. Respektive to naznačuje, že s partnerem, s nímž právě provozují kybersex, se cítí ve vztahu, ať už reálném nebo jen vnímaném.

Ve studii, jež pracuje se studenty ze čtyř různých zemí a pod níž se podepsala některá velká jména výzkumu OSA, pozorovali Döring, Daneback, Shaughnessy, Grov

a Byers (2017) malý až žádný vliv národnosti na jednotlivé online sexuální aktivity, kromě dvou výjimek: hledání („*browsing for*“) a nakupování sexuálních produktů online. Což vedlo výzkumníky k myšlence, že by tento výsledek mohl mluvit pro předpoklad vývoje nové tzv. „*net generation*“ (internetová generace), která přistupuje k internetu podobně, bez závislosti na své národnosti. Argumentují, že by tento předpoklad stálo za to dále zkoumat. Na to bychom mohli navázat studií, jež do tohoto review není zařazena, ale stojí za zmínku, jelikož z jejich výsledků můžeme usuzovat vliv kulturního a sociálního zázemí národa, právě proti předpokladu jednotné internetové generace. Právě na příkladu porovnání studentů v USA a v Peru, kdy se oproti předpokladům autorů studie ukázalo, že peruánští studenti využívali internet za účely sledování sexuálně explicitních materiálů, hledání sexuálních partnerů a nacházení informací týkajících se sexu více než jejich američtí kolegové. Což autoři předpokládají jako důsledek toho, že Peru je sexuálně restriktivnější společnost (Velezmoro, Negy, & Livia, 2012). Když porovnáváme tyto dvě studie, musíme však brát do úvahy pětiletý rozdíl a také jejich kvalitu, jsou sice do jisté míry srovnatelné, ale ta od Döringa a kolektivu (2017) nám přináší lépe přednesené a zpracované informace do té míry, do jaké jsme schopni daného porovnání. Zároveň můžeme uvažovat nad internetovou generací jako nad fenoménem zasahujícím pouze euroamerickou oblast, tzn. Evropu, USA a Kanadu. Zde vidíme možnost dalšího výzkumného bádání.

Döring a kolektiv (2017) nám sdělují také další podnětné výsledky a informace. De facto jediným signifikantním rozdílem dle genderu bylo užívání sexuálně stimulujících materiálů, s častějším užíváním na straně mužů, nicméně okolo 40 % žen v jejich vzorku používalo průměrně jednou měsíčně internet k získávání sexuálně stimulujících materiálů. Považujeme za zajímavé provedení nové studií, která by zkoumala typy daných materiálů v porovnání právě s muži, zejména prospěšná by mohla být pro provozovatele internetových portálů zabývajících se těmito službami.

Dalším a pro nás pravděpodobně nejdůležitějším zjištěním je, že ženy popisují podobnou frekvenci a prevalenci užívání internetu za účelem získávání faktických informací o sexu, hledání sexuálních produktů, nebo což je pro nás extrémně zajímavé, kybersexu (Döring et al., 2017) jako muži. Nad tímto výsledkem můžeme uvažovat ve spojitosti s již výše zmíněným zjištěním, že frekvenci kybersexu nám sdělují ženy podobnou jako muži (Shaughnessy et al., 2011). A co se týče prevalence, pak se nám nabízí vysvětlení pomocí fenoménu zmenšování mezery mezi ženami

a muži v sexuálním chování, čímž argumentují Döring a kolektiv (2017), což se zdá možné i z pohledu šestiletého rozdílu ve stáří studií. Vysvětlení by mohlo také ležet v rozdílu chápání definice kybersexu mezi participanty těchto výzkumů, jež může být velmi fluidní (Shaughnessy et al., 2011). Nejsme si však úplně jistí, zda podrobnější zkoumání by bylo v současném stavu výzkumu a praxe potřeba.

3.2 Metodologie, doporučení pro výzkumníky kybersexu

Pokud se podíváme na perspektivu heterosexuálních univerzitních studentů, pak se můžeme dozvědět, co vnímají jako kybersex v článku autorů Shaughnessy a kolektiv (2011). Tito autoři se zeptali 292 participantů na jejich definici kybersexu a vyšlo jim několik témat, respektive charakteristik, na kterých se studenti shodovali. Tuto studii doporučujeme těm, kteří zvažují vytváření testové metody zkoumající kybersex, nebo sami chtějí provést výzkum na toto téma, protože na jejich výsledcích můžeme pozorovat fluiditu rozhodování, zda měl jedinec kybersex, nebo ne, a co do něj ještě řadí apod. Zároveň však vidíme shodu v definicích v důrazu na interaktivnost.

Pokud budeme pokračovat z pohledu metodologie případných budoucích výzkumů, dostaneme se ke studii z roku 2013 od autorů Shaughnessy a Byers, kteří na případě kybersexu (jako jedné z domén sexuálního chování) porovnávali dva způsoby měření, a to jednopoložkovou metodu s vícepoložkovou. Jedná se o tradiční problém v oblasti psychologického výzkumu, který často stojí na výpovědích participantů v dotaznících. Shaughnessy a Byers (2013) na základě svých výsledků argumentují pro využívání vícepoložkových metod, jelikož ty zachycují komplexnější obraz.

Pro budoucí výzkumníky by mělo být také důležité nezapomenout na otázku, kde a jakým způsobem mají jejich participanti přístup k internetu. Daneback, Månsson a Ross (2012) zkoumali, zda se v něčem od sebe liší lidé, kteří se připojují k internetu přes počítač, na který nemá přístup nikdo jiný, od těch, kteří tuto možnost nemají, a zjistili, že ano. Participanti se lišili nejenom v demografických charakteristikách, ale i v online sexuálních aktivitách a také se našly rozdílné vzorce chování mezi ženami a muži. Co se týče kybersexu, pak mezi hlavní zjištění patřilo, že ženy, které přistupovaly na internet z počítače, k němuž nikdo jiný neměl přístup, měly pravděpodobněji kybersex než ženy, jež takový počítač neměly. Vyvstává otázka, do jaké míry toto ovlivňuje fakticky daný počítač a do jaké míry to, zda jsou, či nejsou

v romantickém vztahu. Protože přístup k soukromému počítači připojenému k internetu měl signifikantní spojitost ke vztahovému statutu participantů.

Shaughnessy, Fudge a Byers (2017) přinášejí další cenné výsledky a doporučení pro výzkumníky a jiné praktiky. Na základě své explorativní studie testují a přijímají svůj předpoklad, že je vhodné použít ke kvantifikaci dat o online sexuálních aktivitách alespoň tři větve informací, a to prevalenci, variaci a frekvenci jednotlivých zážitků, jež participantů sdělují.

3.3 Závěr kapitoly a doporučené postupy pro praxi

V této kapitole jsme si ukázali zejména explorativní obecné výzkumy a informace ohledně metodologie budoucích studií. Viděli jsme, že rozdíl mezi muži a ženami v užívání OSA lze najít, i když převážně jen v užívání sexuálně explicitních materiálů (Döring a kolektiv, 2017), že kybersex provozují obě pohlaví s podobnou frekvencí (Shaughnessy et al., 2011), ale zkušenosti s ním mají spíše muži (Shaughnessy et al., 2011) což by nás mohlo upozornit na rozdílnost chápání, co je kybersex (Shaughnessy et al., 2011), nebo předsudků ze strany participantů (Shaughnessy, & Byers, 2013). Zároveň online sexuální aktivity jsou běžné (Shaughnessy et al., 2017), ale dle participantů na ně nemají veliký vliv, a když už nějaký, tak spíše pozitivní (Shaughnessy et al., 2014).

Pro výzkumníky a pro praktiky je zejména důležité uvědomit si komplexnost OSA. Dále zdůrazňujeme, že jednopoložková měření nám nepokládají dostatečně přesný obraz (Shaughnessy, & Byers, 2013) a že pojetí definice kybersexu je fluidní (Shaughnessy et al., 2011). Je potřeba brát do úvahy také omezení měření stojících na výpovědích participantů (Shaughnessy, & Byers, 2013) ať už online nebo ne. Výzkumníci by také měli zachytit způsoby, kterými se participantů k internetu připojují (Daneback et al., 2012), a zařízení, na kterých provozují kybersex či jiné OSA. V práci s participanty nebo klienty musíme brát v potaz, že internet se stává neoddělitelnou součástí lidské sexuality, a to různými způsoby (Shaughnessy et al., 2017), na které se můžeme ptát.

4 Závislost na kybersexu

Široká oblast výzkumu se týká závislosti na kybersexu. Ve vědecké obci není jednotný koncept ani název pro tuto problematiku, můžete ji pro to najít pod názvy jako problematické užívání kybersexu, závislost na kybersexu, problematické užívání internetu pro sexuální účely, závislost na online sexu apod. V odborné literatuře se vyskytují také užší i širší pojmy, jako například závislost na pornografii nebo internetová závislost. V MKN-10 (*MKN-10: mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize: obsahová aktualizace k 1.1.2018*, 2018) ani v DSM-5 (*Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5*, c2013) není uvedena tato problematika ani pod jedním z názvů. V DSM-5 můžete najít závislost na internetovém hráčství („*internet gaming disorder*“) nicméně i tato závislost je uvedena „jen“ ve vyjmenovaných psychických nemocech, které potřebují více klinického zkoumání a zkušeností, než se může uvažovat nad jejich přijmutím jako oficiální diagnózy (“*Internet Gaming Disorder: DSM-5 Fact Sheets*”, 2013). Výzkumník se tedy musí zamyslet, zda závislost na kybersexu je platný pojem a zda ona šíře studií zkoumá to samé.

Je třeba také zmínit, že existuje systematické review z roku 2015 od autorů Wéry a Billiebeux (2015a), jež se touto oblastí zabývá. Někteří by mohli argumentovat, že je proto tato podkapitola nadbytečná, nicméně jsme ji do naší práce zařadili právě proto, že odpovídá jejím účelům a také že ze samotné podstaty systematického review se odlišuje od zmíněného výzkumu a může tedy přinést do našeho povědomí nové studie.

Wéry a Billiebeux (2015a) ve svém review ukazují na nedostatek konsenzu ohledně vytvoření konceptu a diagnózy problematického kybersexu, popisují jeho epidemiologii, charakterizují dysfunkční uživatele kybersexu, jmenují rizikové faktory, vyjmenovávají možné nástroje k diagnostikování a zhodnocení problematického kybersexu a ukazují možné léčebné postupy, toto vše objevili v odborných člancích v rámci své systematické práce s literaturou. Podobná zjištění také platí pro literaturu v této podkapitole, nicméně pokud čtenáře daná problematika zajímá, jistě neuškodí, když si přečte i review od Wéryho a Billiebeux.

Závislost na kybersexu není uznanou diagnózou, nicméně s ní laická i odborná veřejnost pracují (Sekníčková, 2012). Pro nás je důležité si uvědomit, že když se hovoří

o závislosti na kybersexu, tak se mluví o širším kontextu kybersexu, a proto zcela nezapadá do definice kybersexu, jež se line touto magisterskou prací. Pro lepší pochopení bychom si ji mohli pojmenovat jako závislost na sexuálně uspokojujících aktivitách na internetu, ale to není potřeba a v této podkapitole by to mohl vést naopak ještě k větším nedorozuměním. Autoři do ní zařazují problematické užívání pornografie, zapojování se do sex chatů, placení za online sexuální služby nebo využívání sexuálních praktik zprostředkovaných webovými kamerami či řadu dalších jiných aktivit (Brand et al., 2011; Wéry, & Billieux, 2015b).

Následující části jsme rozdělili dle tematických okruhů, které se objevily v literatuře patřící do této kapitoly. Nejprve se podíváme na to, jakým způsobem jednotlivé výzkumy vysvětlují a popisují problematické provozování online sexuálních aktivit, řekneme si něco málo o studiích, jež problematiku převážně prozkoumávaly, dále se podíváme ve společnosti alternativnějších modelů na doporučené postupy léčby a posléze na metody, které se nejčastěji používají při zkoumání dané problematiky. Na závěr se pak pomocí shrnutí a diskuze této kapitoly pokusíme o vytvoření pořádku v informacích z těchto výzkumů.

4.1 Modely a přístupy k závislosti na kybersexu

V literatuře můžeme pozorovat několik teoretických proudů výzkumů. Řada z nich přistupuje k problematickému užívání kybersexu jako k behaviorální závislosti (Německá skupina (vizte dále); Green, Carnes, Carnes, & Weinman, 2012; Giordano, & Cashwell, 2017 a jiní). Další o ní mluví jako o problematickém používání internetu (Ross et al., 2012), kompulzivním chování (Wood, 2011) nebo dysfunkční copingové strategii (výraz pro strategie zvládnání stresu) (Wéry et al., 2016), další autoři konceptualizaci obcházejí (Edwards, 2012) a jiní se na toto témat dívají z pohledu humanistické psychologie (Thomas, 2014) či psychoanalytické terapie (Wood, 2011), přičemž stále existují další jiné pohledy. Sami pak můžeme uvažovat, zda se jedná o problém, jenž splňuje podmínky pro to, aby se stal samostatnou diagnózou či nikoliv.

V tomto systematickém review se objevila zřejmá skupina převážně německých vědců soustřeďujících se kolem Univerzity Duisburg-Essen. Tato skupina výzkumníků systematicky pracuje na konceptu závislosti na kybersexu. V celkově devíti studiích, které jsou zde zařazeny, se snaží experimentálně zkoumat mechanismus vzniku závislosti na kybersexu, přičemž pracují převážně z kognitivně-behaviorálního

pohledu. Přehled jejich prací zachycuje Tabulka č. 2, případně vizte také Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review.

První studií zde zařazenou je článek z roku 2011 od autorů Brand et al. Tito autoři si mimo jiné kladli za cíl v laboratorním experimentálním prostředí zkoumat možné koreláty a prediktory subjektivních potíží v každodenním běžném jedincově životě způsobené nadužíváním online sexuálních aktivit. Zkoumají mechanismus vzniku a udržování závislosti na kybersexu, našli „první experimentální důkaz potencionálního vztahu/spojení mezi subjektivní reaktivitou na stimul internetové pornografie a tendencí k závislosti na kybersexu“ (Brand et al., 2011,375). Na základě svých zjištění a odborné literatury polemizují, že uspokojující účinky pornografie pravděpodobně vedou k vyvinutí reaktivity na podnět a udržování závislosti na kybersexu.

Další studie navazující na tento výzkum pracuje v rámci stejného paradigmatu: reaktivity na podnět, přičemž používá tu samou randomizovanou sadu jednoho sta explicitních podnětů internetové pornografie. Snaží se podat empirické důkazy o potencionálních rozdílech, s ohledem na sexuální vzrušení a bažení po podnětech internetové pornografie mezi uživateli kybersexu „problematickými“ (PCU) a „zdravými, neproblematickými“ (HCU) (Laier, Pawlikowski, Pecal, Schulte, & Brand, 2013, 101). Za tímto účelem autoři provedli dvě studie na vzorcích heterosexuálních mužů. Hlavním výsledkem první studie bylo odhalení, že závislost na kybersexu koreluje s indikátory sexuálního vzrušení a bažením po pornografických podnětech a je jimi predikována. V rámci druhé studie se ukázalo, že PCU nehodnotili pornografické obrázky jako více vzrušující, ale během celé délky probíhajícího experimentu indikovali větší subjektivní sexuální vzrušení, potřebu masturbovat a reakce bažení. V obou studiích nebyla proměnná uspokojení z offline sexuálních kontaktů signifikantní (Laier et al., 2013, 104). Autoři komentují, že jejich zjištění podporují gratifikační hypotézu závislosti na kybersexu od Youngové (2008) a jsou v souladu s jedněmi teoretickými předpoklady o rozvoji závislosti na kybersexu (citují Young, 2008 a Griffiths, 2011), jež tvrdí, že předpokládání a zažívání sexuálního uspokojení je klíčovým elementem tohoto rozvoje. Jak na závěr autoři uvádějí, pozitivní posilování v rámci uspokojení hraje velikou úlohu v závislosti na kybersexu, přičemž nekvalitní a málo častá offline sexuální setkání nemohou závislost na kybersexu dostatečně dobře vysvětlit (Laier et al., 2013, 105).

Tabulka 2: Německá skupina a složení výzkumného vzorku jednotlivých studií

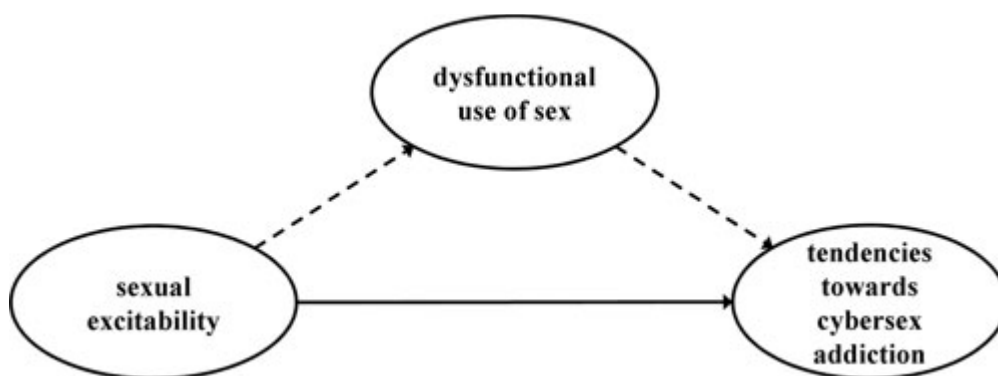
Článek	Velikost a složení vzorku
Snagowski, Laier, Duka, & Brand, 2016	Heterosexuální muži, N=86
Laier, & Brand, 2014	Heterosexuální muži, N=155
Laier, Pawlikowski, Pecal, Schulte, & Brand, 2013	Heterosexuální muži, N=171; PCU (n=25) a HCU (n=25)
Snagowski, Wegmann, Pecal, Laier, & Brand, 2015	Heterosexuální muži, N=128
Laier, Pecal, & Brand, 2014	Heterosexuální ženy, IPU (n=51) a NIPU (n=51)
Laier, Pecal, & Brand, 2015	Homosexuální muži, N=71
Schiebener, Laier, & Brand, 2015	Heterosexuální muži, N=104
Snagowski, & Brand, 2015	Heterosexuální muži, N=123
Brand et al., 2011	Heterosexuální muži, N=89

Následují dvě studie od tzv. Německé skupiny z roku 2014, první (Laier, Pecal, & Brand, 2014) se zabývá ženskými, heterosexuálními uživatelkami internetu, konkrétně prediktory závislosti na kybersexu, jež se našly v předešlých studiích prováděných na vzorcích heterosexuálních mužů, a několika dalšími okruhy. Druhá studie (Laier, & Brand, 2014) testuje předpoklad, že závislost na kybersexu se může spojit s konkrétními faktory zranitelnosti, z nichž v této studii testují citlivost k sexuální excitaci a dysfunkční užívání sexu.

Laier a kolektiv (2014) porovnávají dvě skupiny heterosexuálních žen, ty, které používají internetovou pornografii („*Internet pornography users*“, neboli IPU, N=51), a ty, které ji nepoužívají („*non-Internet pornography users*“, neboli NIPU, N=51). Cílem studie bylo zkoumat prediktory závislosti na kybersexu v populaci heterosexuálních žen. Z celkového vzorku 102 žen jen 18 sdělilo, že provozovaly interaktivní kybersex (sex chat, sex via webkamera nebo seznamovací webové stránky). Je to další příklad toho, jak je název závislost na kybersexu zavádějící, protože výzkumníci porovnávali ženy, které používají pornografii, s těmi, jež nikoli. Autoři sdělují, že v jejich studii ženy, které sledují pornografii, hodnotily internetové pornografické snímky jako více vzrušující a také oznamovaly větší bažení na základě těchto snímků než ženy v druhé skupině (NIPU). Se závislostí na kybersexu se v jejich studii nespojovaly vztahový status, počet sexuálních kontaktů, spokojenost se sexuálními kontakty a užívání interaktivního kybersexu (právě tento interaktivní kybersex je pro účely této práce důležitý a implikace budou níže diskutovány). Autoři se domnívají, že i pro populaci žen se zdá gratifikační hypotéza validní. Srovnatelně s poznatky ze studií prováděných

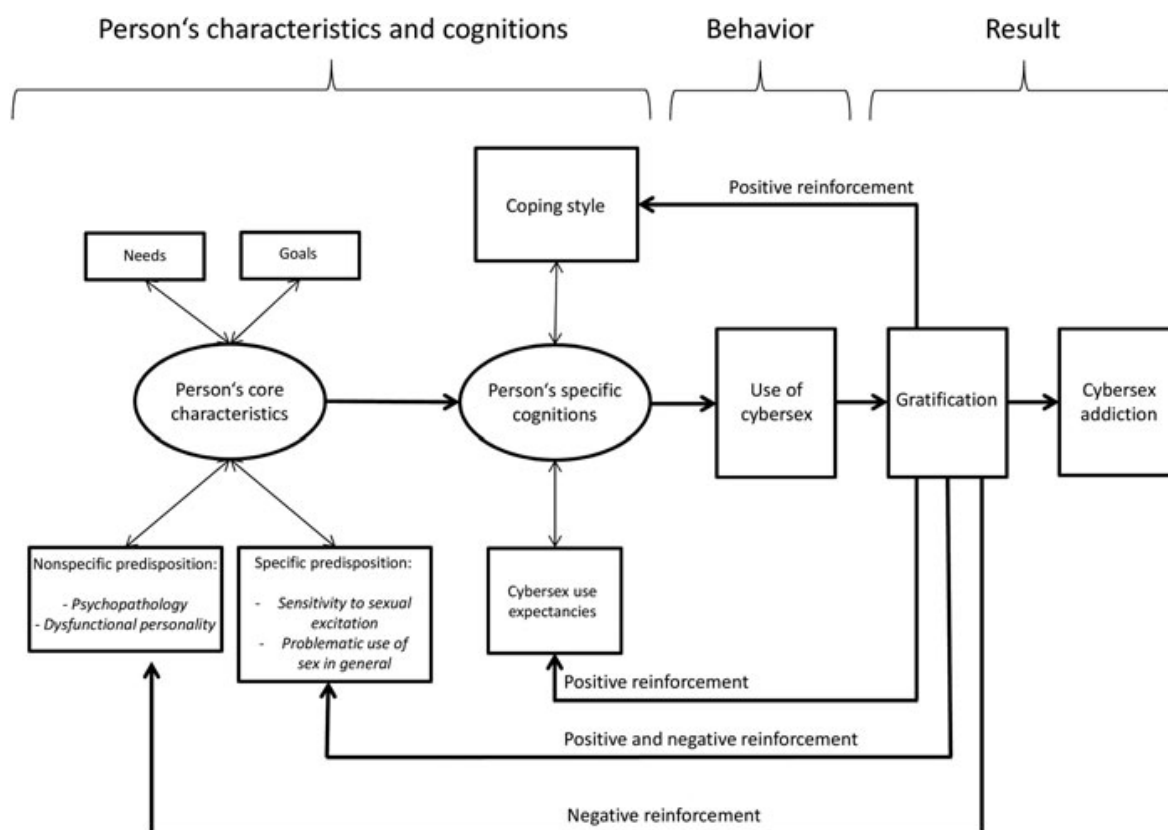
na mužské populaci, i zde se ve vzorku heterosexuálních uživatelů internetové pornografie objevila významná role očekávání uspokojení a jeho získání při rozvoji závislosti na kybersexu. Autoři dále diskutují nad tím, kam by následující výzkum měl směřovat, mimo jiné mluví o vhodnosti ověřit a zamyslet se, jakou roli hraje reaktivita na podnět a bažení v rámci vzniku a rozvoje závislosti (Laier et al., 2014).

Laier a Brand publikovali v roce 2014 studii, jež se zabývá empirickými důkazy a teoretickými úvahami o faktorech podílejících se na závislosti na kybersexu z kognitivně-behaviorálního pohledu. Na základě teoretického pozadí ověřovali dvě hypotézy. Sexuální vzrušivost a dysfunkční užívání sexu koreluje s tendencemi k závislosti na kybersexu. Dysfunkční užívání sexu zprostředkovává (*mediates*) vztah mezi sexuální vzrušivostí s tendencemi k závislosti na kybersexu. Vizte Obrázek č. 4.

Obrázek 4: Schéma hypotetizovaných vztahů mezi sexuální vzrušivostí, dysfunkčním užíváním sexu a tendencemi k závislosti na kybersexu (Laier, & Brand, 2014, 308)

Výsledný vzorek tvořilo 155 exklusivně heterosexuálních mužů, metodologie byla velmi podobná předešlým studiím a jako taková bude komentovaná dále. Autorům studie se podařilo přijmout jejich hypotézy a odvozují z toho, že lze sexuální vzrušení a dysfunkční užívání kybersexu považovat za copingový mechanismus a jako takový za důležitý faktor v rozvoji závislosti na kybersexu. Výsledky podporují předpoklady navržené v modelu závislosti na kybersexu od autorů Brand, Young a Laier (2014), na něž navazují, a s pomocí výsledků této studie předkládají kognitivně-behaviorální model závislosti na kybersexu, jenž zdůrazňuje odlišné role pozitivního a negativního posilování (pramenícího z uspokojení) na specifické a nespecifické faktory vulnerability v rámci rozvoje závislosti na kybersexu (vizte Obrázek č. 5) (Laier, & Brand, 2014).

Obrázek 5: Ilustrace psychologických mechanismů potencionálně podporujících vznik a rozvoj závislosti na kybersexu (Laiet, & Brand, 2014, 315)

V tomto modelu je rozvoj závislosti na kybersexu multifaktoriální, užívání kybersexu posiluje již existující predisponující jedincovy základní charakteristiky. Předpokládá, že jedinci mohou mít potřeby, resp. cíle, jež lze kybersexem uspokojit, resp. jichž jim lze dosáhnout. Jednotliví lidé také mohou mít specifické představy ohledně užívání kybersexu, například mohou předpokládat, že prostřednictvím kybersexu si splní své potřeby a cíle, nebo ho užívají jako copingové strategie. Na úrovni behaviorální jedinci, již předpokládají od kybersexu uspokojení svých potřeb (např. se jim díky kybersexu podaří snížit stres nebo uspokojit své sexuální potřeby), se k němu mohou přiklonit s větší pravděpodobností. Autoři hypotézují, že pro vyvinutí závislosti na kybersexu mají jedinci predispozice z řad specifických faktorů vulnerability (např. sexuální vzrušivost, používání sexuálních aktivit jako copingových mechanismů) i nesespecifických (např. psychopatie nebo dysfunkční osobnostní charakteristiky, jako je například neuroticismus či nízké sebevědomí). Pozitivní a negativní posilování jsou považována za hlavní mechanismy stojící za rozvojem a udržováním závislosti na kybersexu. Jako důsledek opakovaného užívání kybersexu se u vysoce zranitelných jedinců vyvinou změny motivace, reaktivita na podnět

a bažení, což může vést ke ztrátě kontroly a stížnostem ohledně užívání kybersexu v běžném životě (Laier, & Brand, 2014).

Velmi plodný byl pro Německou skupinu rok 2015, celkově 4 odborné články zařazené do tohoto review vyšly v rozmezí tohoto roku.

Schiebener, Laier a Brand (2015) se zaměřili na lepší porozumění mechanismům ústícím ke ztrátě kontroly. Předpokládali, že jedním z těchto mechanismů je selhání kontroly kognice a chování, jež je nezbytné k přepínání mezi internetem a na cíl zaměřenými úkoly v životě. Zkoumali tedy závislost na kybersexu v multitaskingové situaci, jak jsou lidé se závislostí na kybersexu nebo tendencemi k ní schopni přepínat mezi internetovou pornografií a různými úkoly a cíli v běžném životě. Celkovému vzorku 104 heterosexuálních mužů byly prezentovány 2 sady fotografií („*person pictures*“ znázorňující muže a ženu, již se procházejí, nebo běží s diagonálním šrafováním orientovaným levým, nebo pravým směrem a pornografickými snímky znázorňující orální, nebo vaginální sex mezi mužem a ženou doma, nebo venku) a u každé ze sad měli dva úkoly (rozlišit zda běží, nebo jdou a jakým směrem je orientováno šrafování, či zda se jedná o vaginální, nebo orální sexuální styk a zda je scéna venku, nebo uvnitř budovy). Méně vyrovnané výkony v této multitaskingové situaci byly spojeny s vyšší tendencí k závislosti na kybersexu. Osoby s těmito tendencemi často buď přehnaně, nebo zanedbatelně pracovaly na sadě pornografických snímků. Autoři z tohoto odvozují, že tyto výsledky indikují sníženou exekutivní kontrolu nad výkonem v multitaskingové situaci v případě konfrontace s pornografickým materiálem, což může přispívat k dysfunkčnímu chování a negativním důsledkům plynoucím ze závislosti na kybersexu. Nicméně se zdá, že jedinci s tendencemi k závislosti na kybersexu buď inklinují k přibližování se k pornografickému materiálu, nebo naopak k jeho vyhýbání.

Snagowski a Brand (2015) se pokoušeli experimentálně potvrdit vztah, jenž se objevil ve studii Schiebener et al. (2015), kdy muži s většími tendencemi k závislosti na kybersexu projevovali tzv. „*approach-avoidance*“ přístup k pornografickým stimulům (tendence k vyhýbání se stimulům, nebo jejich vyhledávání či přibližování se k nim). Pracovali s celkovým vzorkem 123 heterosexuálních mužů a našli obdobný vztah, nicméně jak sami autoři uvádějí, je potřeba tyto výsledky interpretovat opatrně a dále je replikovat, jelikož použili spíše explorativní statistickou metodu a nenašli dostatečně silné důkazy pro perfektní kvadratický vztah. Každopádně alespoň ukazují

na nelineární vztah mezi tendencemi k vyhýbání se stimulům, nebo jejich vyhledávání či přibližování se k nim a závislostí na kybersexu (Snagowski a Brand, 2015, 11).

Snagowski, Wegmann, Pecal, Laier a Brand (2015) modifikovali test implicitních asociací pomocí pornografických snímků tak, aby analogicky k látkovým a behaviorálním závislostem zkoumali roli implicitních asociací v rámci závislosti na kybersexu. Hypotézovali vztah korelace mezi tendencemi k závislosti na kybersexu a emočně pozitivními implicitními asociacemi k pornografickým snímkům. Podobné vztahy by měly také existovat k subjektivnímu bažení a dalším měřením hodnotícím sexuální predispozice (např. obecné problematické chování nebo sensitivita k sexuálnímu vzrušení). Dále předpokládali, že interakce s pozitivními implicitními asociacemi by měly způsobit nárůst vážnosti tendencí k závislosti na kybersexu. Participanty bylo 128 heterosexuálních mužů. Jak autoři na závěr uvádějí, hlavním výsledkem studie byl nález dříve hypotézovaného vztahu mezi pozitivními implicitními asociacemi k pornografickým snímkům a tendencemi k závislosti na kybersexu. Také jak předpokládali, tyto implicitní asociace byly dále spojeny s vysoce problematickým sexuálním chováním, sensitivitou k sexuálnímu vzrušení a měřením subjektivního bažení. Implicitní asociace interagovaly s vysokým subjektivním bažením a tímto vedly k silnějším tendencím k závislosti na kybersexu. Autoři studie tyto a další výsledky kladou jako další empirický důkaz podporující návrh klasifikovat závislostní užívání kybersexu jako behaviorální závislost. Ukazují na podobnosti s látkovými i jinými behaviorálními závislostmi a také je vidí jako v souladu s teoretickým modelem od Laier a Brand (2014) (vizte výše).

Laier, Pecal a Brand (2015) se snažili replikovat výsledky ze studie Laier a Brand (2014) na vzorku homosexuálních mužů, konkrétně asociaci mezi závislostí na kybersexu a indikátory sexuální vzrušivosti a sexuálního chování jako copingové strategie, jež zprostředkovávají vztah mezi sexuální vzrušivostí a symptomy závislosti na kybersexu (vizte výše). Našli podobné výsledky včetně částečného zprostředkovávání vztahu mezi sexuální vzrušivostí a závislostí na kybersexu pomocí copingových strategií založených na sexu. Toto patří mezi hlavní výsledky studie, jak je autoři označují, mezi něž se také řadí to, že i na vzorku homosexuálních mužů závislost na kybersexu souvisela se sexuální vzrušivostí, sexuálním chováním používaným jako copingové strategie a psychologickými symptomy. Závislost na kybersexu nebyla spojována s počtem sexuálních partnerů v offline světě ani

s uspokojením z nich, či celkovým časem týdně stráveným kybersexem (v tomto případě se jedná o konkrétní seznam kybersexových aplikací – softcore fotografie, softcore videa, hardcore fotografie, hardcore videa, sex chaty, sex via webkamera, živý přenos sexuálních show). Autoři tvrdí, že výsledky jsou porovnatelné s těmi získanými na vzorcích heterosexuálních mužů a žen a jsou v souladu s kognitivně-behaviorálním modelem závislosti na kybersexu (Laier et al., 2015, 577-578). Autoři také na závěr diskutují možné vysvětlení dat a mluví o možnosti, že v rámci procesu závislosti na kybersexu by se mohl v longitudinálních studiích nebo se vzorkem jedinců, kteří mají dlouhodobou závislost na kybersexu, potencionálně objevit posun od gratifikace ke kompenzaci.

V roce 2016 byl publikován poslední článek tzv. Německé skupiny zařazený do tohoto systematického review. Autory jsou Snagowski, Laier, Duka a Brand. V tomto výzkumu vědci zkoumali potencionální roli asociativního učení v rámci závislosti na kybersexu u vzorku průměrných uživatelů kybersexu. Celkový vzorek tvořilo 86 heterosexuálních mužů. Autorům se povedlo adaptovat S-PIT („*Standard Pavlovian to Instrumental Transfer Task*“, testuje, zda mohou neutrální stimuly být podmíněny k odměňujícím výsledkům a posléze zda tyto podmíněné stimuly mohou vyvolat instrumentální odpověď, která směřuje k získání těchto odměňujících výsledků (Hogarth, Dickinson, Wright, Kouvaraki, & Duka, 2007)) na S-PITsex a díky svým zjištěním předpokládají za základní mechanismus učení apetitivní podmiňování (*appetitive conditioning*). Mezi hlavní výsledky této studie je dle autorů zjištění, že neutrální stimuly mohou být podmíněny pozitivními reakcemi z pornografických snímků a že síla procesu asociativního učení pozitivně souvisela s tendencemi k závislosti na kybersexu. Navíc se objevil efekt subjektivního bažení pornografie na tendence k závislosti na kybersexu, což bylo mírněno úrovní asociativního učení. Přičemž přímý vztah mezi subjektivním bažením pornografie a asociativní učením se neprojevil. Konkrétně se ukázalo, že jedinci, kteří vykazovali vysoké subjektivní bažení pornografie a zároveň veliký vliv podmiňování, mimořádně inklinovali k závislosti na kybersexu. Takovéto interakce zdá se kriticky zvyšují risk vzniku a dalšího vývoje závislosti na kybersexu.

Tímto jsme si představili tzv. Německou skupinu, jejich systematický výzkum a snahu o empiricky podložená data vzniknuvší v laboratorním prostředí, která považujeme za nevídanou a velmi ji oceňujeme. Nicméně se nám zdá problematické,

že jejich výzkum, i když pojmají závislost na kybersexu spíše z obecného pohledu, stojí na experimentálním paradigmatu, jež charakterizuje zejména měření reakcí na podněty pornografických snímků. Zároveň však jejich výzkum a poznatky z něj mohou přivést větší jasnost v problematice potencionálních diagnóz, jako například závislost na kybersexu a pornografii apod., a navíc může sloužit i jako určitý materiál pro terapeutů kognitivně-behaviorálního směru k určení postupu práce s klienty/pacienty, již je vyhledali s tím, že je trápí jejich provozování online sexuálních aktivit.

Zajímavý úhel pohledu na závislost na kybersexu (behaviorální) předložili Baggio et al. (2018). Testovali svoji hypotézu, že závislostní chování prostřednictvím technologie je spektrum příbuzných, ale zároveň odlišných rozlišitelných potíží (závislostí), používali tedy tzv. perspektivu sítě, která pracuje s poruchami jako sítí symptomů. Autoři studie zkoumali čtyři behaviorální závislosti: na internetu, chytrém telefonu, hraní a kybersexu (testován pomocí ISST). Analýza sítě jim objevila čtyři zřetelné trsy symptomů, které odpovídaly čtyřem daným problematickým chováním. I když se jejich předpoklad o internetu jako o zastřešujícím konstruktu jednoznačně nepotvrdil, stále vidí ve své analýze dostatečné množství informací, aby se přikláněli k tomu, že internet jako takový není návykový, ale funguje jako médium, prostřednictvím něhož mohou být konkrétní aktivity návykové. Symptomy závislosti na internetu byly převážně spojeny s ostatními symptomy dalších tří chování, ale naopak se tento vztah neukázal. Závislosti na internetu a na chytrém telefonu měly mezi sebou velmi silný vztah, ten by se měl dále prozkoumat, zatím autoři uvažují nad tím, že tento vztah může odrážet pro tento výzkum neznámé aktivity prováděné na obou platformách a že právě tyto aktivity představují dané problematické chování. Může se jednat například o sociální sítě. Na základě svých zjištění poté autoři doporučují jak terapeutům, tak výzkumníkům zaměřit se místo na práci se závislostí na internetu na konkrétní problematické chování.

V rámci snahy o konceptualizaci vznikají i články zabývající se kybersexem ne jako hlavním tématem, ale jako součástí konstruktů. Například Laconi, Tricard a Chabrol (2015) rozlišují specifické a generalizované problematické používání internetu. Specifické se dá považovat za tzv. závislost, která probíhá na internetu, a generalizované jako závislost na internetu. V této studii můžeme pozorovat podobné rozložení jako v předchozí, ale jinak se liší. Klade si za cíl pozorovat vztah mezi generalizovaným a specifickým problematickým chováním na internetu, časem

stráveným online a psychopatologickými proměnnými za rozlišení skupin mužů, žen, mladých dospělých (18 - 30 let) a starších dospělých (31 - 65 let). Autoři této studie docházejí ke stejnému závěru jako Baggio a kolektiv (2018), že potřebujeme rozlišovat jednotlivá používání internetu. Navíc specifické problematické užívání internetu se v tomto výzkumu převážně objevovalo v nezávislosti na tom generalizovaném, ale obě souvisela s psychopatologickými proměnnými. Mluví také o potřebě systematicky rozlišovat populace zahrnuté ve výzkumu dané problematiky dle pohlaví a věku.

4.2 Průzkumné výzkumy

Problematické používání internetu pro sexuální účely se, jak upozorňují Wéry a Billieux (2015b), často zkoumá jen prostřednictvím pornografie. Sami se proto zaměřili na to, jaké jsou celkově problematické i neproblematické vzorce chování v různých online sexuálních aktivitách. Využili k tomu vzorek o velikosti 434 francouzsky mluvících mužů. Zkoumali nejenom používání pornografie, ale také sex chaty, získávání informací, placený sex a další. Konkrétně je také zajímavé, jaký je vztah mezi sexuálními dysfunkcemi a problematickým používáním OSA. Zjistili například, že motivy k angažování se do online sexuálních aktivit vysvětlují největší poměr závislostního užívání, a dále že regulace nálady s anonymním fantazírováním jsou ze zkoumaných faktorů nejvíce spojovány s problematickým užíváním. Výsledky studie také zdůrazňují, že muži, kteří vykazují problematické online sexuální aktivity, jsou charakterizováni sníženou celkovou satisfakcí a sníženou erektilní funkcí.

Podobně naše práce odhalila, že většina studií pojímá problematiku závislosti na kybersexu spíše z obecného pohledu, než že by rozlišovala jednotlivé aktivity či uvažovala o kybersexu jako my. A zároveň také pozorujeme obdobně jako Wéry a Billieux (2015b) tendenci ke zkoumání dané problematiky zejména prostřednictvím pornografie. Z těchto dvou faktů dle našeho názoru pramení velká část obtíží při snaze o konceptualizaci závislosti na kybersexu a dalších potíží v souvisejících záležitostech, jako například diagnostických kritériích (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review).

Green a kolektiv (2012) sledovali vzorce problematického provozování online sexuálních aktivit na klinickém vzorku mužů a žen různých sexuálních orientací, jež tvořilo 4492 jedinců léčených pro sexuální závislost. Autory zajímaly zejména rozdíly a podobnosti mezi jednotlivými skupinami participantů. Kromě potvrzení obecného

modelu, kdy izolované sexuální chování předpovídá více používání internetu a vztahové sexuální chování méně, také objevili, že heterosexuální a homosexuální ženy měly nejnižší skupinový průměr ve skóre Internetové škály testu SAST-R (*Sexual Addiction Screening Test-Revised*, vizte 4.4 Testové metody), ale vykazovaly nejširší rozmanitost v korelacích mezi online sexuálními myšlenkami a chováním, z velké míry porovnatelnými s jejich offline vzorci.

Výzkum se nevyhýbá ani ženské populaci, Corley a Hook (2012) se ve své studii zajímali jakým způsobem internet ovlivňuje ženy. Jež uvádějí, že jsou závislé na sexu, nebo lásce a vztazích, či vůbec. Zkoumali demografické údaje, jak se liší jednotlivé skupiny žen, jak do toho zapadá kybersex a jestli má vliv na některou ze zkoumaných proměnných v dětství zažité sexuální obtěžování nebo rané vystavení pornografickým materiálům (vizte Podkapitulu 4.3 Jiné modely a léčba). Zajímavé téma, co týče závislosti na sexu, respektive hypersexuality u žen, je, že se spíše identifikují jako závislé na lásce a vztazích (64 %) než na sexu (36 %) (Corley, & Hook, 2012, 67). Mezi těmito dvěma skupinami se pak také vyskytoval rozdíl v míře depresivnosti, abstinčních příznacích a v množství sebevražedných pokusů. Při porovnávání skupin, jež byly závislé a užívaly kybersex, závislémi bez kybersexu a těmi, jež negovaly jak závislost, tak online sexuální aktivity, vzorek uživatelů kybersexu vykazoval nejvíce symptomů hypersexuality a dalších zkoumaných proměnných, dále také participantky uváděly delší strávenou celkovou dobu online než v ostatních skupinách. V této skupině 57,9 % žen uvádělo potřebu sledovat hrubou nebo násilnou pornografii či mít takové fantazie, aby se vzrušily, v porovnání s 16,3 % ze skupiny závislých bez užívání kybersexu a 9,7 % nezávislých a neprovozujících online sexuální aktivity (Corley, & Hook, 2012, 65).

Následující dvě studie se zabývají prevalencí a další exploračí, jakým způsobem se v populaci vysokoškolských studentů vyskytuje závislost na kybersexu (Ballester-Arnal, Castro Calvo, Gil-Llario, & Gil-Julia, 2016 ze Španělska; Giordano, & Cashwell, 2017, z USA).

Španělská studie (Ballester-Arnal et al., 2016) obsahovala vzorek o velikosti 1 557 mužů a žen, pomocí něhož chtěli autoři určit typ a frekvenci online sexuálních praktik španělských vysokoškolských studentů. V porovnání s jinými výzkumy ze západních zemí (Švédsko, USA a Kanada) se ukázala nižší četnost sledování online pornografie a používání sexuálních chatovacích místností (Ballester-Arnal et al., 2016,

16). Dále pozorovali 1,7 % případů, jež kvalifikovali jako patologické uživatele kybersexu, přičemž ale participanti sami vyjadřovali větší množství problémů, než je toto procento (Ballester-Arnal a kolektiv, 2016, 18-19).

Americká studie (Giordano, & Cashwell, 2017) pracovala se vzorkem 339 studentů, na němž naměřila 10,3 % lidí, již překročili klinickou minimální bodovou hranici pro závislost na kybersexu. Jedná se o veliký rozdíl v porovnání s předchozími studii, nicméně kromě kulturních rozdílů musíme také zmínit, že američtí výzkumníci používali jinou testovou metodu, a tedy také jinou škálu s odlišnou minimální bodovou hranicí.

Ve Švédsku proběhla v roce 2012 studie od Rosse a kolektivu, jež zkoumala četnost, míru vážnosti a korelace problematického užívání internetu pro sexuální účely na vzorku 1913 mladších (průměrný věk se pohyboval kolem 28 let) mužů a žen. Na základě získaných dat autoři mohou s jistou mírou omezení plynoucích ze slabých stránek jejich výzkumu předpokládat rozložení v mladší populaci následovně. Problémy se třikrát častěji vyskytují u mužů než u žen a jsou spojeny s negativními zážitky z využívání internetu k sledování a výměny pornografického materiálu, časem stráveným při těchto aktivitách a pravděpodobně se zájmem o konkrétní, speciální obsahy těchto materiálů.

4.3 Jiné modely a léčba

K problematickému online sexuálnímu chování můžeme přistupovat i z humanistického hlediska. Jill C. Thomas (2014) poskytuje detailní kazuistiku a alternativní, humanistickou, nechorobnou (*nondisease*) diagnostickou konceptualizaci problematického užívání online sexuálních aktivit z pohledu zážitkové psychologie osobních konstruktů (EPCP, *experiential personal construct psychology*). Přispívá tak do diskuze s perspektivou, která se na dané problematické chování nedívá jako na závislost ani kompulzi. Tento nechorobný model umožňuje člověku místo permanentní determinace jeho osobní identity vidět své chování jako smysluplné, i když ne vždy prospěšné, v těchto případech spíše naopak. Pomocí daného mentálního obratu pak zmocňuje člověka ke změně a k „zotavení se“, místo aby byl v neustálém procesu „zotavování/léčení“. Konceptualizace v tomto přístupu je prostředek k pochopení člověka a jeho základních bojů, ne jako porozumění nemoci či poruchy. Jako taková EPCP nabízí prostředek k porozumění těm osobním

významům, které mohou vyústit v problematické sexuální chování nebo užívání internetové pornografie, a také osobním významům a funkcím těchto chování. Konceptualizace těchto bojů poté může zahrnout porozumění procesu vzniku daných významů, a jak se projevují v různých částech jedincova osobního života. Z EPCP pohledu může být závislost viděna jako konstruování závislosti (*dependency*) na mezilidských vztazích, která je přesunuta na jiné věci, např. sex, drogy apod. Z perspektivy EPCP lze na problematickou sexuální aktivitu na internetu nahlédnout jako na jedincovu aktivitu (vědomou nebo nevědomou), která je destruktivním a neefektivním pokusem o zvládnutí strachu ze spojení s druhými tak, aby mohl jedinec zažít pocit smysluplnosti. Tímto způsobem se jedinec de facto snaží vyřešit krizi smyslu, která pramení z toho, že vztahy s lidmi jsou pro něj ohrožením. V této perspektivě pak také jednotlivé symptomy mají své významy, nejsou náhodné ani v jedné úrovni, široké (např. sexuální chování) ani v úzké (např. konkrétní druh pornografie). Symptomy jsou brány jako komunikace sama k sobě, což umožňuje lépe chápat své chování a dále ho upravovat. V základu EPCP rozumí jedincovým problémům jako fenoménům, které ukazují na jeho možnosti, specifické příležitosti a možné směry ke změně a zdravému růstu.

Z pohledu psychoanalytické psychoterapie se věnuje problematice internetu a jeho roli na eskalaci sexuálního kompulzivního chování Heather Wood (2011). Jak píše ve svém článku, zdá se, že někteří jedinci mohou být zvláště zranitelní vůči specifickým stimulům, které sexuální aktivity na internetu představují. Do skupiny takto zranitelných lidí mohou patřit:

- jedinci trpící depresí a tendencemi k sexualizaci jako manické obraně,
- lidé se zážitky nadměrné sexuální stimulace v dětství,
- ti, kteří mají mnoho nevyřešených zážitků z dětství a projektují svoji tíseň do fantazijního dítěte,
- lidé, pro které pramení z dospělé intimity nesnesitelné úzkosti (Wood, 2011, 140).

Tyto charakteristiky se mohou v některých jedincích kombinovat a zvyšovat tak jejich zranitelnost. Tam, kde je přítomná zřetelná zranitelnost, může používání online sexuálních aktivit působit jako katalyzátor k rozbití obran a posunutí míry potlačení témat týkající se sexuality a sexuality samotné, a rozšíření manických, perverzních, sadistických a deviantních rysů. Toto může vést k tomu, že lidé bez dřívějších

prohřešků mohou být chyceni v síti obrazů zneužívání dětí a pedofilních fantazií (Wood, 2011). Nicméně je dle autorky studie možné, že se díky psychoanalytické terapii bude měnit vnitřní svět jedince, čímž virtuální sex ztratí na svém kouzlu (Wood, 2011, 141).

Oba tyto články se zabývají závislostí na kybersexu z pohledu léčebné praxe, nejedná se o ryze teoretické modely, ale o možnosti pro praktiky, s jakým obrazem mohou k dané problematice přistupovat. Obdobně i Weston Edwards (2012) ve svém článku aplikuje Model sexuálního zdraví na hodnocení a léčbu problematiky kompulzivního používání internetu pro sexuální účely. Model sexuálního zdraví byl publikován v roce 2002 autory Robinson, Bockting, Simon Rosser, Miner a Coleman s předpokladem, že když lidé budou mít obsáhlou, kulturně specifickou sexuální výchovu sami, budou dělat zdravější rozhodnutí ve svém sexuálním životě, což povede k prevenci HIV. Podle autorů existuje deset základních klíčových komponent zdravé sexuality člověka: mluvení o sexu, kulturní a sexuální identita, sexuální anatomie a fungování, sexuální zdravotní péče a bezpečnější sex, překážky k sexuálnímu zdraví, vztah k vlastnímu tělu (tzv. body image), masturbace a fantazie, pozitivní sexualita, intimita a vztahy, spiritualita.

Edwards (2012) pak tento model aplikuje dále, aniž by řešil metodologické ukotvení problematického užívání kybersexu. Mluví o jednotlivých klíčových komponentech a říká, že konečným cílem tohoto modelu je to, aby si klient definoval sám, co je pro něj či pro ni zdravé jak online, tak offline v rámci dialogu se svou primární podpůrnou sítí. Na příklad mluvení o sexu je základem Modelu sexuálního zdraví, patří sem schopnost hovořit o svých sexuálních hodnotách, preferencích, co nebo kdo je pro klienta přitažlivé, jeho historii a chování. Na začátku léčebného procesu se předpokládá, že ta témata, o kterých není klient schopen hovořit, je potřeba dále ohodnotit a dále se jim věnovat. Je potřeba projít, proč klient není ochoten o daném tématu mluvit. V rámci tohoto komponentu může klient splnit několik úkolů, vyplnit svoji sexuální historii (příčemž do ní zařadit i historii používání kybersexu) a životní linku (jak spolu klientova sexuální historie a životní faktory souvisí), zapisovat detailní týdenní záznam svých online sexuálních aktivit. Prostřednictvím analýzy těchto tří splněných úkolů pak mohou terapeut a klient identifikovat témata, na která, jak klient věří, je potřeba se nejvíce zaměřit. Na těchto prvních tématech se tvoří jejich respektující klinická spolupráce. Takto Edwards zpracovává všech deset komponent a nabízí nám

tím praktická vodítka při práci s klienty, již trpí problematickým online sexuálním chováním, aniž bychom museli zkoumat, zda se jedná o závislost, kompulzi anebo o něco jiného.

Pro terapeuty může být přínosná i následující studie. Cavaglioni a Rashty (2010) ve svém článku ukazují, jak zažívají ženy partnerovu závislost. Analyzovali zprávy od ženských členek a aktivních uživatelů dvou italských svépomocných online skupin, jejichž uživatelky mají různé druhy vztahů s muži, kteří jsou závislí na sexu nebo pornografii. Přestože se tato studie dle abstraktu i názvu zaměřuje na kybersex a pornografii, není dostatečně možné určit do jaké míry a čím vlastně trpí. Nicméně i to není pro praktiky na škodu, tato studie je zejména prospěšná tím, že nám ukazuje, jak partnerky těchto mužů zvládají jejich závislosti a chování, jaké emoce při tom cítí, jak postupují. Využít ji praktici mohou například při práci s páry nebo s člověkem, který podle svých slov závislostí na kybersexu nebo internetové pornografii trpí, či právě u terapie takovýchto žen. Ukázalo se, že většina žen, které přispívaly v těchto svépomocných skupinách, byla v období mezi stavem ignorování/popření a šok/objevení. V příspěvcích se projevovalo velmi málo konstruktivních řešení problému typických z fází před zotavením a zotavením, pro něž je důležité pocít uvědomování si svého problému a potřeby pomoci. Z článků mimo jiné vyplývá, že pro sebeuvědomění a zlepšení situace je důležité definovat problém, identifikovat s ním spojenou ambivalenci a dvojznačnost i sdílení s jinými ženami, přičemž v některých situacích stačí anonymní prostředí.

Corley a Hook (2012) doporučují se při práci s ženskými klientkami, které jsou dle svých slov závislé na sexu, nebo lásce, či obojím, v rámci zkoumání jejich sexuální historie a postojů zaměřit také na vystavení pornografickým materiálům v dětství. Doporučují to zejména proto, že ve své studii objevili, že ženy, které byly v dětství sexuálně týrané nebo byly vystavené pornografickým materiálům, mají větší tendenci k hypersexuálním projevům a chování.

Další studie, která se dívá na problematiku z trochu odlišného pohledu, je od autorů Becerra, Robinson a Balkin z roku 2011, kde se zabývají vztahem maskulinity a etnicity jako rizikovými faktory v online sexuální závislosti mužů. Jedná se o americkou studii, která pracuje se silně kulturně a společensky podmíněnými faktory, a proto je potřeba zvážit přenositelnost výsledků na naše poměry, nicméně některé zjištěné vztahy mohou být zajímavé i pro nás. Zároveň však sami autoři studie

pokládají řadu otázek týkající se signifikantnosti výsledků, a i z tohoto důvodu se zde tato studie jen zmiňuje a neuvádějí se její výsledky.

Pokud se na problematické používání internetu pro sexuální účely budeme dívat jako na závislost, může nám být prospěšná také studie od Greena a kolektivu (2012). Autoři na závěr shrnují své výsledky a vyvozují z nich mimo jiné potřebu vysoce individuálního přístupu dle jedinců ale i pohlaví a omezení přístupu na internet v průběhu léčby.

K potřebě individuálního přístupu, jenž bere v potaz celou škálu problémů a komorbidit psychiatrických nemocí, došli také Wéry a kolektiv (2016). Zkoumali totiž charakteristiky pacientů, kteří se identifikovali jako závislí na internetu. Celkově 72 pacientům, kteří přišli do specializované kliniky na konzultaci ohledně jejich sexuálního chování, předložili několik dotazníků pro účely potvrzení nebo vyvrácení diagnózy závislosti na sexu:

- SAST (*Sexual addiction screening test*“, vizte 4.4 Testové metody),
- modifikovanou verzi Kafkových kritérií (Kafka, 2010 in Wéry et al., 2016 (kritéria pro diagnostikování hypersexuality, z původních tří jsou v této modifikované verzi dvě kritéria A a B, dohromady se 7 položkami hodnocenými na 5 bodové Lickertově škále, pro diagnostikování hypersexuality musí pacient uvést 3 (často) nebo 4 (skoro pořád) alespoň na čtyřech položkách sytící kritérium A a alespoň na jedné v rámci kritéria B)),
- Goodmanova kritéria (Goodman, 1998, in Wéry et al., 2016 (obdobně se používají k diagnostice závislosti na sexu, obsahují čtrnáct položek, jež sytí několik kritérií, přičemž symptomy musí přetrvávat po dobu alespoň jednoho měsíce)).

Dále použili dotazníky týkající se komorbidních psychiatrických diagnóz:

- M.I.N.I. (*Mini-International Neuropsychiatric Interview*, strukturovaný diagnostický rozhovor sloužící pro hodnocení hlavních psychiatrických onemocnění podle osy 1 v DSM-IV a dle MKN-10 (Lecrubier et al., 1997 in Wéry et al., 2016)),
- WURS-C (francouzská verze škály posuzující ADHD, *Wender Utah Rating Scale-Child* (Romo et al., 2010 in Wéry et al., 2016)),

- ASRS-1.1 (francouzská verze škály posuzující ADHD, *Adult Self-Report Scale* (Kessler et al., 2015 in Wéry et al., 2016)).

S participanty také vedli strukturovaný rozhovor zaměřený na jejich sexuální chování. Výsledky jejich studie mimo jiné ukazují na to, že je potřeba lepší konceptualizace tohoto heterogenního problému a že u veliké části pacientů hledající pomoc je přítomná, nebo předcházela (79,2 %) jiná psychiatrická diagnóza, jako je hluboká deprese (63,9 %), sociální fobie (41,7 %) nebo generalizovaná úzkostná porucha (33,3 %). Při léčbě je také důležité dbát na riziko sebevraždy, v jejich vzorku se vyskytovalo zvýšené riziko sebevraždy u 41,7 % respondentů.

Jones a Tuttle (2012) popsaly etické a klinické otázky, nad kterými by se měli manželští a rodinní terapeuti zamyslet při léčbě závislých na kybersexu. Mezi možné problémy patří situace, kdy terapeut nebere dostatečně vážně klientovu závislost na online sexuálních aktivitách, a jaký vliv mají na jeho rodinu i pracovní život. Jelikož neexistují jasně dané postupy práce ani školení pro práci s takovými klienty, mohou terapeuti snadno podlehnout svým přesvědčením, předsudkům a dřívějším, limitovaným, znalostem o kybersexu a při takovéto práci klienta poškodit. Pro terapeuty je potřebné dá se říci i nutné, aby si toto téma tzv. osahali dříve, než začnou s klienty pracovat, zjistili, jak do problematiky zapadá jejich náboženské vyznání, popřípadě ateismus, jaké mají představy o kybersexu, zda si myslí, že závislost na kybersexu existuje apod. Tímto mohou předejít vkládání svých představ do klientových slov a mohou dosáhnout lepšího porozumění toho, jak to vnímá klient. Mezi další etické otázky patří zapojení rodiny do terapie, ta by měla být součástí procesu. Začít mluvit o své závislosti s partnerem i dětmi je důležitý krok v léčbě. Upřímnost ohledně své závislosti slouží jako prostředek ke znovuobjevení zodpovědnosti za své činy a otevírá možnost k obnově důvěry v klientových vztazích. Zároveň upřímnost při komunikaci s dětmi a jejich přítomnost na rodinném setkání s terapeutem může vést ke korekci jejich představ a znalostí o sexu i kybersexu a k naučení, co je akceptovatelné sexuální chování, a předejít možnému traumatu z rodičova závislostního chování. Upřímná rozmluva s dítětem je důležitá zejména z pohledu toho, že dítě často bylo svědkem chování, kterého nemělo, nebo si všimlo problému ve vztahu rodičů (když bereme v úvahu model dva rodiče a dítě ve společné domácnosti, ale může se jednat i o osobu žijící ve stejné domácnosti či nového partnera rodiče apod.). Tímto jsou jeho emoce přijmuty, je mu situace vysvětlena, nemusí se už obávat dále „udržovat tajemství“. Dítě

také může lépe porozumět situaci, a pokud se v domácnosti vyskytuje jedinec závislý na kybersexu a jeho aktivity se zaměřují na děti, tak se dítě může lépe chránit do té doby, než se situace vyřeší. V některých případech se také může jednat o kruh, kdy problematické sexuální chování, popřípadě závislosti přecházejí z generace na generaci, a takovouto „intervencí“ by se mohlo zabránit pokračování těchto patologických vzorců (Jones, & Tuttle, 2012).

Kromě těchto a dalších informací nabízejí autorky také možné způsoby léčby a tréninku terapeutů. Z léčby nabízejí nejdříve se soustředit na závislostní chování, tedy omezení přístupu až abstinenci obdobně jako u jiných závislostí, dále kognitivně-behaviorální terapii, párovou a manželskou terapii, na emoce zaměřenou terapii a jiné způsoby, jimiž by se měla obnovit důvěra v partnerském vztahu a posléze i jejich sexuální život. Pro praktiky, již nemají dostatek znalostí ze školy nebo školení, Jones a Tuttle (2012) doporučují, aby se naučili alespoň několik zásadních konceptů. Měli by mít alespoň základní znalosti o online kompulzivním sexuálním chování, jeho prevalenci a vlastnostech, dále mít povědomí o tom, jaké dalekosáhlé důsledky může tento problém mít nejenom na život klienta, ale i jeho rodiny, také vědět, jaké jsou možnosti diagnostiky, bezpečností rizika, koho začlenit do léčebného procesu a kdy, záležitost zákona a jaké modely ostatním praktikům pomáhaly v léčbě. Je také potřeba dbát na supervizi, a to zejména ohledně etických otázek, a popřípadě pokud terapeutova přesvědčení ovlivňují jeho práci s klientem, a to obzvláště v negativním směru.

4.4 Testové metody

Kromě testů zaznamenávajících demografické údaje a zkoumajících jiné proměnné, jako je například deprese, používají výzkumníci zejména dotazníkové metody, které účastníci vyplňují sami, nejčastěji takto pracují s původními položkami či metodami, s-IAT-sex, SAST-R nebo ISST (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review). V této části si krátce představíme jednotlivé dotazníky vyjma těch původních, jejich síly i limitace. Samozřejmě se nejedná o absolutní výčet jednotlivých testových metod, existuje řada dalších, jako například dotazník, který tvořili Serano Villalobos, Martínez a González (2018), jenž má měřit techno-závislost na sexu u populace adolescentů a mládeže. Nicméně pro účely této

práce jsme se rozhodli zahrnout jenom ty nejčastější z článků zařazených do této podkapitoly (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review).

Krátká verze Testu internetové závislosti upravená pro sexuální aktivity online (s-IAT-sex) je prvním dotazníkem, který si blíže představíme. Původní škála od Youngové (Test internetové závislosti) byla revizí z roku 1998 rozšířena dotazník s dvaceti místo osmi položkami zaměřujícími se na excesivní používání internetu (Young, 1998), je v celku zastaralá, a i přes časté používání jsou její psychometrické vlastnosti debatovány, což pramení z mála validačních studií a jejich různých výsledků (Wéry, Burnay, Karila a Billieux, 2015). V roce 2013 proto Pawlikowski, Altstötter-Gleich a Brand tuto škálu upravili a vytvořili zkrácenou aktualizovanou verzi, která má validní dvoufaktorový model. Jedná se o ztrátu kontroly/time management a bažení/sociální problémy (s-IAT: Pawlikowski et al., 2013). Posléze Německá skupina pracovala s německou verzí s-IAT upravenou na hodnocení problematického používání online sexuálních aktivit. Vykazuje dobrou interní konzistenci, ale autoři nezkoumali faktorovou strukturu (Laier, & Brand, 2014), pracovali s faktory dříve zavedenými Pawlikowským et al. (2013) (Laier et al., 2013; Laier, & Brand, 2014; Wéry et al., 2015; etc.). I z těchto důvodů se Wéry a kolektiv (2015) rozhodli provést psychometrické zkoumání, zkoumali validitu a strukturu faktorů francouzské verze zkráceného testu internetové závislosti adaptovanou na online sexuální aktivity neboli s-IAT-sex. Studie probíhala pomocí online průzkumu cirkulujícího cestou univerzitních emailů. Participanti byli muži, francouzsky mluvící, starší 18 let o velikosti konečného vzorku 401 uživatelů online sexuálních aktivit. Na základě svých výsledků pak konstatovali dobré psychometrické vlastnosti pro další používání dotazníku ve výzkumu a praxi. Obsahuje 12 otázek, na které respondenti odpovídají pomocí pětipoložkové škály od nikdy (1) po vždy (5). Tyto otázky pracují s pojmem *internet sex sites* (sexuální stránky na internetu) a sytí dva dříve zmíněné faktory. Nicméně nerozlišují mezi jednotlivými online sexuálními aktivitami (Wéry et al., 2015), což by na základě doporučených postupů při léčbě, jak bylo zmíněno v předešlé části, bylo prospěšné. Dále se jedná o dotazník a stejně tak jako ostatní podléhá problémům s nimi spojenými, pro nás pravděpodobně nejvýznamnějším je to, že závisí na subjektivní výpovědi jedince, a to zejména pokud budeme brát v úvahu zjištění autorů Shaughnessy a kolektiv (2011) (vizte podkapitulu 3.2 Metodologie, doporučení pro výzkumníky kybersexu).

Následujícím testem používaným ve výzkumech o problematickém používání internetu pro sexuální účely je SAST-R (*Sexual Addiction Screening Test-Revised*, Revidovaný screeningový test sexuální závislosti). Původní dotazník z roku 1998 byl v roce 2010 revidován, aby se dal klinicky používat v rámci všech populací (Carnes, Green, & Carnes, 2010), a schopnost jeho internetové škály odlišit problémy s kybersexem od obecných problémů se závislostí na sexu dále potvrdili Green a kolektiv (2012). SAST-R je složen z jádra o 20 položkách s jejich celkovým počtem 45. Jádrem je doporučené začínat, obsahuje 4 subškály měřící obsesivní myšlení o sexuálním chování, příležitostech a fantaziích, ztrátu kontroly, negativní vliv na vztah, signifikantní negativní emoce (deprese, zoufalství, nebo úzkost ohledně sexuálních chování). Test dále osahuje internetovou škálu, jež obsahuje 6 položek a měří sexuální aktivity související s internetem, a další škály, jež test upravují podle pohlaví pacienta a jeho orientace (Carnes et al., 2012). Zatímco škály jsou spíše výzkumné nástroje, i praktikům mohou pomoci, a to zejména jako dodatečné informace, které pomohou vytvořit přehled a pořádek v pacientově chování (Carnes et al., 2010). Tento test je odlišný od s-IAT-sex, jelikož byl cíleně upraven jako klinická škála s širokým populačním záběrem a umožňuje administrátorovi vybrat složení položek tak, aby to vyhovovalo jeho záměrům. Jeho psychometrické vlastnosti se studovaly, nicméně v tomto systematickém review se objevuje méně často než s-IAT-sex a je potřeba ho dále zkoumat, aby se dal použít v budoucí praxi nejenom jako orientační test, ale také jako diagnostický nástroj za předpokladu, že vyvstane potřeba testovat pacienta ohledně závislosti na sexu/kybersexu. Nicméně pro výzkumné účely se jeví jako vhodný nástroj stojící za další zkoumání, a to zejména pro ty, kteří budou pracovat s jinými populačními vzorky, než jsou heterosexuální muži. Například Giordano a Cashwell (2017) s SAST-R pracovali a měřená hladina reliability dosáhla dostatečně přijatelné úrovně.

Třetím testem dotýkajícím se závislosti na kybersexu, který se nejčastěji objevoval ve výzkumech spadajících do této kapitoly, je ISST (*Internet Sex Screening Test*, Screeningový test sexuálního chování na internetu). Dotazník pochází z roku 1997, autorem je David L. Dellmonico. Původně se používal jako dotazník, jež si lidé administrovali sami za účelem rychlého screeningu a zjištění, zda jejich chování je klinicky problematické. Posléze byl dále psychometricky zkoumán a bylo popsáno 5 hlavních faktorů, které tento test sytí (Delmonico, & Miller, 2003 in Delmonico,

& Miller, 2003). Jedná se o následující faktory: online sexuální kompulzivita, online sexuální chování – sociální, online sexuální chování – samostatné/izolované, finanční výdaje spojené s OSA a zájem o online sexuální chování. Test má celkově 25 položek, na které se odpovídá pravda, nebo nepravda (Delmonico, & Miller, 2003). Byl několikrát zkoumán, například Ballester-Arnal a kolektiv (2016, 19) objevili řadu proměnných ve své studii, jež vysvětlují 58 % rozptylu španělské verze ISST. Mezi nejvýznamnější z nich patřilo skóre IAS (*Internet addiction score*), jež je výsledkem španělské verze zde dříve zmíněného dotazníku IAT od Kimberly Youngové. I to může hovořit pro výzkumnou kvalitu obou testů. ISST má formu dotazníku, který se zcela zaměřuje na problematické online sexuální chování, místo závislosti pracuje s problémem z hlediska kompulzivního chování (Delmonico, & Miller, 2003), je proto vhodný pro další zkoumání a aplikaci hlavně pro akademiky, kteří se chtějí ve svém výzkumu zaměřit především na různé druhy online sexuálních aktivit, zvláště významné se zdá rozdělení faktorů na sociální a izolované/samostané aktivity. Mezi hlavní nevýhody jako u všech zde zmíněných dotazníků patří jejich subjektivita a také nedostatečná konceptualizace celkově v problematice online sexuality. Proto by měl každý výzkumník, který chce přispět do této bohaté a zajímavé oblasti, nejprve ujasnit sobě a svým čtenářům, z jakého úhlu pohledu pracuje a jaký profesionální názor zastává, čímž přispěje k čtivosti a přehlednosti svého výzkumu, a možná když takových bude více, tak za několik let se dospěje k vědeckému úzu, který pomůže i lidem v praxi, již zároveň mohou do diskuze a testování metod přispět svými praktickými zkušenostmi.

4.5 Závěr kapitoly a zamyšlení nad poznatky

Tato kapitola se věnovala problematickému používání online sexuálních aktivit. Mluvili jsme o jednotlivých modelech vysvětlujících vznik a vývoj závislosti na kybersexu, o tzv. Německé skupině, o explorativních studiích, doporučených postupech léčby a testových metodách. Nyní shrneme poznatky a diskutujeme nedostatky zařazených studií.

Všechny výzkumy, tak jak to bývá, mají metodologické a jiné nedostatky, nicméně jako zásadní nedostatek se jeví malá míra konceptualizace a z toho pravděpodobně pramenící problém zkoumání závislosti na kybersexu. Veliké množství studií se totiž dívá na problém z širší perspektivy, ale paradoxně to dělají pomocí

sledování pornografických materiálů, upozorňují na to také například Wéry a Billieux (2015). Například všechny výzkumy Německé skupiny zde zařazené, i když se dotýkají ostatních online sexuálních aktivit pomocí dotazníků, převážně s-IATsex, tak spoléhají na experimentální paradigma, jež funguje na principu předkládání různých pornografických snímků a participantových reakcích na ně nebo aktivity jimi ovlivněnými (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review) Dále jen pět studií rozlišuje jednotlivé online sexuální aktivity a pracuje s nimi mimo jiné takto rozdělenými (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review). Můžeme v tom vidět jistou nesrovnalost, jelikož i když se doporučuje pracovat s pacienty velice individuálně (Green et al., 2012, Wéry et al., 2016), tak existuje jen několik málo studií, jež porovnávají jednotlivé OSA. Zároveň systematický výzkum, jenž by mohl přinést do problematiky závislosti na kybersexu úzus a s nímž přichází Německá skupina, se zakládá na experimentálním paradigmatu založeném na reakcích na pornografických materiálech.

Výzkumníci se shodnou na tom, že si někteří lidé stěžují na problematické užívání online sexuálních aktivit u sebe nebo svých partnerů (Green et al., 2012, Ross et al., 2012, Cavaglione, & Rashty, 2010, etc.). Někteří autoři vnímají daný problém jako závislost (Giordano, & Cashwell, 2017, Green et al., 2012, etc.), další jako copingovou strategii (Wéry et al., 2016), nicméně pro praxi je důležité to, že pacienti s tímto problémem k nám pravděpodobně přijdou. V současné době nepanuje konsenzus v přístupu ani teorii, ale pacientům/klientům můžeme nabídnout individuální přístup (Green et al., 2012, Wéry et al., 2016), pochopení a přijetí jejich symptomů (Thomas, 2014), hledání a změnu původních problémů a zranitelností (Wood, 2011) a pomoci pacientovi/klientovi k jeho sexuálnímu zdraví například díky Modelu sexuálního zdraví (Edwards, 2012). Neměli bychom ani opomenout vliv problému na pacientův/klientův sociální okruh (Cavaglione, & Rashty, 2010). Přičemž pro nás by bylo vhodné se podívat na existující poznatky a uvědomit si, jak se zařazují do našich hodnot a teoretických základů a psychotherapeutických směrů, v jejichž rámci pracujeme. Pro terapeuty více zaměřené kognitivně-behaviorálním směrem doporučujeme poznatky od tzv. Německé skupiny, psychoanalyticky studii od H. Wood (2011) a pro spíše humanisticky zaměřené články od J. C. Thomas (2014), zároveň však upozorňujeme, že tyto poznatky nejsou jediné a že pro úplnější obrázek této široké problematiky je výhodnější se podívat na problém i z jiných perspektiv, než je nám vlastní. Nesmíme

zapomínat na kulturní (Becerra et al., 2011) a genderové (Corley a Hook, 2012) roviny problému.

Typický pacient/klient neexistuje, můžeme říci, že problematickým užíváním online sexuálních aktivit trpí muži i ženy (Wéry et al., 2016), nicméně se liší v profilech užívání i v mluvení a uvažování o svém problému (Corley, & Hook, 2012) a obdobné rozdíly můžeme sledovat mezi skupinami s rozdílnou sexuální orientací. Muži (a to zejména heterosexuální) jsou nejčastěji zkoumanou skupinou se třinácti články, oproti dvěma studiím zabývajícím se ženami s problematickým online sexuálním chováním (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review). Pokud se podíváme na studie zkoumající uživatele, již vyhledávají pomoc, pak ji nejčastěji vyhledávají právě heterosexuální muži (Wéry et al., 2016, Green et al., 2012), pracující, ve vztahu a starší 40 let (Wéry et al., 2016). Přičemž výzkumníci pozorují jiný profil problematických online sexuálních aktivit dle genderu i sexuální orientace (Green et al., 2012). Zároveň se také objevuje veliká heterogenita mezi pacienty z hlediska sexuálního chování a komorbidit psychiatrických nemocí (Wéry et al., 2016). Toto všechno pak komplikuje případnou konceptualizaci a zpochybňuje, zda o závislosti na kybersexu můžeme vůbec uvažovat. Pokud by ale nějakí akademici, kteří čtou tuto práci, nadále chtěli směřovat k tomuto konceptu, pak je také potřeba zajistit, aby se diagnosticky vymezilo, zda se jedná o závislost na kybersexu jako interaktivní sexuálně uspokojivé online chování, či se do ní zařazují všechna online sexuální chování a jaký mezi ní a internetem jako celkem existuje vztah. Také zde vyvstává otázka, jestli závislost na kybersexu je či není projev hypersexuality. Někteří se přiklánějí k tomu, aby se závislost na kybersexu odlišila od závislosti na pornografii a internetu jako celku (Baggio et al., 2018, Laconi et al., 2015, Wéry, & Billieux, 2015b) i hypersexuality (Thomas, 2014). Nicméně pokud vyčleníme problematiku pornografie stranou, vnímáme potřebu značně upravit současnou metodologii výzkumu. Celkově se jedná o komplikované téma s řadou nejasností, a dokud nevznikne paradigma práce s danou problematikou, je dle nás pro praktika pravděpodobně prospěšnější pracovat s danou problematikou jako nevhodnou copingovou strategií. Nicméně pro ty, které toto téma láká z výzkumného hlediska, se jedná rozhodně o potřebné a aktuální pole k bádání, i proto toto review vzniklo a doufáme, že čtenáři předkládá ucelený obraz, který pomůže k dalšímu vývoji výzkumu a praxe.

Pokud se praktik nebo teoretik rozhodne, že potřebuje testovat úroveň závislosti na kybersexu, překládá se mu několik možností. Nicméně je potřeba s těmito testy pracovat s jistou rezervou a pro praktiky doporučujeme práci s nimi jen z orientačních důvodů, nebo jako možné otázky k probádání s pacientem či klientem. Mezi nejčastěji používané testové metody patří s-IAT-sex, SAST-R a ISST. Jedná se o dotazníkové metody, kromě ISST nebyla ani jedna původně zaměřen na online sexuální chování. Vykazují však vcelku dobré psychometrické vlastnosti (Wéry et al., 2015, Ballester-Arnal et al., 2016, Green et al., 2012) a mají i obdobná diagnostická kritéria, respektive faktorové složení, pro s-IAT-sex jde o ztrátu kontroly/time management a bažení/sociální problémy (Wéry et al., 2015). V SAST-R se jedná o obsesivní myšlenky o sexuálním chování, příležitostech a fantaziích, ztráta kontroly, negativní vliv na vztah a signifikantní negativní emoce. Tento nástroj se jeví také jako zvláště vhodný k dalšímu výzkumu, jelikož byl revidován s představou, že bude sloužit pro klinické hodnocení závislosti na sexu a bude překládán různým genderovým a odlišně sexuálně orientovaným skupinám pacientů (Green et al., 2015, Carnes et al., 2010). Nicméně výzkumník by měl brát v úvahu to, jak tento test zapadá do modelu závislosti na kybersexu, s kterým pracuje, jelikož tento test nediodnostikuje pouze online sexuální chování, ale celkově závislost na sexu, a to je potřeba brát v úvahu nejenom v přípravě, ale zejména ve vyvozování závěrů z dat získaných tímto dotazníkem i jinými částmi výzkumu. ISST je dotazník, jenž se zcela zaměřuje na sexuální chování na internetu, a zahrnuje pět popsaných faktorů – online sexuální kompulzivita, online sexuální chování – sociální, online sexuální chování – samostatné/izolované, finanční výdaje spojené s OSA a zájem o online sexuální chování (Ballester-Arnal et al., 2016). Pokud nebereme v potaz experimentální paradigma Německé skupiny z důvodu spoléhání se na data z reakcí na pornografický materiál a dalších dotazníků, pak zde můžeme poukázat na zřejmý nedostatek tzv. objektivních testů (jejichž skórování a hodnocení neovlivňuje subjektivní hodnocení administrátora či hodnotitele (Hartl, & Hartlová, 2009)). Vystává otázka, zda v situaci, kdy budeme spoléhat převážně na subjektivní, dotazníkové metody, můžeme konsenzu ohledně závislosti na kybersexu vůbec docílit.

Na závěr si shrňme, že výzkumníci i praktici se shodují na existenci lidí, již mají problémy se svým online sexuálním chováním, neexistuje však konsenzus ohledně diagnostického zařazení této problematiky, ale máme několik testových metod, které

můžeme používat. Zdá se, že někteří jedinci jsou zvláště citliví k vývoji tzv. závislosti na kybersexu. Přičemž se objevuje řada komorbidních psychiatrických obtíží, které trápí lidi vyhledávající pomoc s problematickým online sexuálním chováním. Konstatujeme potřebu dalšího výzkumu a zejména mezipřístupovou a mezioborovou diskuzi, jeví se také, že samotné pozorování, jak se bude daná problematika vyvíjet s postupujícím časem, je nasnadě.

5 Vliv kybersexu na partnerský, primární vztah

Po kapitole o závislosti na kybersexu se přesuneme k další možné problémové oblasti, ve které však můžeme najít i mnohá pozitiva, a to je vliv kybersexu na partnerský, primární vztah. Převážná většina studií se však zabývá právě negativním vlivem kybersexu, a to zejména nevěrou.

Kybersex může jedinec provozovat se svým partnerem, nebo úplným cizincem, či známým. Ovlivňuje míra anonymity nějak jeho zážitek kybersexu? Shaughnessy a Byers (2014) nám předkládají zajímavou studii, jež právě zkoumá výskyt a reálnou a žádoucí frekvenci kybersexu v rámci jednotlivých kontextů partnera. Její výsledky nám pak zpochybňují představu, že jednou z hlavních charakteristik internetu, která přitahuje lidi ke kybersexu a OSA, je anonymita (Cooper, 1998). Spíše se domníváme, že záleží na typu online sexuální aktivity. Kybersex pravděpodobně z velké části podléhá sexuálním vzorcům, jež řídí sexuální činnosti participantů i v offline světě, a proto lidé tak často neprovozují kybersex s neznámým člověkem v porovnání s primárním partnerem (Shaughnessy, & Byers, 2014). Naskytuje se nám pak pole dalšího možného výzkumu. Zajímavý by mohl být například výzkum porovnávající různé online sexuální aktivity mezi sebou z pohledu jejich anonymity a dalších charakteristik, které nám výzkumníci předkládají v rámci modelů OSA, nebo také výzkumy, jež by zkoumaly kybersex, který ale provozují primární partneři mezi sebou, protože těch je nedostatek, jak vyplývá z práce, kterou právě čtete.

Mohli bychom pak najít více pozitivních vlivů kybersexu a neřídili se na něj jen jako na potencionální hrozbu pro primární vztah jedinců. Například Grov, Gillespie, Royce a Lever (2011) přicházejí ve své studii na to, že v rámci heterosexuálních vztahů muži, kteří používají internet střídě (*moderately*), a muži i ženy, kteří se definují jako mírní uživatelé (*light users*), uvádějí, že provozování OSA v tandemu s jejich primární partnerem zlepšuje jejich sexuální komunikaci. Tento výsledek stojí rozhodně za zmínku, nicméně samotná studie není zařazena do tohoto review, jelikož pracuje pro naše účely se starými daty, konkrétně z roku 2004.

Můžeme také obrátit pohled na druhou stranu a podívat se na to, jak vztahový status ovlivňuje kybersex. Ballester-Arnal, Castro-Calvo, Gil-Llario a Giménez-García (2014) nám předkládají studii, která měla za hlavní cíl analyzovat vliv stálého partnera na praktiky kybersexu mezi mladými lidmi. Ukázalo se, že přestože nezadaní uváděli

vyšší kybersexovou aktivitu, její výskyt byl i u participantů právě ve vztahu signifikantní. Rozdíly se ukázaly zejména z pohledu pohlaví. Vliv stálého partnera na muže a ženy byl rozdílný a efekt byl silnější u mužů. Ženy vykazovaly nižší užívání kybersexu, ale jiné online sexuální aktivity, které výzkumníci zkoumali, nebyly ovlivněny. Oproti tomu množství typů online sexuálních aktivit ovlivněných stálým vztahem byl vyšší u mužů než u žen. Co se týče online nevěry, pak se ukázalo, že muži vykazují méně online sexuální nevěry, online emocionální nevěry a sledování pornografie, zatímco ženy ve stálém vztahu vykazují snížení pouze u online sexuální nevěry (klasifikace online nevěry dle Whitty, 2003, in Ballester-Arnal et al., 2014). Za další zvýraznění hodný výsledek považujeme to, že muži ve stálém vztahu užívají kybersex spíše rekreačně, ale u nezadaných mužů se vyskytuje častější rizikové chování (Ballester-Arnal et al., 2014). Tato studie problematiku definuje kybersex, a to pro nás značně nepřehledně, a používá dle našeho názoru neadekvátní dotazník, a pokud bychom chtěli výsledky přenášet i na jiné populace, pak pouze s větší opatrností.

Uvažujeme nad tím, že kybersex má obdobný vliv na partnerský, primární vztah asi jako sex fyzický/reálný. Může se jednat o obohacující součást vztahu, ale i zdroj možných tlaků. Pokud jeden z partnerů provozuje kybersex s jinými lidmi, v tom případě se jedná o online nevěru, což je probádanější téma, jemuž se budeme věnovat dále.

5.1 Online nevěra a postupy pro praxi

V našem systematickém review se ukázala skupina článků, jež studovaly online nevěru (*online infidelity/internet infidelity*), ale paradoxně se jednalo převážně o studie se zaměřením na terapeutické intervence, než na výzkum, který by zkoumal online nevěru jako takovou, ať už explorativní nebo zabývající se nějakými hypotézami.

Od ostatních se odlišuje výzkum (Guadagno, & Sagarin, 2010) zabývající se online nevěrou z pohledu evoluční psychologie, a to konkrétně tím, zda rozdíly v žárlivosti podle pohlaví budou platit i v rámci online nevěry. Rozdíly, o nichž výzkumníci mluví, spočívají ve vnímání emocionální nebo sexuální nevěry, kdy muži považují za horší sexuální nevěru a ženy naopak emocionální. Jejich předpoklad se jim potvrdil a svoji hypotézu přijali.

Dále si blíže představíme článek zkoumající emocionální reakce partnerů uživatelů kybersexu, již jsou jeho prostřednictvím nevěrní (Schneider et al., 2012),

který jsme již použili v první části této práce. Výsledky ukázaly, že i když sexuální chování bylo limitováno jenom na online prostředí, tak partneři mohou ztratit důvěru ve svého partnera, pociťovat potřebu vyhledání pomoci a identifikovat sami sebe jako oběti traumatu. Celkově pak dochází k signifikantně negativním důsledkům na jejich vztah (Schneider, Weiss, & Samenow, 2012). Tyto výsledky pravděpodobně už nikoho nepřekvapí, ale je důležité si připomenout, že online nevěra má opravdový dopad na vztah, než půjdeme dále, a to konkrétně k terapeutickým postupům a radám.

Jones a Hertlein (2012) navrhuji čtyři dimenze, které mohou terapeutům pomoci s vhodným rozlišením mezi online nevěrou, závislostí na sexu prostřednictvím internetu a závislostí na internetu. Jedná se o kompozici lidí, kteří jsou zapojeni do aktivity (individuální aktivita, nebo vztahová, většinou identifikovatelné třetí strana), pohled na problém (čas strávený online, počet výskytů během dne, kdy je zapojený partner online, a obsah online aktivit), symptomologie (tolerance a bažení/abstinenční symptomy týkající se internetu) a přítomnost nebo absence závislostních vlastností (rychlost, přístupnost, síla zážitku versus vztah, sex a setkání). Pokud se pak budou terapeuti ptát v rámci těchto čtyř dimenzí, umožní jim to snadnější a přesnější kvalifikaci problému a tím lépe zvolit přístup.

Katherine M. Hertlein (2011) nám předkládá terapeutická dilemata a doporučuje rámec, jež tato dilemata řeší a v němž mohou pároví a rodinní terapeuti pracovat s klienty, jejichž vztah ohrožuje online nevěra. Pomáhá si při tom svým předešlým výzkumem a také pracemi jiných autorů. Dilemata jsou rozdělená do tří kategorií. Prvním je sedm faktorů, jež zvyšují zranitelnost páru k online nevěře nebo k jiným s internetem souvisejícím problémům s intimitou a jež vlastně označují sedm charakteristik internetu, které mají na tuto zranitelnost vliv. Tyto popisují Hertlein a Stevenson (2010) na základě poznatků z různých zdrojů (in Hertlein, 2011, 164). Jedná se o tzv. sedm A: internet je akceptovatelný jako prostředek komunikace (*acceptable*), přístupný, dostupný a anonymní (*accessible, affordable, anonymous*), facilituje přiblížení se skutečným životním interakcím (*approximation*), poskytuje nejednoznačnost v definování problematického chování (*ambiguity*) a umožňuje lidem různé stupně akomodace z hlediska jejich reálných versus ideálních self (*accomodation*). Těchto sedm A je kritická pomoc pro terapeuta, aby se mohl věnovat jak procesu, tak obsahu, a musejí se ošetřit a řídit efektivně, pokud má terapie být prospěšná ke snížení zranitelnosti páru k online nevěře. Často se stává, že zatímco

klienti obecně věří, že online nevěra byla z části způsobena nějakým deficitem v jejich vztahu, řeší se jenom enviromentálními strategiemi, například posunutím počítače do jiné místnosti (Hertlein, 2011, 164). Tato A pak mají pomoci terapeutovi udržet si svůj rámec.

Druhým dilematem je problematika na straně self terapeuta. Témata sexu a nevěry jsou neodmyslitelně spojena s jedincovým systémem hodnot, ať se jedná o klienta nebo terapeuta. Protože vliv těchto hodnot není pokaždé zjevný, musí dbát terapeut na to, aby tyto hodnoty byly v rámci procesu zváženy (Hertlein, 2011).

Třetí kategorií dilemat jsou kontroverzní témata v rámci terapie. Terapeutický postup, jež terapeut pojme nebo doporučí, závisí na jeho postojích ohledně kontroverzních témat, jako je zatajování informací, struktura jednotlivých setkání, monitorace aktivit, a jaké detaily nevěry by měly být sdíleny. Terapie by pak měla zahrnout tato rozdělující témata. Přičemž by se neměly opomenout také jiné proměnné na straně terapeuta nebo klienta ovlivňující zhodnocování a rozhodování v rámci terapeutického procesu (Hertlein, 2011).

Jakmile má terapeut jasnou představu o konkrétních zranitelnostech páru a dilematech a nastínil další postup terapie, pracuje s párem na ustálení léčebného procesu, což slouží jako prostředek ke zvýraznění a podtržení změn, jichž pár dosáhl. Přičemž mohou terapeut a pár pracovat také na přemostění negativního vnímání internetu a technologií souvisejících s online nevěrou na něco, co jim může přinášet užitek a radost (Hertlein, 2011).

5.2 Závěr kapitoly

V této podkapitole jsme si ukázali výzkumy a články zabývající se vlivem kybersexu na vztah jedinců a také jednu studii, která se na problematiku dívala z opačné perspektivy. Vnímáme neprobádanost této oblasti a potřebu se více věnovat také jiným fenoménům, než je online nevěra. Na druhou stranu se nám odkrývají cenná vodítka a informace pro párové a rodinné terapeuty, již pracují s klientelou, která byla zasažena online nevěrou. Následující kapitola se věnuje tématu sextingu, na nějž se výzkumníci zaměřují podstatně častěji.

6 Sexting

Tato kapitola se zabývá sextingem, různě definovaným konstruktem, který my bereme spíše jako podřazený pojem kybersexu, ale ne všichni výzkumníci ho chápou stejně. Například pro autory Weisskirch, & Develi (2011) je sexting posílání a přijímání sexuálně explicitních/laděných zpráv, fotografií či videí pomocí mobilního telefonu. Kdežto jiní mobilní zařízení v definici nemají (vizte Tabulku č. 3). V závislosti na volbě metody posílání/přijímání sextingových zpráv balancujeme na hraně kybersexu, a to díky používání online komunikačních prostředků (ICT). Podle nás se spíše pohybujeme v rámci kybersexu, a proto jsou následující studie, jež zde představujeme, zařazeny do práce, kterou právě čtete.

Nastal však metodologický problém, jelikož v rámci práce se studii vzešlymi ze systematického review se ukázalo, že veliké množství dalších článků na téma sexting se neobjevilo ve výsledcích vyhledávání, nejpravděpodobnějším důvodem je, že jsou vedené pod jinými klíčovými slovy než ty, které jsme pro tuto práci zvolili. Příkladem může být například Weisskirch a Develi (2011). Ukazuje se, že sexting není brán alespoň z hlediska chápání kategorií v databázích jako součást online sexuálních aktivit, respektive kybersexu. Jelikož by druhé hledání a přidání případných chybějících studií mnohonásobně zvětšilo obsah této práce, jež je už nyní hutným čtením, rozhodli jsme se zahrnout jen ty studie, které vzešly z původního vyhledávání.

Vidíme zde však místo pro naši další výzkumnou práci, a to vytvoření review studií zabývajících se specificky sextingem a jejich začlenění do konceptu současné práce, respektive kybersexu či online sexuálních aktivit. Také je možné, že ty studie, jež se daly vyhledat pomocí našich klíčových slov, budou mít sjednocenější pojetí sextingu, a proto bude jejich analýza prospěšnější. Což považujeme, jak vidíme v Tabulce č. 3, za pravděpodobné. Tento problém patří k limitům našeho výzkumu a vnímáme potřebu provedení dalšího systematického review, popřípadě metaanalýzy zabývajících se sextingem, jež by po připojení k této práci vytvořila ucelenější obraz. Zároveň je možné, že některé výzkumy sextingu, které ho neberou jako součást online sexuálních aktivit, se dopouštějí zkreslení svých výsledků v porovnání se studii pracujícími se sextingem, který účastníci mohou provádět i pomocí online technologií. Jako by pole výzkumu sextingu zkoumalo součást kybersexu, aniž by si to uvědomovalo, což může potenciálně vést k chybám.

Tabulka 3: Operacionalizace sextingu prezentovaná participantům u jednotlivých studií

Článek	Operacionalizace sextingu
Curriu, Jayne, Hammer, Brim, & Hubach, 2016	Posílání/přijímání sexuálně sugestivních nebo explicitních textových zpráv, fotografií nebo videí obsahující částečně nebo plně nahé jedince
Davis, Powell, Gordon, & Kershaw, 2016	Posílání/přijímání sexuálně explicitních/sugestivních zpráv, fotografií nebo videí
Drouin, & Landgraff, 2012	Posílání sexuálně explicitních textových zpráv a sexuálně explicitní obrazových a video zprávy partnerovi, s kterým byli nebo jsou v nejvážnějším vztahu
Drouin, Coupe, & Temple, 2017	Posílání/přijímání sexuálně explicitních obrazovou nebo video zprávu
Drouin, Hernandez, & Wehle, 2018	Posílání sexuálně explicitních čistě textových zpráv a posílání zpráv se sexuálně explicitními fotografiemi partnerovi, s kterým jsou v romantickém vztahu, nebo kterého znají pouze online
Galovan, Drouin, & McDaniel, 2018	Posílání/přijímání sexuálně explicitních textových zpráv romantickému partnerovi jež obsahovali pouze slova nebo nahé či většinou nahé fotografie
Hudson, & Marshall, 2017	Poslání, postování na internetu, přeposlání/sdílení sexy zprávy (např.: sexuálně sugestivní zprávu), sexy obrazu (např." nahou/polonahou fotografií nebo video)
Kričkić, Šincek, & Babić Čike, 2017	Poslání/přijímání explicitního materiálu
Matthews, Giuliano, Thomas, Straup, & Martinez, 2018	Pracovali s hypotetickým scénářem, ve kterém jedna postava poslala "nahou fotografii"
McDaniel, & Drouin, 2015	Prostřednictvím mobilního zařízení posílání s participanovým současným partnerem sexy zpráv, nahé nebo polonahé fotografií a mluvení o sexu nebo intimitě
Weisskirch, Drouin, & Delevi, 2016	Prostřednictvím svého telefonu posílání sexuálně sugestivních fotografií nebo videí sebe, fotografií nebo videí, kde jsou ve spodním prádle, nahou fotografií nebo video, sexuálně sugestivní text, nebo text navrhuující sexuální aktivitu

Je otázka, do jaké míry jsou kybersex a sexting oddělitelné samostatně stojící konstrukty, zda se jedná o podtyp kybersexu, či se do sebe prolínají tak moc, že se dají špatně oddělit a zkoumat odděleně? Bylo by zajímavé a možná i prospěšné, pokud bychom vytvořili metodologický konsenzus ohledně těchto dvou fenoménů. Zatím se nám jeví sexting jako typ kybersexového jednání, respektive podřazený pojem, a to s přihlédnutím na to, že v dnešní době je nezanedbatelná část našich konverzací vedena právě pomocí online komunikačních aplikací a zařízení. Sexting v takovém případě kopíruje vývoj technologií. Také ve výzkumu je tento vývoj zachycen a definici

sextingu někteří autoři (Champion, & Pedersen, 2015), podobně jako my, rozšiřují tak, aby zahrnula různé stupně a typy sexuálního obsahu a také způsoby přenosu.

Po vyjasnění této problematiky můžeme nyní přejít k jednotlivým studiím zde zahrnutým.

6.1 Sexting, vliv na vztah a negativní fenomény

Sexting se zdá být široce rozšířenou aktivitou, zejména s romantickým partnerem, ale i sexting s někým, koho znají participanti jen online, se vyskytuje často (79 % s partnerem, 43 % se známým jen online (Drouin, Hernandez, & Wehle, 2018)). Zajímavým fenoménem je klamání během sextingu. Časté je lhaní o tom, co daný aktér dělá, má na sobě, nebo o jeho sexuálních plánech, tyto lži jsou pak ještě častější při komunikaci s partnerem, kterého známe jen online. Rozdílné je také očekávané chování offline, pokud sexting probíhal s romantickým partnerem anebo osobou, kterou participanti znali jen online. V případě partnerů až 60 % jedinců očekává, že na zmiňované aktivity dojde v offline světě, v porovnání s 20 % z druhé skupiny. Ti, co očekávali, že dojde k sexuálním aktivitám při jejich prvním setkání v reálném světě, byli spíše muži, svobodní, extroverti a méně svědomití (Drouin et al., 2018).

Podívejme se na manželské páry (McDaniel, & Drouin, 2015) a jejich sextingovou praxi. Prevalence sextingu mezi manželskými či v jedné domácnosti bydlícími páry byla nižší než u adolescentů a mladších dospělých, přičemž se jednalo zejména o posílání sexuálních či intimních textových zpráv, a ne zasílání fotografií/videí zachycujících jednoho z páru nahého/polonahého. Posílání sexuálních zpráv dále pozitivně souviselo se spokojeností ve vztahu pouze u lidí s větší mírou vyhýbavé vazby (attachment) a některých mužů. Nicméně posílání nahých fotografií souviselo s větší spokojeností ve vztahu jen u žen s vyšší mírou úzkostné vazby, naopak s nižší spokojeností u žen s nízkou úzkostností. Navíc posílání nahých či téměř nahých fotografií bylo u žen spojeno s nejistotou o vztahu. Zatímco posílání sexy zpráv bez fotografií bylo spojeno se spokojeností mezi těmi s vyššími úrovněmi vyhýbavé vazby.

Další důkaz souvislosti typu attachmentu na sexting podávají Drouin a Landgraff (2012). Ukazuje se, že mezi mladými dospělými je sexting v rámci romantického vztahu běžný. Sexting je zejména běžnější u participantů s nejistým attachmentem, a to zejména vyhýbavým typem. Zatímco úzkostná vazba predikovala rozdíly

v posílání sexuálních zpráv, ale ne s videi či fotografiemi, vyhýbavá souvisela jak s posíláním textových sextingových zpráv, tak obrazových, navíc její vztah moderovalo pohlaví jedince, muži posílali zprávy s větší pravděpodobností.

Zkoumání sextingu ve spojitosti s attachmentem je, jak vidíme, atraktivní cesta výzkumu. Zdá se, že si ji výzkumníci vybírají také z toho důvodu, že pravděpodobně přinese zajímavé a signifikantní výsledky.

Nejenom s attachmentem pracují Weisskirch, Drouin a Delevi (2016), ale zejména je zajímá, jak spolu souvisí úzkost týkající se vztahu a sexting. Pracují pak se vzorkem, ve kterém předpokládají větší míru úzkosti, a to mladých neoddaných dospělých. Zjišťují, že sextingové chování predikovaly nízké úrovně vyhýbavého attachmentu a vysoké úrovně strachu z negativního hodnocení. Tento strach je součástí škály měřící úzkosti z „randění“ (*dating*), kterou autoři ve své studii používali.

V rozporu s předešlými výsledky (Drouin, & Landgraff, 2012, Weisskirch, & Delevi, 2011) i jejich hypotézou se v datech ukázala spojitost nízkých úrovní vyhýbavého attachmentu a zapojení se do sextingu. Což, jak výzkumníci uvažují, by i díky dalším zjištěním z dané studie mohlo znamenat posunutí na kulturní úrovni, například tím, že participanti nepovažují sexting za nebezpečné chování, ale za běžnou součást vztahu (Weisskirch et al., 2016). Nejsme výzkumníky attachmentu, ale dle našeho názoru by se také mohlo jednat o důsledek toho, že pro jedince s vyhýbavou vazbou a pro ty, kteří nejistou vazbu nemají, znamená sexting něco jiného. Nejsme si jistí, že za dobu čtyř let došlo k celo-kulturnímu posunu. Pro další výzkum bychom měli brát do úvahy, pokud budeme porovnávat tyto dvě skupiny, jejich vztahový status a sextingovou historii, zda mají spíše pozitivní či spíše negativní zážitky, a také věk a vztahovou historii cílové skupiny.

V souladu s oním protichůdným poznatkem z předešlé studie také Drouin, Coupe a Temple (2017) popisují podobné vztahy. Zjistili, že participanti, kteří měli nízkou míru vyhýbavého attachmentu, zažívali více pozitivních důsledků (emocionální a sexuální benefity v rámci vztahu a komfort se sextingem) a méně negativních důsledků (obavy, výčitky a trauma) souvisejících se sextingem. Autoři proto volají po re-examinaci vztahu attachmentu a sextingu. Tato studie je však také zajímavá z toho důvodu, že zkoumá právě pozitivní a negativní důsledky sextingu, nejenom attachment. Například se ukazuje veliký vliv genderu, a to zejména v závislosti na typu vztahu, naznačující, že muži vnímají a provozují sexting odlišně než ženy. Dále se

ukazuje, že i když převážná většina participantů sděluje pozitivní nebo neutrální či žádné důsledky, existuje nezanedbatelné procento lidí, jež zažívá negativní důsledky posílání sextingových zpráv, a to zejména s explicitním obrazovým materiálem, přičemž na tyto souvislosti má také vliv, komu tyto zprávy participanté posílají, zda partnerovi v nezávazném (*casual*) vztahu (větší pravděpodobnost negativních důsledků) nebo vážném (*committed*, spíše pozitivní důsledky).

Obdobně také rozdílné vzorce signifikantních proměnných našli Davis, Powell, Gordon a Kershaw (2016) u participantů rozdělených podle toho, komu sextingové zprávy, videa nebo fotografie posílají.

Galovan, Drouin a McDaniel (2018) publikovali studii pracující s daty z rozsáhlejší oblasti proměnných než jiné studie. Jejich cílem bylo rozšířit poznání ohledně sextingu a dospělé populace pomocí zkoumání prevalence a korelátů různých typů sextingu v rámci vzorku dospělých (z USA a Kanady) ve vážném vztahu. Ukázalo se, že tito lidé by se mohli rozdělit na čtyři skupiny: ti, kteří nesextují (71,5 %), jedinci, již používají jen slova (14,5 %), častí sexteří (8,5 %) a hyper sexteří (5,5 %). Výzkumníci porovnali jednotlivé skupiny mezi sebou podle různých vztahových faktorů. Ze svých výsledků pak odvozují potřebu používat detailnější nebo různorodé metody zkoumání, které by zachytily frekvenci sextingu ze strany odesílatele a příjemce, a také jaký je obsah těchto zpráv. Povede to pak k přesnějšímu a zároveň kompletnějšímu obrazu tohoto chování. Mezi nejzajímavější zjištění patří to, že skupina participantů, jež používá během sextingu jen slova a obrazy či videa jen zcela výjimečně, se více podobala v individuálních a vztahových charakteristikách těm, kteří sexting neprovozují. Přičemž zde také vidíme signifikantní vliv věku na sextingové chování, kdy starší jedinci spíše patří do skupiny neprovozujících sexting v kontrastu k mladším dospělým.

Na základě zjištění z Drouin et al. (2017), Galovan et al. (2018) a částečně také Weisskirch et al. (2016), vidíme, že široce užívaná proměnná attachmentu není dostačující, a potřebu dále zkoumat rozdílné skupiny sextujících i z hlediska jiných korelátů. Také můžeme uvažovat, že sexting je součástí běžného sexuálního chování ve vážném vztahu, zejména u mladších dospělých, ale projevuje se spíše jen pomocí textových zpráv. Kdežto zasílání fotografií a videí spadá do méně časté kategorie a je otázka, zda se nejedná spíše o jednání v rámci nezávazných vztahů, nebo v rámci svádění u mladých dospělých. Sexting využívající fotografie a videa je potenciálně

problematické chování, jež se pojí s negativními důsledky a souvisí právě s typem attachmentu.

Podívejme se, co sami lidé provozující sexting říkají o své praxi. Ukazuje se, že převážná většina participantů sděluje spíše pozitivní zážitky, jako jsou pociťování sexuálního vzrušení, obohacení vztahu s partnerem či osobou, do které byli participanté „zakoukáni“ (*crush*), protistrana se cítila komfortněji se sdělováním svých pocitů a lásky participantům, emocionální sblížení s partnerem, větší akceptace vlastního těla apod. Pouze jedna pětina participantů udává souhrnně (*overall*) negativní důsledky sextingu: participanté se začali cítit ostýchavěji (*self-conscious*) ohledně svého těla, stali se neobvykle žárlivými, měli problémy s partnerem, že sexuální aktivity byly zahájeny dříve, než by si participant přál atd. (seřazeno podle počtu výskytů, od nejčastěji udávaného po nejméně, a to jak u pozitivních tak negativních zážitků) (Hudson, & Marshall, 2017).

Currin, Jayne, Hammer, Brim a Hubach (2016) na své výsledky aplikují rámec *Relational cultural theory* (RCT) a jejich argumentace se jeví jako validní a hodná dalšího zkoumání, mohla by vysvětlit některé nesrovnalosti v předešlých výzkumech pracujících jen s attachmentem. Možná se jedná o další model vysvětlující nějaké dimenze sextingu.

Matthews, Giuliano, Thomas, Straup a Martinez (2018) provedli ojedinělý (v rámci toho review) výzkum, kdy zkoumali, jakým způsobem vnímají lidé posílání vyžádaných nebo nevyžádaných sextových zpráv od ženy, nebo muže. Jak se dá předpokládat, ukázalo se, že ženy, které poslaly nevyžádanou sextovou zprávu, byly hodnoceny jako více patřičné, než když takovou zprávu poslal muž, a zároveň, pokud se jednalo o vyžádaný kontakt, pak byly zprávy hodnoceny jako patřičné rovným dílem.

Dalším negativním jevem spojeným se sextingem je sdílení, případně ukazování obsahu těchto zpráv, ať už textových nebo obrazových, příjemcem nějaké třetí straně bez povolení odesílatele. Toto chování sdělovalo až 20 % participantů ve studii od autorek Kričkić, Šincek, a Babić Čike (2017).

6.2 Závěr a doporučení pro praxi

Sexting se jeví jako normativní, běžné jednání, a to zejména u mladších jedinců (Drouin, & Landgraff, 2012, Galovan et al., 2018). Na základě výzkumů zkoumajících pozitivní a negativní vlivy sextingu na vztah se nedoporučuje v rámci terapeutické

práce používat sexting jako intervenci, jelikož by to mohlo spíše situaci zhoršit, a to zejména ženinu spokojenost ve vztahu (Currin et al., 2016). Nicméně není dobré tyto aktivity demonizovat (Hudson, & Marshall, 2017, Drouin et al., 2017) a je spíše potřeba pomoci klientům pochopit, jak sexting zapadá do jejich vztahu a jak ho jednotlivě vnímají.

Také se doporučují preventivní psycho edukační programy pro adolescenty a mladé dospělé (ti nejsou tak často motivováni k sextingu nátlakem jako adolescenti), které by se měly mimo jiné zaměřit na zvýšení empatie vůči osobám, jež se staly obětí kybernásilí či kybershikany, a edukaci ohledně daného problému dále i témata soukromí a sdílení soukromých zpráv (Kričkić et al., 2017).

Na závěr díky porovnávání operacinalizací sextingu, které byly v jednotlivých studiích prezentovány participantům (vizte Tabulku č. 3), navrhujeme v budoucnu přemýšlet o sextingu jako o součásti online sexuálních chování, a to zejména jako podtypu jednání v rámci kybersexu. Navrhujeme ho proto definovat jako přijímání/odesílání sexuálně explicitních zpráv ať už čistě textových, tak i obsahujících fotografie a videa či jejich libovolných kombinacích konkrétnímu partnerovi.

7 Prožívání vlastní sexuality ve virtuálních světech

Dalším tematickým okruhem výzkumu kybersexu jsou virtuální světy, či MMOs (*Massively multiplayer online games*), konkrétně převážně MMORPGs (*Massively multiplayer online role-playing games*), respektive jak jednotliví hráči/obyvatelé prožívají svoji sexualitu v těchto světech a jaký mají vliv na jejich sexualitu a život v „*real life*“ (RL, reálný život, neboli život v offline světě). Z šesti odborných článků, jež zůstaly po zevrubném systematickém vyčleňování, je jeden teoretické zamyšlení, tři kvalitativní výzkumy a dva kvantitativní. Tři články zkoumají prostředí platformy Second Life (SL) a jeden pracuje jen převážně s ní (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review).

I když by čtenáře mohlo napadnout, že se nejedná o tak širokou oblast výzkumu, aby si zasloužila samostatnou kapitolu v tomto review, jsme přesvědčeni, že tomu tak není, jelikož se jedná o jedinečný prostor pro online sexuálně uspokojivé aktivity (kybersex) a vývoj internetu hovoří pro to, že jeho uživatelé budou do virtuálních světů dále vstupovat a trávit v nich čas. Nyní se totiž mluví o třetí době internetové, tzv. 3D nebo imerzivním internetu (Driver, & Driver, 2008). Má své specifické charakteristiky a kromě komerčního užití ve hrách nebo virtuálních světech, jako je Second Life, se objevuje i v rámci terapeutické práce, například aplikace tzv. terapie vystavením do virtuálního prostředí (Streck, Stepnicka, Klaubert, & Wolbers, 2019a), v úvahu přichází terapie lidí se sociální fóbií a jiné (Streck, Stepnicka, Klaubert, & Wolbers, 2019b). Imerzivní internet můžeme definovat jako „sbírku právě vyvíjených technologií skombinovaných se sociální kulturou, jež mají kořeny v gamingu a virtuálních světech“ (Driver, & Driver, 2008, 3), ale musíme brát v potaz, že tato definice nezahrnuje všechny nuance a aspekty imerzivního internetu, tedy zmiňujeme ji pro orientaci v tématu a nikoli proto, aby s ní čtenář pracoval absolutně. Po tomto úvodu k široké oblasti imerzivního internetu, a to konkrétně virtuálních světů, můžeme nyní přejít k článkům zařazeným do tohoto review.

7.1 Sexualita ve virtuálních světech a vliv na jedincův reálný život

Začneme s výzkumem od autorů Gilbert, Gonzalez a Murphy (2011), jelikož pracuje s pojmem 3D Internet. Autory zajímala sexualita v tomto prostředí, a jak souvisí se sexuálním životem participantů v reálném světě. Zkoumali 217 sexuálně

aktivních obyvatelů Second Life starých alespoň šest měsíců (hráči Second Life se nazývají obyvatelé a od založení jejich hráčských účtů uběhlo alespoň šest měsíců). I přes jisté nedostatky pramenící z nové metodologie a nejasné signifikantnosti testů, můžeme s jistou mírou zdrženlivosti pozorovat několik potencionálně důležitých výsledků. Mezi nejhlavnější z nich patří zjištění, že většina obyvatelů vidí projevy svého sexuálního života v Second Life a v RL jako na sobě nezávislé, oddělené jak fyzicky, tak psychicky. Jen méně jak 10 % obyvatelů uvedlo takový vztah, kdy častější sexuální chování v SL vedlo k méně častému sexuálnímu chování v RL. Dále byli participanti rozděleni skoro přesně na polovinu v otázce, které sexuální chování je pro ně uspokojivější, zda to v SL, či v RL. Data indikují, že pro ti, jež více uspokojuje sexuální chování v SL, se při něm cítí pozitivněji a proaktivněji (např. sebejistěji a asertivněji), kdežto v RL zažívají pocity nejistoty, úzkosti nebo pasivity (Gilbert et al., 2011). Toto zjištění by mohlo sloužit jako jedno z možných vysvětlení, proč je kybersex atraktivní a někteří jedinci ho preferují před sexem v offline světě.

Gilbert a kolektiv (2011) dále popisují, jak se sexualita projevuje v SL. Konstatují, že prevalence atypických sexuálních praktik v SL a RL jsou relativně konzistentní, ale rozdíly se našly převážně v počtu sexuálních partnerů a frekvenci sexuálních setkání a rychlosti, s jakou dojde k sexuálním praktikám s novým partnerem (což vnímaly více jak tři čtvrtiny vzorku). U všech těchto oblastí převažoval SL nad RL. Nicméně když měli participanti hodnotit, jak jsou pro ně jednotlivé aktivity jejich života v SL důležité, sex vyšel až na osmém místě z jedenácti. Na tomto dle nás můžeme vidět specifiku kybersexu ve virtuálních světech, ale zároveň nám daná zjištění říkají, že sex v nich nehraje tu nejdůležitější roli, že je jen jednou ze součástí života participantů v SL.

Zůstaneme ve světě Second Life, a to díky kvantitativní studii, která nám pravděpodobně nenabídne hluboká data, ale mohla by nám sdělit více o širším poli hráčů. Jedná se o explorační sex a vztahů v Second Life od Ashley John Craft (2012). Vzorek 235 obyvatelů Second Life byl pomocí internetového dotazníku porovnán s daty Amerického obecného sociálního průzkumu uživatelů internetu a obecné populace (*U.S. General Social Survey data on Internet users and general population*). Studie sbírala a porovnávala demografická data participantů, informace o jejich vztazích a sexuálním chování. Přes jisté metodologicky slabší stránky, o nichž se autorka sama zmiňuje, a nepřiliš detailní informace se objevila zajímavá zjištění. Skoro

všichni participanti (90,8 % z celkového vzorku) sdělovali zkušenosti s kybersexem. V průměru uváděli odhad čtyři hodiny za týden nebo jednu hodinu na deset strávených v Second Life. Tato čísla byla vyšší u těch participantů, již byli právě v online vztahu. Mezi další zajímavá zjištění, zejména v porovnání s předešlou studií, patří, že většina z dotazovaných se neprezentuje v Second Life odlišně než v offline světě z pohledu rasy, věku nebo genderu. Většina participantů se shodovala na motivaci ke kybersexu: touha po sexuální stimulaci a uvolnění, formování emocionálního pouta s někým jiným, experimentování v bezpečném prostředí a hledání online vztahu. Většina participantů také uváděla, že právě nehledají offline vztah nebo sexuálního partnera. Přičemž vysoce souhlasila také s tím, že emocionální pouta jsou v Second Life stejně silná jako ve fyzickém světě a kybersex může být tak významný, intensivní a erotický jako fyzický sex. Na druhou stranu participanti vyjadřovali ambivalentní postoje k pojetí kybersexu jako nevěře a více tolerantní postoje ke kybersexu bez lásky, monogamie nebo emocionálního pouta než u offline sexu. V případě, kdy autoři porovnávali offline a online zájmy a zážitky v rámci vybraných sexuálních aktivit (konkrétně se jednalo o třináct typů sexuálního chování, například vaginální styk, anální penetrace, BDSM a bondáž, pozorování ostatních při souloži, předehra a manuální stimulace apod.), přišli k zajímavému zjištění. V případě offline sexuálních praktik více participantů vyjadřovalo pro všechny aktivity zájem, než hlásilo skutečné zapojení do jednotlivých aktivit. Kdežto v rámci online prostředí u většiny sexuálních praktik participanti sdělovali vyšší zapojení oproti pokračujícímu zájmu o tyto aktivity. Podobných kvalitních studií, jako nám přednáší Craft (2012), se vyskytuje málo, daná zjištění by si žádala podle nás další zkoumání a ověřování, zejména z hlediska longitudinálního.

Nyní si představíme článek autorky Anastasia Salter (2011), která se zamýšlí nad touhou a naplněním ve virtuálních světech. Jedná se o zcela odlišný přístup než v předešlé studii, nejedná se totiž o kvantitativní studii, ale teoretické zamyšlení. Autorka argumentuje, že dokud se naše reálná těla nezapojí do virtuálních námluv, například naskenována a přímo viditelná v online světě jako jeho součást, pak virtuální kontakt není nic nového, naopak je to návrat ke dnům zamilovaných dopisů, nicméně se nyní doba doručení zkrátila na okamžik. Na tomto příkladu si můžeme ukázat rychlost vývoje internetu a upozornit, že nyní je zapojení našich reálných těl do virtuálních námluv možné (například použití mimiky („Reallusion: iClone Faceware Mocap“, 2020) nebo přenášení haptických vjemů (“Our long distance sex toys are the

best way to stay intimate!", 2009) apod.), bylo by zajímavé proto autorku tohoto článku konfrontovat s novými poznatky a společně s ní zauvažovat, zda její teze stále platí, či nikoliv. Co však platí stále, je její pozorování, že ty, kdo najdou uspokojení ve virtuálním prostředí pomocí textových setkání, často ostatní s tímto konfrontují a požadují po nich, aby obhájili svou praxi. S čímž jsme se setkali i my při prezentování tohoto výzkumu v různých kolektivech.

Salter (2011) nemluví jen o výše zmiňovaném, ale kromě jiného má i několik zajímavých otázek, nad kterými by se mohl čtenář zamyslet. Jak moc opravdová je virtuální láska? Je morální takové chování ve virtuálních světech, jež by ve fyzickém bylo, když už ne protizákonné, tak alespoň amorální? Nebo do jaké míry má naše chování ve virtuálním světě vliv na náš romantický vztah ve světě offline? Co je nevěra? Takové a podobné otázky diskutujeme i v této diplomové práci. I zde můžeme vidět široký prostor pro nás jako psychology i naše kolegy z oblasti filosofie, etiky a jiných odvětví, ve kterém lze nabídnout pomocnou ruku našim klientům a společnosti, jelikož před virtuálním světem se jen stěží můžeme schovat my, naše děti, rodina i známí. Ignorování není adekvátní strategie vyrovnávání se s klady i problémy pramenícími z virtuálního světa.

7.2 Morálně problematické OSA ve virtuálních světech

Pokud se vrátíme ke studii Gilbert a kolektiv (2011) najdeme v ní další zjištění, které může zmírňovat obavy, jež lidé mají z virtuálních světů, týkajících se v reálném světě ilegálních nebo tabu aktivit. Výzkumníci totiž zjistili, že tyto atypické aktivity nejsou tak časté, jak mnohdy zveřejňují média, většina těchto aktivit se objevuje v obdobném množství jako v RL, placení za sex dokonce méně často. Jediná aktivita, kterou provozují obyvatelé SL častěji, je prostituce. Na druhou stranu určité množství sexuálních aktivit v SL probíhá v rámci dlouhodobých vztahů mezi obyvateli či v rámci virtuálních manželství. Přičemž ale kolem 70 % obyvatelů uvedlo, že nikdy nepotkalo své sexuální partnery ze SL v RL, ani s nimi nemělo offline sex.

Z předešlého článku nám vyvstává několik otázek, kromě metodologických, které snad budou řešit budoucí studie, pak také jaký vliv mají sexuální aktivity v SL na vztahy v RL, čemuž se výzkumníci málo věnovali (například online nevěra, kterou blíže diskutuje pátá kapitola tohoto review Vliv kybersexu na partnerský, primární vztah), a také morální otázky spojené s atypickými sexuálními praktikami, jako jsou sex

s dětským avatarem, jemuž se věnuje ve svém článku Carla Reeves (2018). A i když jsme si na začátku definovali, že nebudeme do review zařazovat články, jež zkoumají dětskou populaci nebo ilegální praktiky, tato morální otázka do této kapitoly patří, protože se jedná o často diskutovanou součást virtuálních světů a účastníky jsou dospělé osoby, i proto se jí prostřednictvím tohoto článku budeme věnovat.

Reeves (2018) zkoumá, jaké mají obyvatelé Second Life kulturní porozumění tzv. „*sexual ageplay*“ (neboli sexuální hraní rolí, kdy jeden či více aktérů ovládají avatara, který představuje dítě nebo mladistvého, dále jen *ageplay*), což je zejména důležité, jelikož virtuální světy se často mohou spoléhat právě jen na své obyvatele v nahlašování nelegálních či zakázaných aktivit. I proto ji právě zajímá, jak vnímají obyvatelé tyto aktivity a jak na ně reagují. V reálném světě má sexuální hraní na dítě spíše fetišistické polohy, ale nejedná se o nelegální aktivitu, pokud jsou v něm přítomní souhlasící dospělí, nicméně v online světě je tato aktivita prohlášena mnoha státy za nelegální a ve virtuálních světech, jako například Second Life, je často zakázaná, jelikož bychom ji mohli považovat za fantazijní snímek znázorňující zneužívání dítěte, a to i v tom případě, kdy všechny avatary v dané situaci ovládají dospělí. Mezi obyvateli Second Life existuje jistá shoda v tom, co si představují pod *ageplay*, nicméně operacionalizace ve virtuálním světě je pro ně velmi složitá, a to zejména proto, že v něm nefungují stejné indikátory věku jako v RL. Jelikož obyvatelé obtížně rozeznávají dětského avatara od jiných, nabízí se pro aktéry tohoto nevhodného chování snadná výmluva, že se sice oblékají jako děti, ale jsou vždycky dospělí. Obyvatelé poté mohou těžko vůbec rozhodnout, natož doložit, zda narazili na *ageplay*, nebo ne. Což pak také dále omezuje možnost nahlášení tohoto nevhodného chování a celkovou jeho restrikcí v SL. Velmi zajímavá je pak diskuze o morální stránce tohoto problému, a to zejména, proč právě *ageplay* se tak široce odsuzuje ve virtuálních světech oproti ostatním sexuálním nebo jiným morálně hraničním či amorálním jednáním, jako je znásilnění, vražda apod. Mezi časté argumenty v diskuzi ohledně nevhodnosti *ageplay* patří mimo jiné vztah SL avatara a RL self. Někteří obyvatelé SL zastávají totiž názor, že *ageplay* indikuje to, že aktéra v RL sexuálně přitahují děti, a může to vést až k dopouštění se zneužití dítěte v RL. Analogicky to však ale nefunguje například při hře na znásilnění v SL. Zdá se, že se nejedná o logické rozlišení *ageplay* od jiných v RL protizákonných nebo morálně rozporuplných jednání, ale zejména o morální a emocionální hodnocení. V SL se projevuje politika nulové

tolerance ohledně *ageplay*, což při spojení s tím, jak se těžko operacionalizuje to, co je dětský avatar (avatar, který představuje dítě), a co nikoli, může vést k přesunu stigmatu na ty, kteří sice aktéry nejsou, ale přicházejí do diskuze se svým zážitkem, kdy jim byla nabídnuta *ageplay* dětským avatarem. V těchto případech, a to zejména tehdy, kdy obyvatel hlásí *ageplay* opakovaně nebo sděluje, že má více podobných zážitků, pak jsou ostatní obyvatelé, kteří podobnou nabídku nedostali, následně podezřívaví a osočují daného obyvatele, že neměl na onom místě co dělat a že si za to může sám, a dále ho mohou podezřívát z vyhledávání *ageplay*. Obdobně pak mohou být „preventivně“ nahlašováni dětští avataři nebo avataři, kteří se někomu mohou jevit jako dětští, i když nikdo nebyl svědkem jejich nevhodného chování, a to v některých případech může vést až ke smazání jejich uživatelského účtu. Podobně někteří obyvatelé mají potřebu se předem bránit a ve svém profilu jasně sdělit, že jejich avatar nepředstavuje dítě. Je potřeba zdůraznit, že v SL je právě na obyvatelích, aby hlásili přestupky ohledně pravidel *ageplay*, jelikož je Linden Lab (vývojové studio Second Life) sám nevyhledává, ale řeší jen nahlášené případy (aktuální v roce 2018) (Reeves, 2018).

Nyní budeme volně pokračovat v tématu nelegálních nebo morálně problémových aktivit ve virtuálních světech, a to prostřednictvím článku od autorů Whitty, Young a Goodings (2011), již pomocí explorativní studie zkoumali, jaký emocionální vliv na dospělé hráče má provádění nebo bytí svědkem tabu aktivit, jako jsou zabíjení, mučení a znásilnění v MMORPGs. Autoři tentokrát svá data nesbírali v prostředí Second Life, ale obrátili se na dvě různé MMORPGs, a to World of Warcraft a Sociolotron. World of Warcraft je široce rozšířená (vyšla v roce 2004 a v roce 2010, pravděpodobně v době největšího zájmu, dosáhl počet předplatitelů 12 milionů (Chiang, 2010)) a oblíbená hra z fantasy prostředí, jež byla vybrána právě pro svou oblíbenost a strukturu. Oproti tomu Sociolotron je malá hra pro osoby starší 21 let zaměřená zejména na sociální interakce, již začal tvořit v 2002 jeden vývojář a ve své největší slávě měla ve „špičce“ 100 – 200 hráčů online. Zaměřuje se na dospělou populaci a umožňuje hráčům provádět činnosti, které by v běžném životě nedělali, protože jsou amorální či nelegální apod. Nabízí jim fantasy svět, ve kterém se nevyskytují skoro žádné hranice (vyjma pedofilie a dalších, jako například plánování zločinu v reálném světě) (“Sociolotron”, c2005). Whitty a kolektiv (2011) pro svůj cíl zvolili metodu IPA (*Interpretative Phenomenological Analysis* neboli interpretativní

fenomenologická analýza), již aplikovali na text vzniklý ze semistrukturovaného rozhovoru vedeným výzkumníky s participanty prostřednictvím IM aplikace (*instant messaging*). Participantů bylo celkově pět, tři z WoW a dva ze Sociolotronu, přičemž se jednalo o čtyři muže a jednu ženu, která hrála Sociolotron. Z interpretativní fenomenologické analýzy vyplynulo několik opakujících se zastřešujících témat: odlišování prostoru ve hře od reálného světa, schválená rovnocennost, všechna symbolická tabu nelze rozdělit, tabu by měla být ve hrách přípustná, hráči mají vliv na hraní/hratelnost, emoce pramenící ze zapojení v tabu aktivitách, porovnávání reálného self a self ve hře. Například odlišování prostoru ve hře od reálného světa se soustřeďovalo na participantovu schopnost odlišovat svět ve hře od toho reálného. Participant uváděli několik důvodů, proč jsou schopni jednotlivá prostředí odlišit, což výzkumníci kódovali jako: „odlišné zkušenosti v jiných prostředích“, „nerealistický vzhled hry“, „že by participant mohl odlišit světy, i kdyby hra byla reálnější“, „jen hra/hraní/útek“ a „anonymita umožňuje být hravější“ (Whitty et al., 2011, 271). Z této studie nelze široce aplikovat data na většinovou populaci hráčů MMORPGs, protože byl vzorek extrémně malý, a to i v případě kvalitativní studie, nicméně v ní můžeme nalézt možné tematické okruhy dalšího výzkumu či podněty pro zamyšlení a mohli jsme si díky ní také představit obskurní hru Sociolotron, kterou pravděpodobně ani zkušení hráči PC her neznají.

Obdobně studie, jež dle nás nemá velikou přenositelnou hodnotu, ale může sloužit jako úvod do problému nebo podklad pro další výzkum, pochází z roku 2011 od autora Zek Cypress Valkyrie, jenž převážně čerpal ze svých zkušeností z MMORPGs a z rozhovorů s padesáti různými hráči. Konkrétně zkoumal mechaniky a vnímání kybersexových interakcí v těchto prostředích. Hráči se noří do imerzivního světa MMORPGs, v němž kybersex není centrem ani hlavním tématem hráčských aktivit. Často si jen obtížně hledají prostor ve hře, kde se mohou těmto aktivitám věnovat. Nicméně hráči, které „nachytali“ při kybersexu, nebo kteří o něm otevřeně mluví, jsou často zesměšňováni a v závislosti na hře a její kultuře i politice mohou být v různé míře penalizováni, a to spíše než administrátorem, tak ostatními hráči, od kritiky přes nadávky po i zablokování účtu v chatu apod. O kybersexu, přestože je ve hrách přítomen, se obdobně jako v reálném životě kromě nejbližšího sociálního okruhu nemluví a ostatní hráči ho vnímají spíše negativně. Dále ho také hodnotí jako podřadný „reálnému“ sexu. I přes tato omezení a negativní konotace se kybersex užívá ať už

k obohacení herního zážitku, tak i z jiných důvodů. Hráči využívají převážně několik hlavních technik pro vyjádření své sexuality. Hlavní metodou kybersexu zůstávají textové zprávy mezi hráči, dále erotizování virtuálních těl neboli erotizování vzhledu avatara, dále tzv. „*emotes*“ neboli gesta avatara a makra (v tomto případě se myslí skripty upravující animace avatarů). Hráči se dále také musejí vypořádávat se svými genderovými představami v rámci sexuálního chování. Konfrontují je jejich případné představy homo/heterosexuálního párování, jelikož hra umožňuje liberálnější pohled na věc, kde i v případě pouhých dvou hráčů, kteří se účastní kybersexové aktivity, mají roli také avataři, takže se sexuálního aktu defacto účastní čtyři postavy/osoby. Zároveň se hráči snaží kontrolovat s kým, kde a za jakých podmínek může ke kybersexu dojít (Valkyrie, 2011). Tato studie je velmi zajímavá a vyplývají z ní důležité otázky a informace k zamyšlení, projevuje se na ní také kvalita autorových zážitků z MMORPGs. Nicméně pracuje s příliš omezeným vzorkem, než aby byla zjištění širěji přenositelná, zejména kvůli tomu, že hráčů v těchto imerzivních světech se vyskytuje obrovské množství a značně se od sebe liší nejen oni ale i samotné jednotlivé hry.

7.3 Závěr kapitoly

V této kapitole jsme se věnovali kybersexu v prostředí virtuálních světů. Na příkladech článků, jež prošly tímto systematickým review, jsme si ukázali, co jsou virtuální světy, jak se v nich kybersex projevuje, jaké problémy i klady s sebou nesou, a podívali jsme se také na morálně problematické či nelegální online sexuální aktivity v těchto virtuálních světech. Vidíme, že se kvalitních a metodologicky podložených studií příliš nedostává a že se spíše jedná o studie kvalitativně nebo teoreticky laděné. Tato neprobádanost se nám jeví jako chyba, protože porozumění tématu, jak se naše sexualita projevuje ve virtuálních světech, stojí dle našeho názoru za výzkum, a to zejména s přihlédnutím k tomu, jak rychle se svět počítačových her a informačních technologií vyvíjí. Zároveň pokud se na toto téma podíváme z pohledu psychologa praktika, napadne nás hned několik témat, se kterými by nás klienti/pacienti mohli vyhledat. Jedná se například o nejistotu ohledně jejich sexuality, spojenou s možným experimentováním, jež zažili ve virtuálním světě, nebo pocitem zneužití či znásilnění pramenícím ze zážitků z virtuálních světů a podobně. I z těchto důvodů považujeme další výzkum kybersexu ve virtuálních světech za potřebný.

Diskuze

Jsme na konci této diplomové práce, pojďme se podívat na to, jak jsme splnili výzkumné cíle, jaké hlavní poznatky jsme objevili, a zejména jaká doporučení z tohoto systematického review plynou praktikujícím psychologům i výzkumníkům, a co si z ní mohou odnést laici. Zamyslíme se také nad jejími metodologickými nedostatky a riziky.

Z pohledu českého prostředí slouží zejména první část práce jako nový zdroj informací pro laiky, již se o tuto problematiku zajímají, nebo se jich nějakým způsobem dotýká, jelikož jak jsme zmiňovali v Úvodu, v českém jazyce se nedostává kvalitních zdrojů. Kapitola 1 Vymezení kybersexu jako typ OSA si tedy kladla za cíl přehledně a pro laika srozumitelně definovat široké pole online sexuálních aktivit a pojetí kybersexu, což nám slouží jako vodítko v samotném systematickém review. Využila pro to rámec práce Döringa (2009), který se nám jevil jako vědecky podložený a dostatečně přehledný, aby se v něm i laik dokázal orientovat.

Posléze jsme si představili cíle a výzkumné otázky této diplomové práce i metodologický rámec tohoto systematického review a jeho zásady. Nyní se zamyslíme nad tím, jak jsme splnili jednotlivé cíle a jestli jsme zodpověděli výzkumné otázky.

K výzkumným otázkám a cílům

První cíl práce jsme splnili díky vhodně zvolené výzkumné metodě v rámci jednotlivých kapitol systematického review (kapitoly tři až sedm). Zjistili jsme, že v období deseti let výzkumu, které jsme zkoumali, se výzkumníci zabývali zejména závislostí na kybersexu, respektive jeho problematickým užíváním, obecnými poznatky o kybersexu, jeho vlivem na vztah jedinců, sextingem a virtuálními světy.

Objevili jsme několik zásadních shod a větší množství rozporů mezi výzkumníky. Obecně můžeme říci, že značná část výzkumů se zabývá negativními jevy spojenými s online sexuálními aktivitami, ať už se jedná o problematické užívání kybersexu (tzv. Německá skupina, Green et al., 2012; Giordano, & Cashwell, 2017 a jiní), nevěru (Schneider et al., 2012, Jones, & Hertlein, 2012 a jiní) nebo další negativní jevy (Matthews et al., 2018, Reeves, 2018 a jiní). Shodují se na tom, že online sexuální chování je ovlivňováno věkem participanta (Baams et al., 2011, McDaniel, & Drouin, 2015, Galovan et al., 2018) a sexuální orientací (Baams et al.,

2011, Green et al., 2012). Zdá se, že ženy používají některé OSA stejně či podobně jako muži, ale jiné aktivity nikoli (Shaughnessy et al., 2011, Döring et al., 2017, Guadagno, & Sagarin, 2010), a že ženy také nemají tak vysoký výskyt problémového užívání kybersexu jako muži (Ross et al., 2012, Ballester-Arnal et al., 2016), zatímco národní rozdíly tak jednoznačné nejsou (Döring et al., 2017, Velezmoro et al., 2012).

Dále se výzkumníci shodují na tom, že existují lidé, kteří mají problémy se svým online sexuálním chováním, ale neexistuje konsenzus ohledně diagnostického zařazení (vizte kapitolu 4. Závislost na kybersexu).

S cílem číslo dva nám koresponduje problém v nejednoznačnosti ve významech jednotlivých fenoménů. Výzkumníci se často neshodnou na definici zkoumaných jevů. V našem případě se nás týká zejména pojem závislost na kybersexu (vizte kapitolu 4 Závislost na kybersexu) a sexting (vizte kapitolu 6 Sexting). Odtud podle nás pramení nedokonalost současných výzkumů, která omezuje přenositelnost jejich výsledků, sjednocení jejich poznatků a možnost dalšího ověřování, což vede i k malé účelnosti jejich reprodukce. S tím vším také samozřejmě souvisí definování pojmu kybersex jako takového. Nejenomže nám to stěžovalo práci, ale může to vést i ke zkreslení dat. Zároveň cítíme potřebu zdůraznit, že námi níže navrhované definice jednotlivých jevů nepovažujeme za definitivní, a pokud by se měly uplatnit v praxi a výzkumu, musejí projít důkladným zkoumáním, revizí a případně opravou. Doufáme, že jsme pomohli čtenáři udělat si o problematice jasnější obrázek, než měl před otevřením této práce, a že bude věnovat větší míru pozornosti tomu, jak jednotlivé studie definují zkoumané jevy, aby lépe porozuměl vztahům mezi výzkumy a srovnatelnosti jejich výsledků.

V případě definice závislosti na kybersexu se přikláníme spíše k užívání pojmu problematické užívání kybersexu, respektive problematické provozování online sexuálních aktivit (obdobně jako Ross a kolektiv (2012)), a to z důvodu nedostatečných důkazů a operacionalizace. Dále chceme zdůraznit, že není vhodné testovat takto široké pole jen nebo převážně jen z hlediska pornografie či v obecném pojetí (Wéry, & Billieux, 2015b, Příloha č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review), ale měli bychom se zajímat i o jiné druhy kybersexových aktivit, respektive OSA. Je potřeba nejenom jiným výzkumníkům a čtenářům předložit, s jakou konkrétní definicí pracují, ale zejména i participantům pomoci pochopit, co se dotazovaným jevem myslí (Laier et al., 2014), a také volit odpovídající metodu.

Pokud se bude v praxi opakovaně objevovat potřeba diagnostikování závislosti na kybersexu, budou výzkumníci mimo jiné muset tuto problematiku probádat ještě důkladněji nad rámec současných poznatků, stanovit konkrétní diagnostická kritéria a vytvořit psychometricky kvalitní diagnostický nástroj. Do té doby se nám jeví pro praktiky jako nejprospěšnější pracovat s danou problematikou jako nevhodnou copingovou strategií.

Co se týče sextingu navrhujeme ho definovat jako přijímání/odesílání sexuálně explicitních zpráv ať už čistě textových, tak i obsahujících fotografie a videa či jejich libovolné kombinace konkrétnímu partnerovi. A navrhujeme o něm přemýšlet jako o typu kybersexové aktivity.

V případě kybersexu doufáme, že čtenář už od první části práce pochopil, že ho definujeme jako typ online sexuálního chování, pod nímž si představíme interaktivní online komunikaci mezi dvěma a více lidmi, bez zbytečných prodlev, při níž dochází ke sdílení explicitních, erotických zpráv, fotografií, videí nebo jiných médií, přičemž často může docházet k masturbaci či sexuálnímu uspokojení.

Celkově se nám jeví metodologie jednotlivých výzkumů jako spíše problematická nebo dokonce nedostačující. Kromě již zmíněných nesjednocených teoretických rámců i volené postupy a metody zkoumání nejsou ideální, převážná většina spoléhá jen na dotazníkové metody, a to v online formě, přičemž se také často používaly dotazníky, jež vytvořili autoři jednotlivých výzkumů, a to přímo pro účely dané práce (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review). Případně se daný jev zkoumal skrz svou nevhodně zvolenou podmnožinu či málo související proměnnou, například problematika závislosti na kybersexu pomocí pornografie (vizte výše).

V rámci třetího cíle jsme objevili málo probádané či přímo neprobádané oblasti výzkumu a navrhli několik možných témat a cest, kterým směrem by se měl další výzkum posunout. Navrhujeme několik oblastí a otázek stojících za zkoumáním, a to zejména následující: kybersex jako součást života běžné populace, rozdíl v sexuálně stimulujících materiálech dle pohlaví a sexuální orientace, vytvoření vícepoložkové metody nebo nějaké jiné, která není dotazník, ale zároveň se týká širší oblasti online sexuálních chování, než jen sledování sexuálně stimulujících materiálů (vizte podkapitolu 4.4 Testové metody). Dalším pravděpodobně plodným a prospěšným

polem výzkumu by mohlo být zkoumání předsudků spojených s kybersexem, k čemuž nás vedou zjištění mimo jiné ze studie autorů Shaughnessy a Byers (2013).

Zajímavá otázka, která vyvstala, se týká charakteristiky internetu, která podle výzkumníků láká lidi k online sexuálnímu chování, a to jest anonymita (Cooper, 1998, Young et al., 2000). Jedná se o široce přijímanou teorii, jak je vidět v první části naší práce, ale domníváme se, že pravděpodobně došlo ke společenskému posunu a anonymita už nehraje tak velikou roli, spíše ovlivňuje jen některé druhy online sexuálního chování (Shaughnessy, & Byers, 2014). Ano, lidé stále své chování skrývají (Valkyrie, 2011), ale anonymita, zdá se, nepatří mezi hlavní lákadla kybersexu. Vyplatilo by se provést opakovaný výzkum a ověřit zjištění, ke kterým došel Cooper v roce 1998, nyní, ve 20. letech 21. století.

V souvislosti s dalšími výzkumy apelujeme na výzkumníky budoucích studií, aby brali do úvahy kromě vhodné metody a postupu výzkumu také způsob, jakým se účastníci připojují k internetu (Daneback et al., 2012), jasně jim definovali jevy, na které se ptají (Shaughnessy et al., 2011), počítali s předsudky účastníků (Shaughnessy, & Byers, 2013) a odlišností dle genderu (Shaughnessy et al., 2011, Shaughnessy et al., 2011).

Ve splnění čtvrtého cíle naší práce vidíme její největší přínos. Průběžně jsme se zabývali doporučenými postupy pro praxi psychologů a snažili jsme se o zvýraznění těch informací, které jim mohou být prospěšné.

Největší shodu mezi jednotlivými výzkumy vidíme v apelu na psychotherapeutickou práci s klienty, ať už trpícími problematickým užíváním kybersexu či nevěrou. Měla by být z individuálního pohledu, to znamená pracovat s každým klientem/pacientem jako jedinečnou osobou a přizpůsobit tomu svoji práci (Green et al., 2012, Wéry et al., 2016,) a brát v potaz šíři a odlišnosti provozování OSA (Jones, & Hertlein, 2012, Hertlein, 2011,). Musíme si také uvědomit, že neexistuje typický klient (Wéry et al., 2016). V případě problematického užívání kybersexu je potřeba pomoci pacientovi/klientovi pochopit jeho symptomy a přijmout je (Thomas, 2014), vést ho k sexuálnímu zdraví například skrz Model sexuálního zdraví (Edwards, 2012), dále se zaměřit na vyhledání a změnu původních problémů a zranitelností (Wood, 2011), přičemž nesmíme zapomenout ani na to, že chování pacienta/klienta má vliv na jeho sociální okruh (Cavaglione, & Rashty, 2010), který ho právě může vnímat jako nevěru.

Pro párové a rodinné terapeutky pracující individuálně nebo s páry, jež zasáhla online nevěra, se doporučuje několik postupů a připomenutí: uvědomit si rozdíly mezi chápáním nevěry mezi ženami a muži (Guadagno, & Sagaring, 2010), ale zároveň nezapomenout na to, že online nevěra má reálný dopad na vztah, ať už je hlavní aktér žena nebo muž (Schneider et al., 2012). Můžeme se v našem přístupu klasifikace problému a terapie řídit čtyřmi dimenzemi, jež navrhují Jones a Hertlein (2012), nebo rámcem a terapeutickými dilematy, které navrhuje Hertlein (2011) samotná, popřípadě obojím, jelikož do sebe tyto dva rámce zapadají. Samozřejmě se můžeme nejen nechat vést těmito studiemi, ale také vlastním terapeutickým systémem, to znamená tím, ve kterém jsme erudovaní. Zastáváme ten názor, že každý validní psychoterapeutický systém nám do určité míry může pomoci pracovat s těmito páry, ať už se soustředíme zejména na problém a budeme doporučovat konkrétní rady, tak i ten postup, jenž sice trvá delší dobu, ale zaměřuje se na pár jako celek, a nejen na jejich problém. Proto se ti čtenáři, jimž jsou podobné rady nebo rámce, které v této práci zmiňujeme, cizí, ba skoro nemožné aplikovat, jimi nemusejí řídit absolutně, spíše bychom je měli použít jako kontrolu našeho self, a zda nezapomínáme na nějaké širší vztahy, které bychom mohli pojmenovat v rámci terapeutického procesu, ale kvůli neznalosti jsme vůči nim slepí. Měli bychom si uvědomit, že ne všichni terapeuti jsou mladí, respektive zdatní v moderních komunikačních online prostředcích, a pokud ano, jestli vůbec kybersex znají, nebo mají alespoň představu o tom, co to je a jak vypadá. Nechtěli bychom přijít za terapeutem, jenž by nebral stejně vážně například online nevěru a nevěru tzv. „klasickou“. Na druhou stranu, pokud se jedná o dobrého terapeuta, který se snaží o chápání klientova rámce takového, jaký je (využíváme mluvu PCA, *Person Centred Approach*), pak bychom se nebáli ani toho terapeuta, který když to přeženeme do extrému, o internetu jen slyšel.

Psychologům praktikům se může také stát, že za nimi přijde klient/pacient, jehož nějakým způsobem negativně postihnul sexting, může se jednat například o rodiče, jejichž adolescentní děti praktikují sexting a posílají své nahé/polonahé fotografie dalším lidem, a pak se stanou obětí šikany (v tomto případě doporučujeme mimo jiné podívat se na výzkumy vznikající pod mezioborovým výzkumným týmem *Interdisciplinary Research Team on Internet and Society* (IRTIS), jež má vztah k Masarykově univerzitě v Brně a prof. PhDr. Davidu Šmahelovi, Ph.D., českému odborníkovi a výzkumníkovi v oboru kyberpsychologie (“MUNI: Interdisciplinary

Research Team on Internet and Society”, c2020)). Také nás mohou vyhledat oběti, jejichž intimní fotografie, videa nebo zprávy se dostaly na sociální sítě bez jejich souhlasu (tohoto se dotýká například Kričkić et al., 2017), nebo partneři, jimž sexting negativně ovlivňuje vztah, a to například tím, že zvyšuje jejich nejistotu ohledně vztahu (McDaniel, & Drouin, 2015). Existují i další možní klienti/pacienti zasažení sextingem negativním směrem, ale neměli bychom tuto aktivitu pouze demonizovat a měli bychom naopak pomoci klientům pochopit, jak zapadá sexting do jejich vztahu a jak ho vnímají jednotlivě (Hudson, & Marshall, 2017, Drouin et al., 2017). Zároveň se zatím nejví jako vhodné používat sexting jako intervenci (Currin et al., 2016). V první příkladě bychom doporučili vyhledat odborníka na dětskou psychoterapii, nebo dětského psychologa a edukaci. Přičemž je také potřeba vést edukační a preventivní programy na školách, a to nejenom zaměřené na možné oběti, tedy jak se bránit, ale také na to, aby se zvýšila empatie s oběťmi a děti a teenageři pochopili, že sdílení bez souhlasu je zraňující aktivita (Kričkić et al., 2017).

V budoucnu se také můžeme dostat situace, že za námi přijdou klienti/pacienti s tím, že potřebují vyřešit své pocity či trauma z toho, že jejich avatar, tedy oni, byli znásilněni, zavražděni, nebo podobně. Zatím se ukazuje, že hráči dokáží odlišovat virtuální svět od reálného (Gilbert et al., 2011) a tvrdí, že je dění ve hrách moc neovlivňuje (Whitty et al., 2011), ale na druhou stranu se do svých postav dokáží dobře vžít a velmi je pobuřuje, když vidí, že nějaký dětsky vypadající avatar má sex s jiným avatarem (*sexual ageplay*) (Reeves, 2018). Není úplně přesně vidět, kde začíná a končí hranice, za kterou se dění ve virtuálním světě emočně projevuje na hráči. Poznatky jsou rozporuplné a zároveň se liší to, co hráči sdělují, a jejich prožívání (Gilbert et al., 2011, Whitty et al., 2011, Craft, 2012).

Vidíme potřebu začít mluvit o kybersexu a online sexuálních aktivitách z pohledu běžného života. V nynější době se jedná o jeho součást, alespoň uněkterých lidí, a pokud tyto aktivity budeme tabuizovat nebo demonizovat, pak nám to bude bránit v diskuzi i edukaci našich dětí o nebezpečí souvisejícím s online aktivitami. Měli bychom se snažit o pozitivní přístup k sexu a sexualitě tak, aby kybersex nemuseli obhajovat aktéři před ostatními lidmi, natožpak odborníky, již jim mají pomoci. Ukazuje se, že oproti tomu, kolik výzkumů ohledně negativních jevů souvisejících s online sexuálními aktivitami existuje (vizte Přílohu č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review) a jak je často prezentují média (například nedávný veliký

zájem o dokument V síti ("V síti: Osvětová kampaň V SÍTI")), tak výskyt těchto negativních projevů není tak významný (Gilbert et al., (2011)) a že uživatelé vnímají kybersex spíše neutrálně nebo pozitivně (Shaughnessy et al., 2014).

K limitům a nedostatkům práce

I tato studie má své metodologicky slabé stránky a rizika předpojatosti. Ty pramení převážně z toho, že systematické review vypracoval jen jeden autor (metaanalýza nebyla zvolena kvůli tomu, abychom mohli zařadit i jiné než kvantitativní studie, vizte kapitolu 2. Systematické review). Hrozí proto zkreslení ze strany výzkumníka, kterému jsme se snažili předejít pomocí jasně daných kritérií pro vyčlenění a začlenění jednotlivých studií, dále také důkladným uvažováním nad námi prezentovanými názory, které jsme diskutovali i během jejich utváření. Nicméně i tak by měl čtenář brát do úvahy riziko předpojatosti pramenící z výše uvedeného důvodu, protože případný vliv postojů a názorů jednoho autora je pravděpodobněji, než kdyby review připravilo více autorů, kteří by spolu konzultovali. Nesmíme zapomenout, že autorkou je žena, vysokoškolačka, která se vzdělává nejenom v psychologii, ale i v přístupu PCA.

Kromě výše nastíněného problému musíme brát v potaz také to, jak dlouho tato práce vznikala. Píše se rok 2020, ale původní vyhledávání proběhlo v lednu 2019, a proto již mezitím mohla vyjít řada nových studií, jež by odpovídaly na některé otázky, které zde prezentujeme, nebo nám sdělovaly nové poznatky. Také jak bylo zmiňováno v Úvodu, existuje společenský posun v zájmu o problematiku a aktuálním přemýšlením o něm. A proto i když si myslíme, že kybersex a online sexuální chování je téma aktuální, tak se někomu může zdát, že jsme se měli zaměřit spíše na oblast nezákonných jevů, predátorství či nedospělé populace. Nicméně jsme přesvědčeni, že i tak naše práce přináší čtenáři obohacení a cenný zdroj informací. Možná i právě kvůli tomu, že bychom se neměli zaměřovat jen na to špatné, ale poukázat i na pozitivní stránky OSA.

Poslední závažný nedostatek, který si uvědomujeme a podařilo se ho odhalit, souvisí se zvolenými metodami samotného vyhledávání studií, což nejzjevněji ovlivňuje Kapitolu 6 Sexting, ve které se tomuto problému věnujeme důkladněji. Zde si jen zkráceně připomeňme, že našim hledáním mohlo uniknout několik cenných studií, jež by přinesly důležitá data. Tomuto jsme se snažili předejít spíše širšími klíčovými

slovy pro vyhledávání, ale jelikož bylo toto review omezeno jak rozsahem, tak časem k vypracování, nebylo lze ještě dále rozšířit jeho záběr. Zároveň pak navrhujeme, aby se sextingem zabývalo další případné review, jehož výsledky by se zařadily k poznatkům této práce. Zvolená klíčová slova a zvolený přístup ke kybersexu pak s sebou nesou další potencionální limity pro naši studii. Jak bylo zmíněno v první kapitole, existuje více pojetí online sexuálních aktivit, potažmo kybersexu, a je možné, že kdybychom zvolili jiný přístup, došli bychom k odlišným výsledkům. Minimálně by tato práce měla jiné rozložení a obsah. Použitý konstrukt, respektive teoretický rámec, jsme zvolili, protože se nám jeví jako i pro laiky srozumitelný, pomáhá nám tvořit jasnou strukturu a také ho považujeme na základě rešerše literatury i tohoto review za validní. Samozřejmě bychom mohli vyjmenovat další nedostatky a limity naší práce, ale věříme že ty nejzávažnější jsme uvedli a pro účely této práce dostatečně diskutovali.

Na závěr diskuze

V neposlední řadě chceme říci, že jsme se snažili o objektivní vědeckou práci a doufáme, že jsme se vyhnuli co největšímu množství chyb. Věříme, že byl čtenářský zážitek obohacující a že bude inspirovat celou řadu nových a prospěšných výzkumů v blízké budoucnosti. Do budoucna bychom rádi viděli ve společnosti větší informovanost o problematice online sexuálního chování. Uvažujeme o vydání publikace navazující na toto review s tímto cílem tak, aby si rodiče, děti, laici i profesionálové, mladí dospělí a ostatní jedinci uvědomili nejenom stinné stránky kybersexu a OSA, ale i ty pozitivní, a pomohla jim také ve zpracování toho, jak zapadá kybersex a OSA do jejich běžného života. Přejeme si, aby společnost o kybersexu uvažovala jako o normální běžné součásti naší sexuality, která na nás může mít negativní i pozitivní vlivy, a ne jako o něčem patologickém, tabuizovaném či obskurním.

Závěry

Po Diskuzi si nyní zopakujeme ty nejdůležitější závěry naší práce. Pomocí systematického review pracujícího s výzkumy mezi lety 2009 a 2019 jsme objevili několik větví výzkumů, ukázali jsme si, na čem se výzkumníci shodují, či neshodují, navrhli jsme jednotný teoretický rámec, jež mohou v dalších výzkumech použít, zvýraznili také oblasti, na které by se měl výzkum dále zaměřit, a doporučujeme některé postupy. Dále představujeme rady a postupy pro praxi psychologů terapeutů, kliniků a jiných praktiků, kteří se setkávají s problematikou OSA a kybersexu ve své profesi. Neobjevili jsme „typického“ uživatele kybersexu, ani jednotný přístup k němu.

Ukázalo se, že převážná část výzkumů se zejména zabývá negativními jevy a hlavní oblasti výzkumu kybersexu jsou explorativní studie a ty, jež zkoumají kybersex spíše z obecného hlediska, dále závislost na kybersexu, vztahovou problematiku, sexting a virtuální světy. Jednotlivé oblasti se prolínají i s jinými online sexuálními aktivitami, které jsme si vymezili v první části práce.

Shoda mezi výzkumníky je z našeho pohledu malá, souhlasí, že online sexuální chování je ovlivňováno věkem jedinců, jeho sexuální orientací a že pohlaví jedince ovlivňuje jen některé jeho konkrétní typy nebo aspekty kybersexu. Shoda panuje také v tom, že někteří jedinci mají s kybersexem problémy (z pohledu problematického užívání nebo závislosti), a jedná se pravděpodobněji o muže. Také se ukazuje, že online nevěra má reálné důsledky na vztah jedinců, i když probíhá jen v prostoru na internetu.

Jako největší nedostatek v neshodě mezi výzkumníky nevnímáme to, že by nedocházeli k podobným výsledkům, ale to, že zkoumají jevy, které mají odlišně definované, a tím pádem pak můžeme jejich výsledky a přínosy porovnávat jen stěží. Navrhli jsme proto na základě poznatků ze systematického review, rešerše a teoretických úvah následující definice.

Kybersex jsme pojímali jako typ online sexuálního chování, pod nímž si představíme interaktivní online komunikaci mezi dvěma a více lidmi, bez zbytečných prodlev, při níž dochází ke sdílení explicitních zpráv, fotografií, videí nebo jiných médií a zároveň často dochází k masturbaci či sexuálnímu uspokojení jednotlivých aktérů.

Závislost na kybersexu pojímáme jako problematické užívání kybersexu definovaného jako typ online sexuálního chování, ne z širokého pohledu, vizte výše.

Můžeme ji proto definovat jako exesivní a nekontrolovatelné užívání kybersexu, projevující se neschopností přestat užívat kybersex a provozovat jednotlivé aktivity, i když mají negativní důsledky na jedincův život v pracovní, vztahové, rodinné i volnočasové oblasti a poškozují jedincovo fungování v těchto a dalších oblastech. Přičemž může jedinec vnímat své chování jako problematické, i když by nesplňovalo tuto definici.

Sexting definujeme jako přijímání/odesílání sexuálně explicitních zpráv ať už čistě textových, tak i obsahujících fotografie a videa či jejich libovolné kombinace konkrétnímu partnerovi. Přičemž o něm smýšlíme jako o typu kybersexové aktivity.

Kromě jiného navrhujeme v dalším zkoumání zaměřit se i na nepatologické a ne negativní jevy související s kybersexem, vytvoření vícepoložkové nebo nedotazníkové metody zkoumající kybersex a online sexuální chování, která by zabírala jejich obsáhlost. Další prospěšnou oblastí výzkumu by mohlo být zkoumání předsudků spojených s kybersexem a OSA, diagnostických kritérií problematického užívání kybersexu a zde navrhovaných definic, jež tvoří námi představovaný teoretický rámec. Přínosem by bylo i ověření, zda modely pracující s anonymitou jako jednou z nejatraktivnějších charakteristik internetu, která táhne uživatele k OSA, stále platí.

Výzkumníkům také doporučujeme, aby zahrnuli i to, jakým způsobem se participanti připojují k internetu, a to prostřednictvím jakého druhu zařízení, dále kdo k němu má přístup, aby jasně definovali zkoumané a související jevy, nejenom pro čtenáře studií, ale i pro participanty a počítali s předsudky participantů a jejich odlišností dle genderu.

Pro psychology praxe pak doporučujeme seznámit se s širokou oblastí online sexuálního chování, pochopit svůj rámec, a jakým způsobem jejich představy a self zapadají do této problematiky tak, aby je v jejich práci neovlivňovaly neuvědomované předsudky a mohli pracovat v klientově/pacientově rámci. Dále jim radíme přistupovat k jednotlivým klientům/pacientům jako jedinečným osobnostem a vycházet z psychotherapeutické školy, kterou mají vystudovanou či jim je blízká, případně se mohou inspirovat nebo se nechat vést jednotlivými postupy a dimenzemi představenými v této práci. Doufáme, že díky naší práci budou moci nabídnout lepší pomoc svým klientům/pacientům.

Souhrn

Tato diplomová práce jasně a srozumitelně vymezuje kybersex jako typ online sexuálních aktivit a provádí systematické review kybersexu. Navazuje na práci Döringa (2009) a řídí se metodologickým rámcem představeným v Jesson a kolektiv (2011).

První kapitola se zaměřuje na vymezení široké oblasti online sexuálního chování tak, aby čtenář laik dokázal pochopit představované konstrukty, konkrétně jakým způsobem uvažujeme nad kybersexem. Druhá kapitola představuje zvolenou metodu, cíle a výzkumné otázky naší práce a popisuje, jakým způsobem jsme postupovali. Následující kapitoly pak odpovídají jednotlivým oblastem výzkumu, jež jsme objevili v rámci systematického review literatury v rozmezí let 2009 až 2019, představují nám jednotlivé studie a pracují s jejich poznatky tak, aby plnily jednotlivé cíle a výzkumné otázky. Poté následují Diskuze, předkládající zamyšlení nad jednotlivými výsledky, přesahy práce a její hodnocení, Závěry, jež stručně a přehledně představují hlavní závěry a výsledky naší práce a tento Souhrn, jenž shrnuje obsah celé práce.

Kybersex definujeme jako typ online sexuálního chování, pod nímž si představíme interaktivní online komunikaci mezi dvěma a více lidmi, bez zbytečných prodlev, při níž dochází ke sdílení explicitních zpráv, fotografií, videí nebo jiných médií a zároveň často dochází k masturbaci či sexuálnímu uspokojení jednotlivých aktérů. Mezi ostatní online sexuální chování patří pornografie na internetu, sex shopy na internetu, sexuální práce na internetu, vzdělávání v oblasti sexu na internetu, kontakt na internetu sloužící k tomu, aby se jedinci sešli v reálném světě, a sexuální subkultury na internetu. V rámci této práce pak také představujeme jednotlivé modely a teorie využívané ve výzkumu OSA, a to zejména ty nejpoužívanější, například model Trojitého A (Cooper, 1998).

Na základě položených výzkumných otázek a cílů jsme pro výzkum zvolili metodu systematického review tak, jak ji představují ve své publikaci Jesson a kolektiv (2011). Cíle této práce jsou popsání současného vědeckého poznání v oblasti kybersexu, vytvoření jednotného teoretického rámce pro další výzkumy, odhalení méně popsaných či neprobádaných oblastí výzkumu a navrhnout další oblasti, na něž by se měl výzkum zaměřit. Tím z našeho pohledu nejdůležitějším cílem je pak poskytnout informace psychologům a jiným profesionálům, již se své praxi setkávají

s tématem kybersexu. Pro splnění těchto cílů jsme dle našeho názoru vhodně zvolili metodu systematického review a drželi jsme se doporučených postupů a jednotlivých kroků. V naší práci vidíme jako hlavní problematickou oblast zkreslení ze strany výzkumníka, protože k tomu je zvolená metoda náchylná, ale snažili jsme se jej zmírnit do nejmenší možné míry použitím striktních kritérií pro začlenění a vyčlenění jednotlivých studií do tohoto výzkumu tak, jak se doporučuje a dále také důkladným uvažováním nad námi prezentovanými názory, které jsme také diskutovali během jejich utváření. I přesto by měl čtenář brát v úvahu, že tato práce má jen jednoho autora a ten může překládat výsledek své práce, analýzy a syntézy jednotlivých výsledků výzkumů zkresleně. Berme také v potaz, že autorkou je žena, vysokoškolačka, která se vzdělává i v přístupu PCA.

Celkový vzorek zkoumaných studií, které prošly vyhodnocením dle předem zvolených kritérií a dle jejich kvality, tvořilo 57 článků. Vyhledávání probíhalo v psychologických databázích ProQuest Psychology, PsycARTICLES, PsycINFO a v EBSCO. S články vzešlými z těchto vyhledávání se pak po strojovém vyčlenění duplicit pracovalo v několika vlnách. Během první fáze se, pokud to bylo dostačující, pracovalo jen s abstrakty studií a během druhé a dalších pak s celými články. Jako hlavní oblasti výzkumů se objevily studie zabývající se kybersexem spíše z obecného pohledu (9 studií), závislostí na kybersexu (25), vlivem kybersexu na partnerský, primární vztah (6), sextingem (11) a prožíváním vlastní sexuality ve virtuálních světech (6). Po rozdělení studií do jednotlivých kategorií jsme je pak představili v rámci korespondujících kapitol, porovnávali je mezi sebou, analyzovali, hodnotili a v závislosti na jednotlivých kapitolách jsme pak předkládali syntézy jednotlivých poznatků výzkumů a jejich výsledky jsme diskutovali, zmiňovali jejich přesah a dále s nimi pracovali.

Následně diskutujeme jednotlivé výsledky naší práce a její metodologické nedostatky a představujeme její nejdůležitější závěry. Jeví se nám, že největší hodnotu naší diplomové práce tvoří její přenositelnost do praxe psychologů s klienty/pacienty, jež nějakým způsobem zasáhly online sexuální chování či kybersex, a že také může sloužit jako materiál při přípravě dalších výzkumů. Z pohledu českého prostředí slouží zejména první část práce jako nový zdroj informací pro laiky, již se o tuto problematiku zajímají, nebo se jich nějakým způsobem dotýká.

Seznam použitých zdrojů a literatury

1. About Good Vibrations [Online]. Získáno 29. července 2018 z <https://www.goodvibes.com/s/about>.
2. Albright, J. M. (2008). Sex in America Online: An Exploration of Sex, Marital Status, and Sexual Identity in Internet Sex Seeking and Its Impacts. *Journal Of Sex Research*, 45(2), 175-186. <https://doi.org/10.1080/00224490801987481>.
3. Ayoub, P. M., & Garretson, J. (2016). Getting the Message Out: Media Context and Global Changes in Attitudes Toward Homosexuality [Online]. *Comparative Political Studies*, 50(8), 1055-1085. <https://doi.org/10.1177/0010414016666836>.
4. Baams, L., Jonas, K. J., Utz, S., Bos, H. M. W., & van der Vuurst, L. (2011). Internet use and online social support among same sex attracted individuals of different ages [Online]. *Computers In Human Behavior*, 27(5), 1820-1827. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.04.002>.
5. Baggio, S., Starcevic, V., Studer, J., Simon, O., Gainsbury, S. M., Gmel, G., & Billieux, J. (2018). Technology-mediated addictive behaviors constitute a spectrum of related yet distinct conditions: A network perspective [Online]. *Psychology Of Addictive Behaviors*, 32(5), 564-572. <https://doi.org/10.1037/adb0000379>.
6. Ballester-Arnal, R., Castro Calvo, J., Gil-Llario, M. D., & Gil-Julia, B. (2016). Cybersex Addiction: A Study on Spanish College Students [Online]. *Journal Of Sex & Marital Therapy*, 43(6), 567-585. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2016.1208700>.
7. Ballester-Arnal, R., Castro-Calvo, J., Gil-Llario, M. D., & Giménez-García, C. (2014). Relationship Status as an Influence on Cybersex Activity: Cybersex, Youth, and Steady Partner [Online]. *Journal Of Sex & Marital Therapy*, 40(5), 444-456. <https://doi.org/10.1080/0092623X.2013.772549>.
8. Barak, A., & Fisher, W. A. (2001). Toward an Internet-driven, Theoretically-based, Innovative Approach to Sex Education [Online]. *Journal Of Sex Research*, 38(4), 324-332.
9. Bar-Johnson, M. D., & Weiss, P. (2014). A Comparison of Male Sex Workers in Prague: Internet Escorts versus Men Who Work in Specialized Bars and Clubs [Online]. *The Journal Of Sex Research*, 52(3), 338-346. <https://doi.org/10.1080/00224499.2013.848256>.

10. Barker, M. (2005). This is my partner, and this is my...partner's partner: Constructing a polyamorous identity in a monogamous world [Online]. *Journal Of Constructivist Psychology*, 18(1), 75-88.
<https://doi.org/10.1080/10720530590523107>.
11. *BDSM*. (nedat.). In Wikipedia. Získáno 17. září 2018 z <https://cs.wikipedia.org/wiki/BDSM>.
12. Becerra, M. D., Robinson, C., & Balkin, R. (2011). Exploring Relationships of Masculinity and Ethnicity as At-Risk Markers for Online Sexual Addiction in Men [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 18(4), 243-260.
<https://doi.org/10.1080/10720162.2011.627284>.
13. Beier, K. M., Ahlers, C. J., Goecker, D., Neutze, J., Mundt, I. A., Hupp, E., & Schaefer, G. A. (2009). Can pedophiles be reached for primary prevention of child sexual abuse? First results of the Berlin Prevention Project Dunkelfeld (PPD) [Online]. *Journal Of Forensic Psychiatry & Psychology*, 20(6), 851-867.
<https://doi.org/10.1080/14789940903174188>.
14. Benotsch, E. G., Zimmerman, R. S., Cathers, L., Heck, T., McNulty, S., Pierce, J., et al. (2016). Use of the Internet to Meet Sexual Partners, Sexual Risk Behavior, and Mental Health in Transgender Adults [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 45(3), 597-605. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0432-x>.
15. Bloom, S. (2014). No Vengeance for 'Revenge Porn' Victims: Unraveling Why This Latest Female-Centric, Intimate-Partner Offense Is Still Legal, and Why We Should Criminalize It. *Fordham Urban Law Journal*, 42(1), 233-289.
16. Boillat, C., Schwab, N., Stutz, M., Pflueger, M. O., Graf, M., & Rosburg, T. (2017). Neuroticism as a risk factor for child abuse in victims of childhood sexual abuse [Online]. *Child Abuse & Neglect*, 68, 44-54.
<https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2017.03.018>.
17. Bond, B. J., Hefner, V., & Drogos, K. L. (2009). Information-Seeking Practices during the Sexual Development of Lesbian, Gay, and Bisexual Individuals: The Influence and Effects of Coming Out in a Mediated Environment [Online]. *Sexuality & Culture*, 13(1), 32-50. <https://doi.org/10.1007/s12119-008-9041-y>.
18. Bourdieu, P. (1977). *Outline of a Theory of Practice*. Cambridge university press.

19. Brand, M., Laier, C., Pawlikowski, M., Schächtle, U., Schöler, T., & Altstötter-Gleich, C. (2011). Watching Pornographic Pictures on the Internet: Role of Sexual Arousal Ratings and Psychological–Psychiatric Symptoms for Using Internet Sex Sites Excessively [Online]. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 14(6), 371-377. <https://doi.org/10.1089/cyber.2010.0222>.
20. Brand, M., Young, K. S., & Laier, C. (2014). Prefrontal Control and Internet Addiction: A Theoretical Model and Review of Neuropsychological and Neuroimaging Findings [Online]. *Frontiers In Human Neuroscience*, 8. <https://doi.org/10.3389/fnhum.2014.00375>.
21. Browne, J., & Russell, S. (2005). My home, your workplace: people with physical disability negotiate their sexual health without crossing professional boundaries [Online]. *Disability & Society*, 20(4), 375-388. <https://doi.org/10.1080/09687590500086468>.
22. Campbell, J. E. (2015). Gay and Lesbian/Queer Markets/Marketing [Online]. In *The Wiley Blackwell Encyclopedia of Consumption and Consumer Studies* (pp. 1-4). Oxford, UK: John Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781118989463.wbeccs128>.
23. Carnes, P., Green, B., & Carnes, S. (2010). The Same Yet Different: Refocusing the Sexual Addiction Screening Test (SAST) to Reflect Orientation and Gender [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 17(1), 7-30. <https://doi.org/10.1080/10720161003604087>.
24. Cavaglion, G., & Rashty, E. (2010). Narratives of Suffering among Italian Female Partners of Cybersex and Cyber-Porn Dependents [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 17(4), 270-287. <https://doi.org/10.1080/10720162.2010.513639>.
25. Cooper, A. (1998). Sexuality and the Internet: Surfing into the New Millennium [Online]. *Cyberpsychology & Behavior*, 1(2), 187-193. <https://doi.org/10.1089/cpb.1998.1.187>.
26. Cooper, A. (2002). *Sex and the Internet*. New York: Brunner-Routledge.
27. Corley, M. D., & Hook, J. N. (2012). Women, Female Sex and Love Addicts, and Use of the Internet [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1-2), 53-76. <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.660430>.

28. Courtice, E. L., & Shaughnessy, K. (2018). The Partner Context of Sexual Minority Women's and Men's Cybersex Experiences: Implications for the Traditional Sexual Script [Online]. *Sex Roles*, 78(3-4), 272 - 285.
<https://doi.org/10.1007/s11199-017-0792-5>.
29. Craft, A. J. (2012). Love 2.0: A Quantitative Exploration of Sex and Relationships in the Virtual World Second Life [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 41(4), 939-947. <https://doi.org/10.1007/s10508-012-9933-7>.
30. Currin, J. M., Jayne, C. N., Hammer, T. R., Brim, T., & Hubach, R. D. (2016). Explicitly Pressing Send: Impact of Sexting on Relationship Satisfaction [Online]. *The American Journal Of Family Therapy*, 44(3), 143-154.
<https://doi.org/10.1080/01926187.2016.1145086>.
31. Český statistický úřad. (2018). *Vybavenost domácností informačními a komunikačními technologiemi*. Získáno 5. května 2018
z https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&pvo=ICT03&z=T&f=TABULKA&katalog=31031&str=v152&c=v3~8__RP2017#w=.
32. Dalins, J., Tyshetskiy, Y., Wilson, C., Carman, M. J., & Boudry, D. (2018). Laying foundations for effective machine learning in law enforcement. Majura – A labelling schema for child exploitation materials [Online]. *Digital Investigation*.
<https://doi.org/10.1016/j.diin.2018.05.004>.
33. Daneback, K., Cooper, A., & Månsson, S. -A. (2005). An Internet Study of Cybersex Participants [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 34(3), 321-328.
<https://doi.org/10.1007/s10508-005-3120-z>.
34. Daneback, K., Månsson, S. -A., & Ross, M. (2007). Using the Internet to Find Offline Sex Partners [Online]. *Cyberpsychology & Behavior*, 10(1), 100-107.
<https://doi.org/10.1089/cpb.2006.9986>.
35. Daneback, K., Mansson, S. -A., & Ross, M. W. (2011). Online Sex Shops: Purchasing Sexual Merchandise on the Internet [Online]. *International Journal Of Sexual Health*, 23(2), 102-110.
<https://doi.org/10.1080/19317611.2011.565112>.
36. Daneback, K., Månsson, S. -A., & Ross, M. W. (2012). Technological Advancements and Internet Sexuality: Does Private Access to the Internet Influence Online Sexual Behavior? [Online]. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 15(8), 386-390. <https://doi.org/10.1089/cyber.2011.0188>.

37. Daneback, K., Månsson, S. -A., Ross, M. W., & Markham, C. M. (2012). The Internet as a source of information about sexuality [Online]. *Sex Education*, 12(5), 583-598. <https://doi.org/10.1080/14681811.2011.627739>.
38. Davies, K., & Evans, L. (2007). A Virtual View of Managing Violence among British Escorts [Online]. *Deviant Behavior*, 28(6), 525-551. <https://doi.org/10.1080/01639620701316830>.
39. Davis, M. J., Powell, A., Gordon, D., & Kershaw, T. (2016). I Want Your Sext: Sexting and Sexual Risk in Emerging Adult Minority Men [Online]. *Aids Education And Prevention*, 28(2), 138-152. <https://doi.org/10.1521/aeap.2016.28.2.138>.
40. Delmonico, D. L. (1997). Cybersex: High tech sex addiction [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 4(2), 159-167. <https://doi.org/10.1080/10720169708400139>.
41. Delmonico, D., & Miller, J. (2003). The Internet Sex Screening Test: A comparison of sexual compulsives versus non-sexual compulsives [Online]. *Sexual And Relationship Therapy*, 18(3), 261-276. <https://doi.org/10.1080/1468199031000153900>.
42. Derks, D., Fischer, A. H., & Bos, A. E. R. (2008). The role of emotion in computer-mediated communication: A review [Online]. *Computers In Human Behavior*, 24(3), 766-785. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2007.04.004>.
43. *Diagnostic and statistical manual of mental disorders: DSM-5*. (c2013) (5th ed). Washington, D.C.: American Psychiatric Association.
44. Dijkstra, P., & Barelds, D. (2011). Women, Sex and Modern Society: The Sex Lives of Readers of a Dutch Women's Magazine [Online]. *International Journal Of Sexual Health*, 23(1), 35-47. <https://doi.org/10.1080/19317611.2010.512791>.
45. Divínová, R. (2005). *Cybersex: forma internetové komunikace*. Praha: Triton.
46. Döring, N. (2009). The Internet's impact on sexuality: A critical review of 15years of research. *Computers In Human Behavior*, 25(5), 1089-1101. <http://dx.doi.org/10.1016/j.chb.2009.04.003>.
47. Döring, N., Daneback, K., Shaughnessy, K., Grov, C., Byers, E., Döring, N., & Byers, E. S. (2017). Online Sexual Activity Experiences Among College Students: A Four-Country Comparison [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 46(6), 1641-1652. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0656-4>.

48. Driver, E. & Driver, S. (2008). The immersive Internet: Make tactical moves today for strategic advantage tomorrow. *Think Balm. Immersive Internet Analyst Report Series*, 1. Dostupné z https://www.scribd.com/document/35661411/The-Immersive-Internet-Make-Tactical-Moves-Today-for-Strategic-Advantage-Tomorrow?doc_id=35661411&download=true&order=476435896.
49. Drouin, M., Coupe, M., & Temple, J. R. (2017). Is sexting good for your relationship? It depends ... [Online]. *Computers In Human Behavior*, 75, 749-756. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.06.018>.
50. Drouin, M., Hernandez, E., & Wehle, S. M. J. (2018). "Tell Me Lies, Tell Me Sweet Little Lies: " Sexting Deception Among Adults [Online]. *Sexuality & Culture*, 22(3), 865-880. <https://doi.org/10.1007/s12119-018-9497-3>.
51. Drouin, M., & Landgraff, C. (2012). Texting, sexting, and attachment in college students' romantic relationships [Online]. *Computers In Human Behavior*, 28(2), 444-449. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.10.015>.
52. Drouin, M., Vogel, K. N., Surbey, A., & Stills, J. R. (2013). Let's talk about sexting, baby: Computer-mediated sexual behaviors among young adults [Online]. *Computers In Human Behavior*, 29(5), A25-A30. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.12.030>.
53. Durkin, K. (1997). Misuse of the Internet by pedophiles: mplications for law enforcement and probation practice. *Federal Probation*, 61, 14-18.
54. Durkin, K., Forsyth, C. J., & Quinn, J. F. (2006). Pathological internet communities: A new direction for sexual deviance research in a post modern era [Online]. *Sociological Spectrum*, 26(6), 595-606. <https://doi.org/10.1080/02732170600948857>.
55. Eaton, L. A., Cain, D. N., Pope, H., Garcia, J., & Cherry, C. (2012). The relationship between pornography use and sexual behaviours among at-risk HIV-negative men who have sex with men [Online]. *Sexual Health*, -. <https://doi.org/10.1071/SH10092>.
56. Edwards, W. (2012). Applying a Sexual Health Model to the Assessment and Treatment of Internet Sexual Compulsivity [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1-2), 3-15. <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.660433>.
57. Edwards, W. M., Delmonico, D., Griffin, E., Edwards, M, W., & David, G. M. (2011). *Cybersex unplugged: Finding sexual health in an electronic world*. Charleston: Weston Edwards, David Delmonico, Elizabeth Griffin.

58. Estellon, V., & Mouras, H. (2012). Sexual addiction: insights from psychoanalysis and functional neuroimaging [Online]. *Socioaffective Neuroscience & Psychology*, 2(1). <https://doi.org/10.3402/snp.v2i0.11814>.
59. Fileborn, B., Lyons, A., Hinchliff, S., Brown, G., Heywood, W., & Minichiello, V. (2017). Learning about sex in later life: Sources of education and older Australian adults [Online]. *Sex Education*, 17(2), 165-179. <https://doi.org/10.1080/14681811.2016.1273829>.
60. Fox, J., & Ralston, R. (2016). Full length article: Queer identity online [Online]. *Computers In Human Behavior*, 65, 635-642. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.06.009>.
61. Frawley, P., & Wilson, N. (2016). Young People with Intellectual Disability Talking About Sexuality Education and Information [Online]. *Sexuality*, 34(4), 469-484. <https://doi.org/10.1007/s11195-016-9460-x>.
62. Galovan, A. M., Drouin, M., & McDaniel, B. T. (2018). Sexting profiles in the United States and Canada: Implications for individual and relationship well-being [Online]. *Computers In Human Behavior*, 79, 19-29. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.10.017>.
63. Gambale, A. J. (2014). The Fourth Amendment and the Intuitive Relationship Between Child Molestation and Child Pornography Crimes [Online]. *Suffolk University Law Review*, 47(3), 579-599.
64. Gewirtz-Meydan, A., Walsh, W., Wolak, J., & Finkelhor, D. (2018). The complex experience of child pornography survivors [Online]. *Child Abuse & Neglect*, 80, 238-248. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2018.03.031>.
65. Giami, A. (1987). Coping with the sexuality of the disabled [Online]. *International Journal Of Rehabilitation Research*, 10(1), 41-48. <https://doi.org/10.1097/00004356-198703000-00004>.
66. Gilbert, R. L., Gonzalez, M. A., & Murphy, N. A. (2011). Sexuality in the 3D Internet and its relationship to real-life sexuality [Online]. *Psychology And Sexuality*, 2(2), 107-122. <https://doi.org/10.1080/19419899.2010.536987>.
67. Giordano, A. L., & Cashwell, C. S. (2017). Cybersex Addiction Among College Students: A Prevalence Study [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 24(1-2), 47-57. <https://doi.org/10.1080/10720162.2017.1287612>.
68. Good Vibrations [Online]. Získáno 22 července 2018 z <https://www.goodvibes.com/s/>.

69. Gouvenet, B., Rebelo, T., Sebbe, F., Hentati, Y., Yougbaré, S., Combaluzier, S., & Rezrazi, A. (2017). Is pornography pathogen by itself? Study of the role of attachment profiles on the relationship between pornography and sexual satisfaction [Online]. *Sexologies*, 26(3), e27-e33.
<https://doi.org/10.1016/j.sexol.2016.10.002>.
70. Graham, B. C., Butler, S. E., McGraw, R., Cannes, S. M., & Smith, J. (2015). Member Perspectives on the Role of BDSM Communities [Online]. *The Journal Of Sex Research*, 53(8), 895-909.
<https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1067758>.
71. Green, B. A., Carnes, S., Carnes, P. J., & Weinman, E. A. (2012). Cybersex Addiction Patterns in a Clinical Sample of Homosexual, Heterosexual, and Bisexual Men and Women [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1-2), 77-98. <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.658343>.
72. Griffiths, M. D. (2011). Internet sex addiction: A review of empirical research [Online]. *Addiction Research & Theory*, 20(2), 111-124.
<https://doi.org/10.3109/16066359.2011.588351>.
73. Grov, C., Gillespie, B. J., Royce, T., & Lever, J. (2011). Perceived Consequences of Casual Online Sexual Activities on Heterosexual Relationships: A U.S. Online Survey [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 40(2), 429-439. <https://doi.org/10.1007/s10508-010-9598-z>.
74. Guadagno, R. E., & Sagarin, B. J. (2010). Sex Differences in Jealousy: An Evolutionary Perspective on Online Infidelity [Online]. *Journal Of Applied Social Psychology*, 40(10), 2636-2655. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2010.00674.x>.
75. Hartl, P., & Hartlová, H. (2009). *Psychologický slovník* (2. vyd). Praha: Portál.
76. Hartley, H. (2016). The 'Pinking' of Viagra Culture: Drug Industry Efforts to Create and Repackage Sex Drugs for Women [Online]. *Sexualities*, 9(3), 363-378. <https://doi.org/10.1177/1363460706065058>.
77. Hertlein, K. M. (2011). Therapeutic Dilemmas in Treating Internet Infidelity [Online]. *The American Journal Of Family Therapy*, 39(2), 162-173.
<https://doi.org/10.1080/01926187.2010.530927>.

78. Hertlein, K. M., Nakamura, S., Arguello, P., & Langin, K. (2017). Sext-ual healing: application of the couple and family technology framework to cases of sexual dysfunction [Online]. *Sexual And Relationship Therapy*, 32(3-4), 345-353. <https://doi.org/10.1080/14681994.2017.1397949>.
79. Hillier, L., & Harrison, L. (2007). Building Realities Less Limited Than Their Own: Young People Practising Same-Sex Attraction on the Internet [Online]. *Sexualities*, 10(1), 82-100. <https://doi.org/10.1177/1363460707072956>.
80. Hogarth, L., Dickinson, A., Wright, A., Kouvaraki, M., & Duka, T. (2007). The role of drug expectancy in the control of human drug seeking [Online]. *Journal Of Experimental Psychology: Animal Behavior Processes*, 33(4), 484-496. <https://doi.org/10.1037/0097-7403.33.4.484>.
81. Houtepen, J. A. B. M., Sijtsema, J. J., & Bogaerts, S. (2014). From child pornography offending to child sexual abuse: A review of child pornography offender characteristics and risks for cross-over [Online]. *Aggression And Violent Behavior*, 19(5), 466-473. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2014.07.011>.
82. Hrušová, M. (2008). *Investujte a podnikejte ve virtuální realitě. Můžete vydělat opravdové peníze*. Získáno 19. srpna 2018 z <http://www.secondlife-czech.cz/index.php/2017/10/08/investujte-podnikejte-ve-virtualni-realite-muzete-vydelat-opravdove-penize/>.
83. Hudson, H. K., & Marshall, S. A. (2017). Consequences and Predictors of Sexting Among Selected Southern Undergraduates [Online]. *International Journal Of Sexual Health*, 30(1), 20-27. <https://doi.org/10.1080/19317611.2017.1404540>.
84. Champion, A. R., & Pedersen, C. L. (2015). Investigating differences between sexters and non-sexters on attitudes, subjective norms, and risky sexual behaviours [Online]. *The Canadian Journal Of Human Sexuality*, 24(3), 205-214. <https://doi.org/10.3138/cjhs.243-A5>.
85. Chandel, S., Jingji, Z., Yunnan, Y., Jingyao, S., & Zhipeng, Z. (2019). The Golden Shield Project of China: A Decade Later—An in-Depth Study of the Great Firewall [Online]. In *2019 International Conference on Cyber-Enabled Distributed Computing and Knowledge Discovery (CyberC)* (pp. 111-119). IEEE. <https://doi.org/10.1109/CyberC.2019.00027>

86. Chiang, O. (2010). Blizzard On World Of Warcraft's 12 Million Subscribers, And Its Upcoming MMO Successor [Online]. In *Forbes*. Získáno 15. září 2019 z <https://www.forbes.com/sites/oliverchiang/2010/10/08/blizzard-on-world-of-warcrafts-12-million-subscribers-and-its-upcoming-mmo-successor/#71a6827b54c2>.
87. Interagency Working Group. (2016). TERMINOLOGY GUIDELINES FOR THE PROTECTION OF CHILDREN FROM SEXUAL EXPLOITATION AND SEXUAL ABUSE [Online]. In *Terminology and semantics: Interagency Working Group on Sexual Exploitation of Children*. Luxembourg. Dostupné z <http://luxembourgguidelines.org/english-version/>.
88. Internet Gaming Disorder: DSM-5 Fact Sheets [Online]. (2013). In *American psychiatric association*. Dostupné z <https://www.psychiatry.org/psychiatrists/practice/dsm/educational-resources/dsm-5-fact-sheets>.
89. Interpol. (2018). Training in Brazil helps identify six month-old sexual abuse victim [Online]. In *Interpol: Connecting police for safer a world*. Dostupné z <https://www.interpol.int/News-and-media/News/2018/N2018-061>.
90. Irvine, J. (2018). Dirty words, shameful knowledge, and sex research. *Porn Studies*, 5(1), 14-19. doi: 10.1080/23268743.2017.1386124.
91. IWF: Internet Watch Foundation [Online]. Získáno 28. června 2018 z <https://www.iwf.org.uk/>.
92. Jenkins, J. P. (2017). *Pornography*. Získáno 3. května 2018 z Encyclopædia Britannica website: <https://www.britannica.com/topic/pornography>.
93. Jesson, J. K., Matheson, L., & Lacey, F. M. (2011). *Doing your literature review: traditional and systematic techniques*. London: SAGE.
94. Jonas, K. J., Hawk, S. T., Vastenburg, D., & de Groot, P. (2014). "Bareback" Pornography Consumption and Safe-Sex Intentions of Men Having Sex with Men [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 43(4), 745-753. <https://doi.org/10.1007/s10508-014-0294-2>.
95. Jones, B., & Nurka, C. (2015). Labiaplasty and pornography: a preliminary investigation [Online]. *Porn Studies*, 2(1), 62-75. <https://doi.org/10.1080/23268743.2014.984940>.

96. Jones, K. E., & Hertlein, K. M. (2012). Four Key Dimensions for Distinguishing Internet Infidelity From Internet and Sex Addiction: Concepts and Clinical Application [Online]. *The American Journal Of Family Therapy*, 40(2), 115-125. <https://doi.org/10.1080/01926187.2011.600677>.
97. Jones, K. E., & Tuttle, A. E. (2012). Clinical and Ethical Considerations for the Treatment of Cybersex Addiction for Marriage and Family Therapists [Online]. *Journal Of Couple & Relationship Therapy*, 11(4), 274-290. <https://doi.org/10.1080/15332691.2012.718967>.
98. Karner, J. (2017). *Best accessories for Porn in VR [NSFW]*. Získáno 5. května 2018 z <https://www.vrheads.com/best-accessories-porn-vr-nsfw>.
99. Kavanaugh, P. R., & Maratea, R. J. (2016). Identity, Resistance and Moderation in an Online Community of Zoosexuals [Online]. *Sexualities*, 19(1-2), 3-24. <https://doi.org/10.1177/1363460715583585>.
100. Keller, S. N., Labelle, H., Karimi, N., & Gupta, S. (2010). Talking about STD/HIV prevention: a look at communication online [Online]. *Aids Care*, 16(8), 977-992. <https://doi.org/10.1080/09540120412331292462>.
101. Koalice za manželství. (2017). *Jsme fér: manželství pro všechny*. Získáno 19. září 2018 z <https://www.jsmefer.cz/>.
102. Kohut, T., Fisher, W. A., & Campbell, L. (2017). Perceived Effects of Pornography on the Couple Relationship: Initial Findings of Open-Ended, Participant-Informed, "Bottom-Up" Research [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 46(2), 585-602. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0783-6>.
103. Kričkić, D., Šincek, D., & Babić Čike, A. (2017). Sexting, cyber-violence and sexually risk behaviour among college students [Online]. *Kriminologija & Socijalna Integracija*, 25(2), 15-28. <https://doi.org/10.31299/ksi.25.2.2>.
104. Kurtz, S. P., Surratt, H. L., Inciardi, J. A., & Kiley, M. C. (2004). Sex Work and "Date" Violence [Online]. *Violence Against Women*, 10(4), 357-385. <https://doi.org/10.1177/1077801204263199>.
105. Labiaplasty: (vulval surgery) [Online]. Získáno 15. března 2020 z <https://www.nhs.uk/conditions/cosmetic-procedures/labiaplasty/>
106. Laconi, S., Tricard, N., & Chabrol, H. (2015). Differences between specific and generalized problematic Internet uses according to gender, age, time spent online and psychopathological symptoms [Online]. *Computers In Human Behavior*, 48, 236-244. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.02.006>.

107. Laier, C., & Brand, M. (2014). Empirical Evidence and Theoretical Considerations on Factors Contributing to Cybersex Addiction From a Cognitive-Behavioral View [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 21(4), 305-321. <https://doi.org/10.1080/10720162.2014.970722>.
108. Laier, C., Pawlikowski, M., Pekal, J., Schulte, F. P., & Brand, M. (2013). Cybersex addiction: Experienced sexual arousal when watching pornography and not real-life sexual contacts makes the difference [Online]. *Journal Of Behavioral Addictions*, 2(2), 100-107. <https://doi.org/10.1556/JBA.2.2013.002>.
109. Laier, C., Pekal, J., & Brand, M. (2014). Cybersex Addiction in Heterosexual Female Users of Internet Pornography Can Be Explained by Gratification Hypothesis [Online]. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 17(8), 505-511. <https://doi.org/10.1089/cyber.2013.0396>.
110. Laier, C., Pekal, J., & Brand, M. (2015). Sexual Excitability and Dysfunctional Coping Determine Cybersex Addiction in Homosexual Males [Online]. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 18(10), 575-580. <https://doi.org/10.1089/cyber.2015.0152>.
111. Lalumiere, J., & Shaughnessy, K. (2016). *Getting It On Online: Heterosexual Men's and Women's Cybersex Experiences*. Dostupné z https://www.researchgate.net/publication/303376275_Getting_It_On_Online_Heterosexual_Men's_and_Women's_Cybersex_Experiences.
112. Lasher, M. P., & Stinson, J. D. (2017). Adults with Pedophilic Interests in the United States: Current Practices and Suggestions for Future Policy and Research [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 46(3), 659-670. <https://doi.org/10.1007/s10508-016-0822-3>.
113. Li, D., Lu, H., Zhou, Yong-Xin, & Zhang, A. (2006). Incomplete information about AIDS on Chinese websites [Online]. *Aids*, 20(18), 2400-2402. <https://doi.org/10.1097/QAD.0b013e328010f2f8>.
114. Maixnerová, L. (2015). Kondomové desatero: Včetně triku, jak ho nandat a muže ještě víc vzrušit [Online]. In *Pro ženy*. Dostupné z <https://www.prozeny.cz/clanek/kondomove-desatero-vcetne-triku-jak-ho-nandat-a-muze-jeste-vic-vzrusit-13577>.

115. Martin, J. A. (2014). (Re)Embodiment of the Digital Self and First Life Body in a New Social Media Environment: Paid Sex Work in Second Life [Online]. In *Symbolic Interaction and New Social Media* (pp. 143-171). Emerald Group Publishing Limited. <https://doi.org/10.1108/S0163-239620140000043017>.
116. Matthews, S. J., Giuliano, T. A., Thomas, K. H., Straup, M. L., & Martinez, M. A. (2018). Not cool, dude: Perceptions of solicited vs. unsolicited sext messages from men and women [Online]. *Computers In Human Behavior*, 88, 1-4. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2018.06.014>.
117. McDaniel, B. T., & Drouin, M. (2015). Sexting Among Married Couples: Who Is Doing It, and Are They More Satisfied? [Online]. *Cyberpsychology, Behavior, And Social Networking*, 18(11), 628-634. <https://doi.org/10.1089/cyber.2015.0334>.
118. Miller, J., & Schwartz, M. D. (1995). Rape myths and violence against street prostitutes [Online]. *Deviant Behavior*, 16(1), 1-23. <https://doi.org/10.1080/01639625.1995.9967984>.
119. Millner, V. S., & Kiser, J. D. (2016). Sexual Information and Internet Resources [Online]. *The Family Journal*, 10(2), 234-239. <https://doi.org/10.1177/1066480702102018>.
120. MKN-10: mezinárodní statistická klasifikace nemocí a přidružených zdravotních problémů: desátá revize: obsahová aktualizace k 1.1.2018. (2018). Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR.
121. Morales, E., Gauthier, V., Edwards, G., Courtois, F., Lamontagne, A., & Guérette, A. (2018). Co-designing Sex Toys for Adults with Motor Disabilities [Online]. *Sexuality And Disability*, 36(1), 47-68. <https://doi.org/10.1007/s11195-017-9506-8>.
122. MUNI: Interdisciplinary Research Team on Internet and Society [Online]. (c2020). Získáno 21. března 2020, z <https://irtis.muni.cz/>
123. Nodulman, J. A. (2016). 'Put me in, coach, I'm ready to play': sexuality education for adults at Good Vibrations [Online]. *Sex Education*, 16(6), 649-662. <https://doi.org/10.1080/14681811.2016.1165196>.
124. Our long distance sex toys are the best way to stay intimate! [Online]. (2009). Získáno 25. srpna 2018 z <https://www.lovense.com/long-distance-sex-toys>.
125. Papežová, Z. (nedat.). PREVENCE – Stalking [Online]. In *Policie České republiky*. Dostupné z <http://www.policie.cz/clanek/prevence-stalking.aspx>.

126. Pawlikowski, M., Altstötter-Gleich, C., & Brand, M. (2013). Validation and psychometric properties of a short version of Young's Internet Addiction Test [Online]. *Computers In Human Behavior*, 29(3), 1212-1223.
<https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.10.014>.
127. Peter, J., & Valkenburg, P. M. (2016). Adolescents' Exposure to Sexually Explicit Material on the Internet [Online]. *Communication Research*, 33(2), 178-204. <https://doi.org/10.1177/0093650205285369>.
128. Philpott, A., Singh, A., & Gamlin, J. (2017). Blurring the Boundaries of Public Health: It's Time to Make Safer Sex Porn and Erotic Sex Education. *Ids Bulletin*, 48(1), -. <https://doi.org/10.19088/1968-2017.108>
129. Piazza, J., & Bering, J. M. (2009). Evolutionary cyber-psychology: Applying an evolutionary framework to Internet behavior [Online]. *Computers In Human Behavior*, 25(6), 1258-1269. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2009.07.002>.
130. Pornhub. (nedat.) *Statistics*. Získáno 17. května 2018 z <https://www.pornhub.com/press>.
131. Pornhub & The Czech Republic [Online]. (2015). In *Pornhub Insights*. Dostupné z <https://www.pornhub.com/insights/pornhub-czech-republic>.
132. Potter, R. H., & Potter, L. A. (2001). The internet, cyberporn, and sexual exploitation of children: Media moral panics and urban myths for middle-class parents? [Online]. *Sexuality And Culture*, 5(3), 31-48.
<https://doi.org/10.1007/s12119-001-1029-9>.
133. Prat, S., & Jonas, C. (2013). Psychopathological characteristics of child pornographers and their victims: a literature review [Online]. *Medicine Science And The Law*, 53(1), 6-11.
134. Ray, A. (2007). Sex on the Open Market: Sex Workers Harness the Power of the Internet. In K. Jacobs, M. Janssen & M. Pasquinelli (Ed.), *C'lickme: a netporn studies Reader* (45-68). Amsterdam: Institute of Network Cultures.
135. Reallusion: iClone Faceware Mocap [Online]. (2020). Získáno 23. února 2020 z <https://mocap.reallusion.com/iClone-faceware-mocap/>.
136. Reeves, C. (2018). The virtual simulation of child sexual abuse: online gameworld users' views, understanding and responses to sexual ageplay [Online]. *Ethics And Information Technology*, 20(2), 101-113.
<https://doi.org/10.1007/s10676-018-9449-5>.

137. Richtel, M. (2013). Intimacy on the Web, With a Crowd [Online]. In *The New York Times*. Dostupné z https://www.nytimes.com/2013/09/22/technology/intimacy-on-the-web-with-a-crowd.html?pagewanted=all&_r=1&.
138. Robbins, N. K., Low, K. G., & Query, A. N. (2016). A Qualitative Exploration of the “Coming Out” Process for Asexual Individuals [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 45(3), 751-760. <https://doi.org/10.1007/s10508-015-0561-x>.
139. Robinson, B. B. E., Bockting, W. O., Simon Rosser, B. R., Miner, M., & Coleman, E. (2002). The Sexual Health Model: application of a sexological approach to HIV prevention [Online]. *Health Education Research*, 17(1), 43-57. <https://doi.org/10.1093/her/17.1.43>.
140. Rosenfeld, M. J., & Thomas, R. J. (2012). Searching for a Mate: The Rise of the Internet as a Social Intermediary [Online]. *American Sociological Review*, 77(4), 523-547. <https://doi.org/10.1177/0003122412448050>.
141. Ross, M. W., Månsson, S. -A., & Daneback, K. (2012). Prevalence, Severity, and Correlates of Problematic Sexual Internet Use in Swedish Men and Women [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 41(2), 459-466. <https://doi.org/10.1007/s10508-011-9762-0>.
142. Salter, A. (2011). Virtually Yours: Desire and Fulfillment in Virtual Worlds [Online]. *The Journal Of Popular Culture*, 44(5), 1120-1137. <https://doi.org/10.1111/j.1540-5931.2011.00891.x>.
143. Samenow, C. P. (2012). Child Pornography and the Law: A Clinician's Guide [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 19(1-2), 16-29. <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.660432>.
144. Sanders, T., Scoular, J., Campbell, R., Pitcher, J., & Cunningham, S. (2018). *Internet Sex Work: Beyond the Gaze*. Palgrave Macmillan.
145. Second Life. (nedat.). In *Wikipedia*. Získáno 19. srpna 2018 z https://cs.wikipedia.org/wiki/Second_Life.
146. Sekničková, P. (2012). Závislost na kybersexu [Online]. In *E-bezpečí*. Dostupné z <https://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/sexting/541-zavislost-na-kybersexu>.

147. Serrano Villalobos, O., Martínez Martínez, L., & Niño González, J. I. (2018). Techno-addiction to sex in the youth population: Proposal of items for the desing of a detection and screening scale [Online]. *Revista Latina De Comunicación Social*, 73, 115-132. <https://doi.org/10.4185/RLCS-2018-1248en>.
148. Seto, M. C., Reeves, L., & Jung, S. (2010). Explanations given by child pornography offenders for their crimes [Online]. *Journal Of Sexual Aggression*, 16(2), 169-180. <https://doi.org/10.1080/13552600903572396>.
149. Sharabi, L. L., & Caughlin, J. P. (2017). What predicts first date success? A longitudinal study of modality switching in online dating [Online]. *Personal Relationships*, 24(2), 370-391. <https://doi.org/10.1111/pere.12188>.
150. Shaughnessy, K., & Byers, E. S. (2013). Seeing the forest with the trees: Cybersex as a case study of single-item versus multi-item measures of sexual behaviour [Online]. *Canadian Journal Of Behavioural Science / Revue Canadienne Des Sciences Du Comportement*, 45(3), 220-229. <https://doi.org/10.1037/a0031331>.
151. Shaughnessy, K., & Byers, E. S. (2014). Contextualizing cybersex experience: Heterosexually identified men and women's desire for and experiences with cybersex with three types of partners [Online]. *Computers In Human Behavior*, 32, 178-185. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2013.12.005>.
152. Shaughnessy, K., Byers, E. S., Clowater, S. L., & Kalinowski, A. (2014). Self-Appraisals of Arousal-Oriented Online Sexual Activities in University and Community Samples [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 43(6), 1187-1197. <https://doi.org/10.1007/s10508-013-0115-z>.
153. Shaughnessy, K., Byers, S., & Thornton, S. J. (2011). What is Cybersex? Heterosexual Students' Definitions [Online]. *International Journal Of Sexual Health*, 23(2), 79-89. <https://doi.org/10.1080/19317611.2010.546945>.
154. Shaughnessy, K., Byers, E. S., & Walsh, L. (2011). Online Sexual Activity Experience of Heterosexual Students: Gender Similarities and Differences [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 40(2), 419-427. <https://doi.org/10.1007/s10508-010-9629-9>.
155. Shaughnessy, K., Fudge, M., & Byers, E. S. (2017). An exploration of prevalence, variety, and frequency data to quantify online sexual activity experience [Online]. *The Canadian Journal Of Human Sexuality*, 26(1), 60-75. <https://doi.org/10.3138/cjhs.261-A4>.

156. Schiebener, J., Laier, C., & Brand, M. (2015). Getting stuck with pornography? Overuse or neglect of cybersex cues in a multitasking situation is related to symptoms of cybersex addiction [Online]. *Journal Of Behavioral Addictions*, 4(1), 14-21. <https://doi.org/10.1556/JBA.4.2015.1.5>.
157. Schneider, J. P. (2000). Effects of cybersex addiction on the family: Results of a survey. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7(1-2), 31–58. doi:10.1080/10720160008400206.
158. Schneider, J. P., Weiss, R., & Samenow, C. (2012). Is It Really Cheating? Understanding the Emotional Reactions and Clinical Treatment of Spouses and Partners Affected by Cybersex Infidelity [Online]. *Sexual Addiction And Compulsivity*, 19(1-2), 123-139. <https://doi.org/10.1080/10720162.2012.658344>.
159. Schrimshaw, E. W., Antebi-Gruszka, N., Downing, M. J., & Prestage, G. (2016). Viewing of Internet-Based Sexually Explicit Media as a Risk Factor for Condomless Anal Sex among Men Who Have Sex with Men in Four U.S. Cities [Online]. *Plos One*, 11(4), e0154439-. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0154439>.
160. Simon, L., & Daneback, K. (2013). Adolescents' Use of the Internet for Sex Education: A Thematic and Critical Review of the Literature [Online]. *International Journal Of Sexual Health*, 25(4), 305-319. <https://doi.org/10.1080/19317611.2013.823899>.
161. Simon, W., & Gagnon, J. H. (1986). Sexual scripts: Permanence and change [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 15(2), 97-120. <https://doi.org/10.1007/BF01542219>.
162. Sleath, E., & Bull, R. (2017). Police perceptions of rape victims and the impact on case decision making: A systematic review [Online]. *Aggression And Violent Behavior*, 34, 102-112. <https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.02.003>.
163. Smith, C. (2010). Pornographication: A discourse for all seasons [Online]. *International Journal Of Media & Cultural Politics*, 6(1), 103-108. <https://doi.org/10.1386/macp.6.1.103/3>.
164. Smith, M., Gertz, E., Alvarez, S., & Lurie, P. (2000). The Content and Accessibility of Sex Education Information on the Internet. *Health Education*, 27(6), 684 - 694. <https://doi.org/10.1177/109019810002700603>

165. Smith, R. (2017). Watch: Durex challenges negative safe sex perceptions with #CondomHero campaign [Online]. In *PR WEEK*. Získáno 23. srpna 2018 z <https://www.prweek.com/article/1451738/watch-durex-challenges-negative-safe-sex-perceptions-condomhero-campaign>.
166. Snagowski, J., & Brand, M. (2015). Symptoms of cybersex addiction can be linked to both approaching and avoiding pornographic stimuli: results from an analog sample of regular cybersex users [Online]. *Frontiers In Psychology*, 6, -. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2015.00653>.
167. Snagowski, J., Laier, C., Duka, T., & Brand, M. (2016). Subjective Craving for Pornography and Associative Learning Predict Tendencies Towards Cybersex Addiction in a Sample of Regular Cybersex Users [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 23(4), 342-360. <https://doi.org/10.1080/10720162.2016.1151390>.
168. Snagowski, J., Wegmann, E., Pekal, J., Laier, C., & Brand, M. (2015). Implicit associations in cybersex addiction: Adaption of an Implicit Association Test with pornographic pictures [Online]. *Addictive Behaviors*, 49, 7-12. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2015.05.009>.
169. Sociolotron [Online]. (c2005). Získáno 15. září 2019 z <http://www.sociolotron.com/intro.htm>.
170. Streck, A., Stepnicka, P., Klaubert, J., & Wolbers, T. (2019a). Neomento - Towards Building a Universal Solution for Virtual Reality Exposure Psychotherapy [Online]. In *2019 IEEE Conference on Games (CoG)* (pp. 1-2). IEEE. <https://doi.org/10.1109/CIG.2019.8848110>
171. Streck, A., Stepnicka, P., Klaubert, J., & Wolbers, T. (2019b). Neomento SAD - VR Treatment For Social Anxiety [Online]. In *2019 IEEE International Conference on Artificial Intelligence and Virtual Reality (AIVR)* (pp. 245-2451). IEEE. <https://doi.org/10.1109/AIVR46125.2019.00054>
172. Sunčič, M. (2013). The Porn Drift. *International Journal Of Technoethics*, 4(2), 58-71. <https://doi.org/10.4018/jte.2013070105>
173. Tanton, C., Jones, K. G., Macdowall, W., Clifton, S., Mitchell, K. R., Datta, J., et al. (2015). Patterns and trends in sources of information about sex among young people in Britain: evidence from three National Surveys of Sexual Attitudes and Lifestyles [Online]. *Bmj Open*, 5(3), e007834-e007834. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2015-007834>.

174. Thomas, J. C. (2014). A Humanistic Approach to Problematic Online Sexual Behavior [Online]. *Journal Of Humanistic Psychology*, 56(1), 3-33.
<https://doi.org/10.1177/0022167814542286>.
175. Tomak, S., Weschler, F., Ghahramanlou-Holloway, M., Virden, T., & Nademin, M. E. (2009). An empirical study of the personality characteristics of internet sex offenders [Online]. *Journal Of Sexual Aggression*, 15(2), 139-148.
<https://doi.org/10.1080/13552600902823063>.
176. Tong, S. T., Hancock, J. T., & Slatcher, R. B. (2016). Online dating system design and relational decision making: Choice, algorithms, and control [Online]. *Personal Relationships*, 23(4), 645-662. <https://doi.org/10.1111/pere.12158>.
177. Transsexualita.cz [Online]. Získáno 23. srpna 2018
z <http://www.transsexualita.cz/>.
178. Tripodi, F., Eleuteri, S., Giuliani, M., Rossi, R., Livi, S., Petruccelli, I., et al. (2015). Research: Unusual online sexual interests in heterosexual Swedish and Italian university students [Online]. *Sexologies*, 24(4), e84.
<https://doi.org/10.1016/j.sexol.2015.03.003>.
179. UKNEA: Offering Guidance to Escorts and Escort Agencies in the UK [Online]. Získáno 7. srpna 2018 z <http://www.uknationalescortsassociation.co.uk/>.
180. Uy, J. M., Parsons, J. T., Bimbi, D. S., Koken, J. A., & Halkitis, P. N. (2004). Gay and Bisexual Male Escorts Who Advertise on the Internet: Understanding Reasons for and Effects of Involvement in Commercial Sex [Online]. *International Journal Of Men'S Health*, 3(1). Dostupné z <http://www.mensstudies.info/OJS/index.php/IJMH/article/view/436>.
181. V síti: Osvětová kampaň V SÍTI [Online]. Získáno 14. března 2020
z <https://vsitifilm.cz/>
182. Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2008). Adolescents' Identity Experiments on the Internet [Online]. *Communication Research*, 35(2), 208-231.
<https://doi.org/10.1177/0093650207313164>.
183. Valkyrie, Z. C. (2011). Cybersexuality in MMORPGs: Virtual Sexual Revolution Untapped [Online]. *Men And Masculinities*, 14(1), 76-96.
<https://doi.org/10.1177/1097184X10363256>.

184. van Teijlingen, E., Reid, J., Shucksmith, J., Harris, F., Philip, K., Imamura, M., et al. (2017). Embarrassment as a Key Emotion in Young People Talking about Sexual Health [Online]. *Sociological Research Online*, 12(2), 1-16.
<https://doi.org/10.5153/sro.1535>.
185. Velezmoro, R., Negy, C., & Livia, J. (2012). Online Sexual Activity: Cross-National Comparison Between United States and Peruvian College Students [Online]. *Archives Of Sexual Behavior*, 41(4), 1015-1025.
<https://doi.org/10.1007/s10508-011-9862-x>.
186. Vitorino, P., Avila, S., Perez, M., & Rocha, A. (2018). Leveraging deep neural networks to fight child pornography in the age of social media [Online]. *Journal Of Visual Communication And Image Representation*, 50, 303-313.
<https://doi.org/10.1016/j.jvcir.2017.12.005>.
187. Voon, V., Mole, T., Banca, P., Porter, L., Morris, L., & Mitchell, S. et al. (2014). Neural Correlates of Sexual Cue Reactivity in Individuals with and without Compulsive Sexual Behaviours. *Plos ONE*, 9(7), e102419. doi: 10.1371/journal.pone.0102419.
188. Walker, K., & Sleath, E. (2017). A systematic review of the current knowledge regarding revenge pornography and non-consensual sharing of sexually explicit media. *Aggression And Violent Behavior*, 36, 9-24.
<https://doi.org/10.1016/j.avb.2017.06.010>.
189. Wardle, P. F. (2018). Avatar Sex -- the Joy of the Not-Real [Online]. *Journal Of Virtual Worlds Research*, 11(1), 1-14.
190. Watson, M. A., & Smith, R. D. (2012). Positive Porn: Educational, Medical, and Clinical Uses [Online]. *American Journal Of Sexuality Education*, 7(2), 122-145.
<https://doi.org/10.1080/15546128.2012.680861>.
191. Weaver, R. L., Fairgrieve, D., & Lichere, F. (2013). The Creation of Transnational Administrative Structures Governing Internet Communication [Online]. *Missouri Law Review*, 78(2), 527-552.
192. Webb, L., Craissati, J., & Keen, S. (2007). Characteristics of Internet Child Pornography Offenders: A Comparison with Child Molesters [Online]. *Sexual Abuse: A Journal Of Research And Treatment*, 19(4), 449-465.
<https://doi.org/10.1007/s11194-007-9063-2>.

193. Webster, L. (2018). "I wanna be a toy": Self-sexualisation in gender-variant Twitter users' biographies [Online]. *Journal Of Language*, 7(2), 205-236. <https://doi.org/10.1075/jls.17016.web>.
194. Weiss, E., & Moore, K. (2003). An assessment of the quality of information available on the internet about the IUD and the potential impact on contraceptive choices [Online]. *Contraception*, 68(5), 359-364. <https://doi.org/10.1016/j.contraception.2003.07.001>.
195. Weisskirch, R. S., & Delevi, R. (2011). "Sexting" and adult romantic attachment [Online]. *Computers In Human Behavior*, 27(5), 1697-1701. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2011.02.008>.
196. Weisskirch, R. S., Drouin, M., & Delevi, R. (2016). Relational Anxiety and Sexting [Online]. *The Journal Of Sex Research*, 54(6), 685-693. <https://doi.org/10.1080/00224499.2016.1181147>.
197. Wéry, A., & Billieux, J. (2015a). Problematic cybersex: Conceptualization, assessment, and treatment [Online]. *Addictive Behaviors*, 64, 238-246. <https://doi.org/10.1016/j.addbeh.2015.11.007>.
198. Wéry, A., & Billieux, J. (2015b). Online sexual activities: An exploratory study of problematic and non-problematic usage patterns in a sample of men [Online]. *Computers In Human Behavior*, 56, 257-266. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2015.11.046>.
199. Wéry, A., Burnay, J., Karila, L., & Billieux, J. (2015). The Short French Internet Addiction Test Adapted to Online Sexual Activities: Validation and Links With Online Sexual Preferences and Addiction Symptoms [Online]. *The Journal Of Sex Research*, 53(6), 701-710. <https://doi.org/10.1080/00224499.2015.1051213>.
200. Wéry, A., Vogelaere, K., Challet-Bouju, G., Poudat, F. -X., Caillon, J., Lever, D., Billieux, J. & Grall-Bronnec, M. (2016). Characteristics of self-identified sexual addicts in a behavioral addiction outpatient clinic [Online]. *Journal Of Behavioral Addictions*, 5(4), 623-630. <https://doi.org/10.1556/2006.5.2016.071>.
201. Whitty, M. T. (2008). Liberating or debilitating? An examination of romantic relationships, sexual relationships and friendships on the Net [Online]. *Computers In Human Behavior*, 24(5), 1837-1850. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2008.02.009>.

202. Whitty, M. T., Young, G., & Goodings, L. (2011). What I won't do in pixels: Examining the limits of taboo violation in MMORPGs [Online]. *Computers In Human Behavior*, 27(1), 268-275. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2010.08.004>
203. Wiederman, M. W. (2016). The Gendered Nature of Sexual Scripts [Online]. *The Family Journal*, 13(4), 496-502. <https://doi.org/10.1177/1066480705278729>.
204. Wilkerson, J. M., Iantaffi, A., Smolenski, D. J., Brady, S. S., Horvath, K. J., Grey, J. A., & Rosser, B. R. S. (2012). The SEM Risk Behavior (SRB) Model: a new conceptual model of how pornography influences the sexual intentions and HIV risk behavior of MSM [Online]. *Sexual And Relationship Therapy*, 27(3), 217-230. <https://doi.org/10.1080/14681994.2012.734605>.
205. Wood, H. (2011). The internet and its role in the escalation of sexually compulsive behaviour [Online]. *Psychoanalytic Psychotherapy*, 25(2), 127-142. <https://doi.org/10.1080/02668734.2011.576492>.
206. Young, K. S. (1998). *Caught in the net: how to recognize the signs of Internet addiction--and a winning strategy for recovery*. New York: John Wiley.
207. Young, K. S. (2008). Internet Sex Addiction [Online]. *American Behavioral Scientist*, 52(1), 21-37. <https://doi.org/10.1177/0002764208321339>.
208. Young, K. S., Griffin-Shelley, E., Cooper, A., O'mara, J., & Buchanan, J. (2000). Online infidelity: A new dimension in couple relationships with implications for evaluation and treatment [Online]. *Sexual Addiction & Compulsivity*, 7(1-2), 59-74. <https://doi.org/10.1080/10720160008400207>.
209. *Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů*. (2006). Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce

Příloha č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review

Příloha č. 3: Diagram procesu vyhledání literatury a aplikování kritérií
pro začlenění a vyčlenění do systematického review

Příloha č. 1: Český a cizojazyčný abstrakt diplomové práce

Abstrakt magisterské diplomové práce

Název práce: Kybersex jako součást života: Systematické review 10 let výzkumu kybersexu

Autor práce: Bc. Kristýna Vrabcová

Vedoucí práce: PhDr. Jan Šmahaj, Ph.D.

Počet stran a znaků: 121, 269 712 (včetně mezer, bez příloh)

Počet příloh: 3

Počet titulů použité literatury: 209

Abstrakt: Magisterská diplomová práce jasně a srozumitelně vymezuje kybersex jako typ online sexuálních aktivit, klade si za cíle popsat současné vědecké poznání v oblasti kybersexu, vytvoření jednotného teoretického rámce pro další výzkumy, odhalení méně popsaných či neprobádaných oblastí výzkumu, navrhnout další oblasti, na něž by se měl výzkum zaměřit a poskytnout informace psychologům i jiným profesionálům. Provádí systematické review deseti let výzkumu kybersexu v rozmezí let 2009 až 2019. Konečný vzorek zařazených studií tvoří 57 článků, jež se rozdělují do pěti témat: obecně o kybersexu, závislost na kybersexu, vliv kybersexu na primární, partnerský vztah, sexting a prožívání vlastní sexuality ve virtuálních světech. Analyzuje, hodnotí a syntetizuje současné vědecké poznání, navrhuje aktualizovaný teoretický rámec a definice v oblasti kybersexu. Upozorňuje na shody a neshody mezi výzkumníky kybersexu, spíše nedostatečnou metodologii jednotlivých výzkumů, ale také na své vlastní limity. Z pohledu českého prostředí tvoří práce neocenitelný nový zdroj informací jak pro profesionály, tak laiky, již se o tuto problematiku zajímají, nebo se jich nějakým způsobem týká.

Klíčová slova: kybersex, online sexuální kontakt, online sex, online sexuální aktivity, interaktivní online sexuální aktivity, systematické review

ABSTRACT OF THESIS

Title: Cybersex as a Part of Life: Systematic Review of 10 Years of Research

Author: Bc. Kristýna Vrabcová

Supervisor: PhDr. Jan Šmahaj, Ph.D.

Number of pages and characters: 121, 269 712 (including spaces, excluding appendices)

Number of appendices: 3

Number of references: 209

Abstract: The Master thesis clearly and comprehensibly defines cybersex as a type of online sexual activities, aims to describe current scientific knowledge in the field of cybersex, create unified theoretical background for future research, uncover less described or unexplored areas of research, suggest new areas for research to focus on and provide the information to psychologists and other professionals. It performs the systematical review of ten years of research between 2009 and 2019. Final sample of included studies consists of 57 articles that are sorted out to five distinctive areas: generally about cybersex, cybersex addiction, impact of cybersex on relationship with primary partner, sexting and experiencing of own sexuality in virtual worlds. It analyses, evaluates and synthesizes current research, suggests updated theoretical background and definitions in the field of cybersex research. It draws attention to similarities and contradictions in the field, rather unsatisfactory methodology, and its own limitations. In the Czech context, the thesis serves as an invaluable new source of information for both professionals and people who are interested in or affected by cybersex.

Key words: cybersex, online sexual contact, online sex, online sexual activities, interactive online sexual activities, systematic review

Příloha č. 2: Tabulka studií zařazených do systematického review

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
3. Kybersex							
Baams, Jonas, Utz, Bos, & van der Vuurst	2011	Nizozemsko	Jak se liší používání internetu a sociálních sítí z hlediska věku u lidí, jež přitahuje stejné pohlaví, také jaký je rozdíl v jejich sociální podpoře	Kvantitativní výzkum	Muži a ženy věkové skupiny 16 - 24 a 25-59/58, N1= 327, N2=922	Online dotazník s původními položkami	Computers in Human Behavior
Daneback, Månsson, & Ross	2012	Švédsko	Souvislost typu přístupu na internet k demografickým charakteristikám a sexuálnímu chování online a offline u uživatelů internetu pro sexuální účely	Kvantitativní výzkum	Ženy i muži, N=1614	Online dotazník s původními položkami	Cyber-psychology, Behavior, and Social Networking
Dijkstra & Barelds	2011	Nizozemsko	Spokojenost žen s jejich sexuálním životem a frekvencí jednotlivých sexuálních aktivit	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální ženy, N=4470	Online dotazník s původními položkami	International Journal of Sexual Health
Döring, Daneback, Shaughnessy, Grov, & Byers	2017	Německo, Švédsko, Kanada, USA	Explorativní studie jednotlivých OSA a vliv národnosti a genderu	Kvantitativní výzkum	Studenti ze Švédska, Německa, Kanady a USA, N=2690	Online dotazník s původními položkami, vytvořenými na základě předešlých výzkumů autorů studie	Archives of Sexual Behavior
Shaughnessy & Byers	2013	Kanada	Výzkum metodologie – jaké dotazníky by měli výzkumníci kybersexu používat? Jednopoložkové versus vícepoložkové dotazníky	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální ženy i muži 18-72 let, N=376	Metody vyvinuté pro tuto studii: <i>Global Measure of Cybersex, Lifetime Cybersex Experience Questionnaire, Frequency of Cybersex Experience Questionnaire, Global Measure of Solitary-Arousal Online Sexual Activity</i> ; online forma	Canadian Journal of Behavioural Science

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
Shaughnessy, Byers, & Thornton	2011	Kanada	Co univerzitní studenti považují za kybersex	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální studenti, N=292	Autory vytvořený <i>Online Sexual Experience Questionnaire</i> a dotazník s otevřenými otázkami na definice kybersexu; forma tužka-papír	International Journal of Sexual Health
Shaughnessy, Byers, & Walsh	2011	Kanada	Odlišnosti a podobnosti mezi ženami a muži v online sexuálních aktivitách, testování modelu	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální studenti, N=217	<i>Sexual Attitude Scale</i> , <i>Sociosexual Orientation Inventory</i> a původní položky; pravděpodobně forma tužka-papír	Archives of Sexual Behavior
Shaughnessy, Byers, Clowater, & Kalinowski	2014	Kanada	Vnímané pozitivní a negativní důsledky sexuálně vzrušivých OSA	Kvantitativní výzkum	Studenti a lidé z komunity, N1=191, N2=316	<i>OSA Questionnaire</i> vyvinutý pro studie v tomto článku a <i>Perceived outcomes of OSA Scale</i> ; forma online i tužka-papír	Archives of Sexual Behavior
Shaughnessy, Fudge, & Byers	2017	Kanada	Explorativní studie zaměřující se na tři podtypy OSA: nevzrušivé, solitérní vzrušivé a vzrušivé prováděné s partnerem	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=239	Pro tuto studii vyvinutý <i>OSA Experience Questionnaire</i> , forma tužka-papír	The Canadian Journal of Human Sexuality

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
4. Závislost na kybersexu							
Baggio et al.	2018	Švýcarsko	Zda závislostní chování zprostředkované technologií tvoří spektrum rozlišitelných samostatně stojících fenoménů, které mají mezi sebou vztah	Kvantitativní výzkum	Muži v branné povinnosti, N=3404	ISST (<i>Internet Sex Screening Test</i>); obecně pojímané; pravděpodobně forma tužka-papír	Psychology of Addictive Behaviors
Ballester-Arnal, Castro Calvo, Gil-Llario & Gil-Julia	2016	Španělsko	Explorativní studie na vzorku španělských vysokoškolských studentů, zkoumající typy online sexuálních aktivit a patologické užívání kybersexu	Kvantitativní výzkum	Vysokoškolští studenti, N=1557	ISST, původní položky; rozlišují jednotlivé OSA a další aktivity; forma tužka-papír	Journal of Sex & Marital Therapy
Becerra, Robinson & Balkin	2011	USA	Vztah maskulinity, etnicity a rizikových markerů online sexuální závislosti	Kvantitativní výzkum	Muži, N=1441	SCS (<i>Sexual Compulsivity Scale</i>); obecně pojímané; online forma	Sexual Addiction & Compulsivity
Brand et al.	2011	Německo	Německá skupina ; potenciaální koreláty a prediktory subjektivních hlášených potíží kvůli excesivnímu provozování OSA	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži, N=89	IATsex (modifikovaná verze IAT týkající se online sexuálních aktivit (<i>Internet Addiction Test</i>)), experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Cyber-psychology, Behavior, and Social Networking
Cavaglioni & Rashty	2010	Itálie	Jak ženy vnímají chování závislého partnera a jaký na ně má vliv	Kvalitativní výzkum	1130 zpráv (od ženských uživatelů)	Narativní analýza obsahu zpráv uživatelů různých chatovacích místností; obecně pojímané	Sexual Addiction & Compulsivity
Corley & Hook	2012	USA	Explorativní studie se zaměřením na ženy a závislost na kybersexu či odlišně definovaného problematického užívání internetu pro sexuální účely	Kvantitativní výzkum	Ženy z <i>Women's Sexuality Survey</i> , N=525	<i>Women's Sexuality Survey</i> (různé položky, součástí je i HBI (<i>Hypersexual Behavior Inventory</i>)) a subskála obdobná ISST); obecně pojímané; online forma	Sexual Addiction & Compulsivity
Edwards	2012	USA	Aplikace modelu sexuálního zdraví na hodnocení a léčbu internetové sexuální kompulzivity	Teoretická práce	X	Teoretická aplikace modelu sexuálního zdraví; obecně pojímané	Sexual Addiction & Compulsivity

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
Giordano & Cashwell	2017	USA	Explorativní studie závislosti na kybersexu mezi vysokoškolskými studenty	Kvantitativní výzkum	Vysokoškolští studenti, N=339	Internetová škála z SAST-R (<i>Sexual Addiction Screening Test-Revised</i>); obecně pojímané; pravděpodobně forma tužka-papír	Sexual Addiction & Compulsivity
Green, Carnes, Carnes & Weinman	2012	USA	Explorativní studie zkoumající užívání kybersexu a závislost na něm na vzorku lidí, jež se léčí pro závislost na sexu	Kvantitativní výzkum	Lidé léčící se se závislostí na sexu, N=4492	SAST-R, SDI-R (<i>Sexual Dependency Inventory-Revised</i>); obecně pojímané; archivní data	Sexual Addiction & Compulsivity
Jones & Tuttle	2012	USA	Doporučené postupy a etická témata k zamyšlení pro manželské a rodinné terapeutů zabývajících se závislostí na kybersexu	Teoretická práce	X	Teoretické zamyšlení; obecně pojímané	Journal of Couple & Relationship Therapy
Laconi, Tricard & Chabrol	2015	Francie	Rozdíly mezi specifickým a generalizovaným problematickým užíváním internetu	Kvantitativní výzkum	N=378	Upravená verze SCS; obecně pojímané; online forma	Computers in Human Behavior
Laier & Brand	2014	Německo	Německá skupina ; faktory přispívající k závislosti na kybersexu, kognitivně-behaviorální pohled	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži, N=155	Test s-IATsex (zkrácená verze IATsex), experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Sexual Addiction & Compulsivity
Laier, Pawlikowski, Pekal, Schulte, & Brand	2013	Německo	Německá skupina ; reaktivita na podnět a bažení a závislost na kybersexu	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži, N=171; PCU (problematičtí uživatelé kybersexu; n=25) a HCU (ne-problematičtí uživatelé kybersexu; n=25)	Test s-IATsex, experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Journal of Behavioral Addictions

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
Laier, Pekal, & Brand	2014	Německo	Německá skupina; testování prediktorů závislosti na kybersexu ve vzorku žen	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální ženy N=102, IPU (uživatelky internetové pornografie, n=51) a NIPU (neuživatelky internetové pornografie, n=51)	Test s-IATsex, experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Cyber-psychology, Behavior, and Social Networking
Laier, Pekal, & Brand	2015	Německo	Německá skupina; testování dříve objeveného vztahu mezi sexuální vzrušivostí a symptomy závislosti na kybersexu	Kvantitativní výzkum	Homosexuální muži N=71	Test s-IATsex, PCI (<i>Pornography Consumption Inventory</i>), experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Cyber-psychology, Behavior, and Social Networking
Ross, Månsson & Daneback	2012	Švédsko	Explorativní studie prevalence, vážnosti a korelátů problematického užívání internetu pro sexuální účely	Kvantitativní výzkum	Mladší muži a ženy, N=1913	Původní instrument sestavený na základě podobného použitého v dřívější studii; online forma; rozlišují jednotlivé aktivity	Archives of Sexual Behavior
Schiebener, Laier, & Brand	2015	Německo	Německá skupina; snaha o lepší porozumění mechanismu ztráty kontroly	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži, N=104	Test s-IATsex, experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Journal of Behavioral Addictions
Snagowski & Brand	2015	Německo	Německá skupina; porovnání závislosti na kybersexu se závislostí látkovou, zkoumání tendence k vyhýbání se pornografickým stimulům, nebo jejich vyhledávání či přibližování se k nim	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži, N=123	Test s-IATsex, experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Frontiers in Psychology

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
Snagowski, Laier, Duka, & Brand	2016	Německo	Německá skupina ; porovnání závislosti na kybersexu se závislostí látkovou, asociativní učení	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži, N=86	Test s-IATsex, S-PITsex (<i>Standard Pavlovian to Instrumental Transfer Task for Cybersex</i>), experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Sexual Addiction & Compulsivity
Snagowski, Wegmann, Pekal, Laier, & Brand	2015	Německo	Německá skupina ; porovnání závislosti na kybersexu se závislostí látkovou, implicitní asociace	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži, N=128	Test s-IATsex, experimentální paradigma využívající pornografické snímky, původní položky; laboratorní prostředí	Addictive Behaviors
Thomas	2014	USA	Humanistický přístup, konceptualizace přístupu na příkladu	Případová studie	Muž, N=1	Případová studie; obecně pojímané	Journal of Humanistic Psychology
Wéry & Billieux	2015	Belgie	Explorativní studie OSA – vzorce chování	Kvantitativní výzkum	Francouzsky mluvící muži, N=434	Test s-IAT-sex, původní položky; rozlišují jednotlivé aktivity; online forma	Computers in Human Behavior
Wéry et al.	2016	Belgie, Francie	Explorativní studie – charakteristiky lidí, již se identifikují jako závislí na sexu	Kvantitativní výzkum	N=72	Původní položky, SAST (<i>Sex Addiction Screening Test</i>), Kafkova kritéria, Goodmenova kritéria; rozlišují jednotlivé aktivity; forma rozhovorů a osobní hlášení/zprávy od participantů, pravděpodobně forma tužka-papír	Journal of Behavioral Addictions
Wéry, Burnay, Karila a Billieux	2015	Belgie, Francie	Psychometrické zkoumání francouzské verze s-IATsex	Kvantitativní výzkum	Francouzsky mluvící muži, N=401	Test s-IAT-sex, původní položky; rozlišují jednotlivé aktivity; online forma	Journal of Sex Research
Wood	2011	Velká Británie	Teoretická aplikace psychanalytického přístupu na rozvoj problematického užívání kybersexu	Teoretická práce	X	Ukázky rozhovorů z práce s pacienty; obecně pojímané	Psychoanalytic Psychotherapy

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
5. Vliv kybersexu na partnerský, primární vztah							
Ballester-Arnal, Castro-Calvo, Gil-Llario, & Giménez-García	2014	Španělsko	Jak ovlivňuje vztahový status kybersexuální aktivity	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=1239	ISST, původní položky; pravděpodobně forma tužka-papír	Journal of Sex & Marital Therapy
Guadagno & Sagarin	2010	USA	Zda genderové rozdíly v žárlivosti podle evoluční psychologie budou platit i v rámci online nevěry	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=332	Původní design výzkumu, původní položky, pravděpodobně forma tužka-papír	Journal of Applied Social Psychology
Hertlein	2011	USA	Představuje dilemata a doporučuje postupy pro terapeutickou práci	Teoretická práce	X	X	The American Journal of Family Therapy
Jones & Hertlein	2012	USA	Navrhují čtyři dimenze, které mohou pomoci terapeutům rozlišit nevěru na internetu, závislost na sexu prostřednictvím internetu a závislost na internet	Teoretická práce	X	X	The American Journal of Family Therapy
Shaughnessy & Byers	2014	Kanada	Explorativní studie zkoumající výskyt, frekvenci a žádoucí frekvenci kybersexu v rámci kontextu známého partnera, romantického partnera a neznámého	Kvantitativní výzkum	Heterosexuální muži (n=105) a ženy (n=264)	Původní položky; online forma	Computers in Human Behavior
Schneider, Weiss, & Samenow	2012	USA	Zkoumání emocionálních reakcí partnerů uživatelů kybersexu, již jsou jim tím nevěrní	Kvantitativní výzkum	Partneři uživatelů kybersexu, N=35	Původní položky; online forma	Sexual Addiction & Compulsivity

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
6. Sexting							
Currin, Jayne, Hammer, Brim, & Hubach	2016	USA	Vliv sextingu na spokojenost se vztahem	Kvantitativní výzkum	Dospělí, N=1171	Online dotazník s původními položkami na sexting	The American Journal of Family Therapy
Davis, Powell, Gordon, & Kershaw	2016	USA	Asociace mezi sextingem a rizikovým chováním v populaci minoritních mladých dospělých mužů	Kvantitativní výzkum	Mladí dospělí muži z minorit, N=119	Původní položky; na základě výběru v terénu bylo měření provedeno via <i>Audio Computer-Assisted Self-Interviews (ACASI)</i> s výzkumníkem	AIDS Education and Prevention
Drouin & Landgraff	2012	USA	Jakým způsobem jsou spojené texting, sexting a attachment	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=744	Původní položky; online forma	Computers in Human Behavior
Drouin, Coupe, & Temple	2017	USA	Pozitivní a negativní důsledky sextingu na vztah, attachment	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=352	Položky z předešlé studie jednoho z autorů, původní položky a adaptované položky z jiných dotazníků; online forma	Computers in Human Behavior
Drouin, Hernandez, & Wehle	2018	USA	Klamání během sextingu	Kvantitativní výzkum	Dospělí, N=272	Původní položky; online forma	Sexuality & Culture
Galovan, Drouin, & McDaniel	2018	USA, Kanada	Prevalence a koreláty různých druhů sextingového chování	Kvantitativní výzkum	Dospělí momentálně v romantickém vztahu, N=615	Původní položky; pravděpodobně online forma	Computers in Human Behavior
Hudson & Marshall	2017	USA	Explorativní studie sextingového chování a jeho důsledků	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=469	Původní položky; forma tužka-papír	International Journal of Sexual Health
Kričkić, Šincek, & Babić Čike	2017	Chorvatsko	Vztahy mezi sextingem, rizikovým sexuálním chováním a kyber násilím	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=202	Původní položky a adaptované testy, jedním z nich <i>Sex and Tech Survey Questionnaire (STSQ)</i> ; forma tužka-papír	Criminology & Social Integration Journal

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
Matthews, Giuliano, Thomas, Straup, & Martinez	2018	USA	Jakým způsobem vnímají lidé posílání vyžádaných nebo nevyžádaných sextových zpráv od ženy nebo muže	Kvantitativní výzkum	Studenti, N=122	Původní položky a design; pravděpodobně forma tužka-papír	Computers in Human Behavior
McDaniel & Drouin	2015	USA	Explorace sextingu v manželských párech a vliv na spokojenost se vztahem, attachment	Kvantitativní výzkum	Dospělí v manželství, nebo vztahu bydlící ve společné domácnosti, N=355	Participant součástí longitudinálního výzkumu <i>Daily Family Life Project</i> ; původní položky; online forma	Cyber-psychology, Behavior, and Social Networking
Weisskirch, Drouin, & Delevi	2016	USA	Úzkost spojená se vztahem a sexting	Kvantitativní výzkum	Neoddaní heterosexuální studenti, N=459	Původní položky, <i>Frequency of Sexting Measure</i> vyvinutý některými z autorů již dříve a také <i>Measure of Level of Relationship Commitment to Engage in Sexting Behaviors</i> ; online forma	The Journal of Sex Research

Článek	Rok	Země	Téma	Typ	Výzkumný vzorek	Metody zkoumání týkající se kybersexu	Publikováno
7. Prožívání vlastní sexuality ve virtuálních světech							
Craft	2012	Velká Británie	Explorativní studie zaměřující se na sex a vztahy v Second Life	Kvantitativní výzkum	Obyvatelé SL, N=235	Online průzkum navržený tak, aby se data dala porovnat s GSS (<i>U.S. General Social Survey on Internet</i>)	Archives of Sexual Behavior
Gilbert, Gonzalez, & Murphy	2011	USA	Explorativní studie zaměřující se na sexuální chování a postoje v Second Life	Kvantitativní výzkum	Avataři (různí obyvatelé, alespoň 6 měsíců působící v Second Life), N=217	Původní položky a <i>The Second Life Sexuality Survey</i> (vytvořený Gonzalezem a Gilbertem dříve, v roce 2009); virtuální laboratoř	Psychology & Sexuality
Reeves	2018	Velká Británie	Jak hráči rozumí a chápou virtuální <i>ageplay</i> ; Second Life	Kvalitativní výzkum	Analýza 20 konverzačních vláken	Analýza příspěvků na fórech Second Life týkajících se <i>ageplay</i>	Ethics and Information Technology
Salter	2011	USA	Článek o sexu, touze a naplnění ve virtuálních světech, a to zejména v Second Life	Teoretická práce	X	Teoretické zamyšlení	The Journal of Popular Culture
Valkyrie	2011	USA	Vnímání kybersexu hráči MMORPGs a jeho mechaniky; obecně MMORPGs	Kvalitativní výzkum	Sám autor a rozhovory s 50 hráči MMORPGs	Rozhovory s hráči přes IM aplikaci a k tomu autorovy zkušenosti	Men and Masculinities (JMM)
Whitty, Young, & Goodings	2011	Velká Británie	Emocionální dopad bytí pachatelem či svědkem symbolických tabu aktivit v MMORPGs. jako jsou zabíjení, mučení či znásilnění; World of Warcraft a Sociolotron	Kvalitativní výzkum	Rozhovory s hráči, N=5	Rozhovory s hráči přes IM aplikaci a použití interpretativní fenomenologické analýzy	Computers in Human Behavior

Příloha č. 3: Diagram procesu vyhledání literatury a aplikování kritérií pro začlenění a vyčlenění do systematického review

